

Treball de Fi de Grau

Títol

Autoria

Professorat tutor

Grau

Tipus de TFG

Data

Full resum del TFG

Títol del Treball Fi de Grau:

Català:

Castellà:

Anglès:

Autoria:

**Professorat
tutor:**

Curs:

Grau:

Paraules clau (mínim 3)

Català:

Castellà:

Anglès:

Resum del Treball Fi de Grau (extensió màxima 100 paraules)

Català:

Castellà:

Anglès:

Índex

1. Introducció	2
1.1. Justificació	3
1.2. Objecte d'estudi	5
1.2.1. Objectius generals i específics	5
2. Marc teòric	6
2.1. Definicions	6
2.2. Estat de la qüestió	12
2.3. Preguntes d'investigació	25
3. Metodologia	26
4. Anàlisi dels resultats	27
4.1. Anàlisi quantitativa	29
4.2. Anàlisi qualitativa	34
4.2.1. Agents per a la interacció	34
4.2.2. Perspectiva mediàtica	41
4.2.3. Perspectiva educativa	44
4.2.4. Perspectiva de l'estudiant	51
4.2.4.1. <i>Focus group</i>	51
4.3. Tipus d'activitats	55
4.3.1. Activitats de referència	55
4.3.2. Activitats de suport didàctic	59
4.3.3. Activitats d'integració	61
4.3.4. Activitats en mitjans de comunicació escolars	63
4.5. Inclusió de l'educomunicació a les aules	64
4.5.1. Reptes	64
4.5.2. Recomanacions	68
5. Conclusions	72
6. Discussió	76
7. Bibliografia	78
8. Bibliografia web	80
9. Annexos	87

1. Introducció

Fins a la dècada dels 70, va ignorar-se l'estreta relació entre els mitjans de comunicació i els centres escolars, dos àmbits professionals que, per contra, són grans portadors de coneixement a la societat. Han treballat per separat sense tenir en compte que presenten un nexa comú: l'educació de la població en l'adquisició d'habilitats i coneixement, que contribueixen al desenvolupament individual i col·lectiu d'una comunitat democràtica. Tanmateix, en el moment en què comença a produir-se una aproximació en ambdós sectors, s'obren interrogants i controvèrsies.

L'impuls d'iniciatives entre mitjans de comunicació i docents s'està evidenciant arran del reclam d'una pedagogia informativa. L'esclat de les noves tecnologies, la seva incorporació instrumental a les aules i l'accessibilitat a continguts il·limitats a internet suggereixen nous continguts d'ensenyament per a la formació dels i de les estudiants. La connexió de l'alumnat a la xarxa, en molts casos directa i constant, demana alfabetitzar-los en la cultura narrativa audiovisual i mediàtica perquè no caiguin en la manipulació, enganyifes ni puguin sentir-se'n perjudicats.

Sembla inqüestionable, doncs, que el sistema educatiu té una tasca inherent quant a innovació en plans d'estudis que incloguin, en mesura, mètodes d'entendre la informació que l'alumnat rep des de qualsevol plataforma i com poden utilitzar-la en favor i rendibilitat propis. El problema, però, segueix internat. Es desvia la mirada cap als centres escolars, quan els mitjans de comunicació també tenen molta feina educativa a fer.

Una millor interacció social entre els sectors educatiu i mediàtic facilitaria uns resultats més òptims per al desenvolupament crític i analític de l'estudiant, que són, en primera instància, els objectius de l'alfabetització mediàtica i informacional. Afirmació que genera una ineludible pregunta: formar no ha estat sempre una de les funcions de l'escola i també dels mitjans de comunicació? Quan es planteja, es valoren els canvis socials que ha propulsat la cultura digital i ens remet a pensar

que, si ens l'hem formulat, és perquè tenim una assignatura pendent: la d'educar-nos en comunicació, en un context històric més digital que mai.

1.1. Justificació

La incorporació de la cultura digital i l'abundància informativa ha provocat el naixement de noves pràctiques comunicatives, aventurant canvis socials i culturals revolucionaris que han obert la necessitat de dotar de noves competències mediàtiques la ciutadania. En aquest aspecte, els mitjans de comunicació i les escoles esdevenen uns dels grans motors perquè la societat pugui assolir un bon nivell d'alfabetització, i l'adquisició d'unes òptimes habilitats mediàtiques i informacionals. També les famílies són un dels agents principals en educar en comunicació, encara que no són l'objecte d'estudi d'aquest treball.

Aquest treball de final de grau es proposa cercar i analitzar iniciatives d'educació mediàtica a Catalunya, concretament entre mitjans de comunicació audiovisuals locals envers centres d'educació primària i instituts, per apreciar-ne la dimensió, l'oferta i la demanda. Parteix de la hipòtesi que l'educació en comunicació ha de ser bàsica en les noves generacions per perfilar una actitud crítica i analítica de l'alumnat davant dels *mèdia* i, per ens, qualsevol plataforma amb voluntat informativa.

Tenint en compte que infants comencen a anar a l'escola amb 5 anys i hi romanen mínim fins als 16, amb una mitjana de 792 hores anuals en Educació Primària (EP) i de 1.054 a l'Educació Secundària Obligatòria (ESO), sorgeixen dues idees.¹ La primera és que l'alumnat passa gran part de la seva primera etapa de la vida en un centre escolar, estant-hi almenys entre 4 i 6 hores diàries, durant un mínim d'11 anys. L'altra, que els estímuls que reben en el període que passen fora i dins de les

¹ Ministerio de Educación y Formación Profesional. (2018). [Panorama de la educación Indicadores de la OCDE 2018](#). (pàg. 53 - 54). Última visita: 18/02/2019.

aules són fonamentals per al seu desenvolupament i, per tant, la influència del sistema educatiu és evident, com també el temps no lectiu.

En un moment en què el 69,8% de nenes i nens espanyols d'entre 10 i 15 anys disposa d'un mòbil,² però que el seu accés a la finestra d'internet a través d'altres dispositius és abans dels 10 anys, és important arribar sobretot a les edats més vulnerables i influenciades, per despertar-los una mirada crítica i analítica de la realitat. Acompanyar-los durant el període escolar per ensenyar-los continguts dels quals se'n beneficiïn d'adults i evitar que ja, de joves, caiguin en trampes informatives tan actuals com les notícies falses, conegudes també amb l'anglicisme *fake news*.

Tanmateix, avui dia, els plans d'estudis no inclouen de manera oficial cap matèria que atorgui als i les escolars les eines per comprendre la informació que reben a través dels mitjans de comunicació. La realitat és que, si se'n realitzen, o bé es fan de manera puntual per inquietuds del professorat o es presenten com a optatives. S'albiren iniciatives de manera voluntària, però sense cap mena de regulació. La pregunta és: per què no anar més enllà?

La recerca pretén demostrar que, perquè infants i adolescents puguin obtenir un criteri propi, incorporar l'educació en mitjans a les aules és més que rellevant, és necessària per l'"apoderament" individual davant dels mitjans d'informació com a "estratègia per consumir-los intel·ligentment, gaudir-ne i apropiari-nos d'ells a les nostres vides, per aprendre, conèixer i relacionar-nos" (Aguaded, 2014).³ Es busca donar resposta a una demanda didàctica i educativa que molts països ja han començat a introduir. I és que una societat més formada defineix un sistema modern més democràtic, en què cadascú adquireixi coneixements per obtenir una opinió madurada de la realitat.

² INE. (2018). [*Notas de prensa. Encuesta sobre Equipamiento y Uso de Tecnologías de Información y Comunicación en los Hogares*](#). Última visita: 18/02/2019.

³ Aguaded, I. (2014). [*Desde la infoxicación al derecho a la comunicación*](#). En Revista Comunicar. Última visita: 22/02/2019.

1.2. Objecte d'estudi

L'objecte d'estudi consisteix a conèixer i descriure les iniciatives d'educació en comunicació entre els mitjans audiovisuals locals i els centres educatius de primària i de secundària per extreure'n resultats. El treball delimita la investigació referent a l'àmbit de Catalunya per arregar dades més perfilades des d'un sentit geogràfic.

1.2.1. Objectius generals i específics

D'una banda, els objectius generals de la recerca són:

- Revisar què s'ha estudiat sobre l'educació mediàtica a Espanya i Catalunya els últims 30 anys.
- Conèixer la motivació educativa pel que fa a alfabetització mediàtica i informativa a Catalunya des de la perspectiva de l'alumnat, i dels professionals de la comunicació i de l'educació.
- Obtenir una primera radiografia del mapa de Catalunya que inclogui els centres escolars d'EP i d'ESO que tinguin o hagin tingut iniciatives d'educació en mitjans conjuntament amb televisions i ràdios de l'àmbit local.

En concret, es desitja:

- Valorar la tasca educativa dels mitjans de comunicació i els centres docents.
- Analitzar algunes de les iniciatives d'educomunicació a Catalunya.
- Conèixer recursos educomunicatius disponibles per a docents i mitjans audiovisuals locals.
- Observar el nivell d'estabilitat, l'activitat i la demanda de les iniciatives.
- Realitzar una guia de recomanacions sobre l'ensenyament mediàtic dirigida als mitjans de comunicació locals i els centres d'ensenyament.

Des d'un primer marc teòric, el treball dona a conèixer la normativa europea, espanyola i catalana pel que fa a l'incentiu d'educar en comunicació a l'alumnat. Assenyala també, a partir de bases de dades i fonts documentals, algunes iniciatives

existents en matèria d'alfabetització mediàtica, informacional i audiovisual que hi ha a Europa, Espanya i a Catalunya.

Al treball de camp, a part d'enquestes i entrevistes en profunditat a professionals dels sectors educatiu i mediàtic per valorar la tasca educativa d'ambdós i el seu criteri envers l'educació, s'estimarà la motivació i experiència de l'estudiant que s'ha implicat en activitats d'alfabetització informacional i mediàtica per tal d'arribar a unes primeres conclusions.

2. Marc teòric

2.1. Definicions

En el treball de final de grau s'utilitzaran diferents terminologies com a sinònimes d'*educació en comunicació*, així com *educació en mitjans* o *educació mediàtica*. En la mateixa línia, altres conceptes que apareixeran amb freqüència són l'*alfabetització mediàtica* i l'*alfabetització informacional*, que normalment s'acompanyaran l'un de l'altre, tot i que cadascun té un objectiu didàctic i formatiu que es precisarà més endavant.

Per pujar el primer esglaó, revisem què són **informar**, **comunicar** i **educar**. Si anem a una definició concreta, el Diccionari de llengua catalana de l'Institut d'Estudis Catalans (DIEC) defineix *informar* com “Posar (algú) al corrent d'alguna cosa” o “donar-ne notícia (a algú)”.⁴ *Comunicar* és fer partícip a una persona; transmetre, conversar per paraula o per escrit.⁵ Per un altre costat, d'*educar* s'ofereixen diverses definicions, així com “Transmetre (a algú) coneixements, actituds, valors o formes de cultura” o també “Ajudar (algú) a desenvolupar les seves facultats físiques, morals i intel·lectuals”.⁶

⁴ DIEC. (2019). [Informar](#). Última visita: 25/05/2019.

⁵ DIEC. (2019). [Comunicar](#). Última visita: 25/05/2019.

⁶ DIEC. (2019). [Educar](#). Última visita: 25/05/2019.

En el llibre “Educar millor. Onze converses per acompanyar famílies i mestres”, Carles Capdevila entrevista a professionals interessats en el món de l’educació, no només des d’una perspectiva escolar, sinó també des d’altres aparadors, així com la vida al carrer i a casa. Capdevila genera qüestions algunes conceptuals als entrevistats, els quals responen amb cert escepticisme a tancar-se en una definició concreta. És el cas de Georgio Luri, professor de filosofia espanyol, qui considera que una definició universalment acceptada d’*educar* és pràcticament impossible. Tanmateix, s’arrisca. Creu que *educar* “és ajudar a trobar el punt d’equilibri entre les conviccions personals fortes i la necessària generositat amb les conviccions alienes”.⁷

Amb aquesta entrada, trobem autors que intenten donar un significat acurat dels termes d’altres maneres. Inclús, alguns coincideixen que els verbs poden compartir espais de trobada. Per exemple, Vygotsky (1987) entenia l’aprenentatge des de la interacció social i el desenvolupament de cada individu, en què el llenguatge i comunicació esdevenen pilars per a l’adquisició de coneixement i habilitats. Té en compte com és cada persona des d’un vessant biològic però també sociocultural, i considera que aprendre depèn d’ambdós elements, mitjançant, el que anomena, un procés d’interiorització. És a dir, d’assentar mentalment els estímuls exteriors.⁸ Aprecia, així, un punt compartit entre els elements comunicatius i l’aprenentatge. Entre *comunicar* i *aprendre*, acompanyant correlatiu de l’acció d’*educar*.

Entre les pinzellades de les definicions, l’investigador de ciència política Giovanni Sartori (1997) recull dos dels conceptes per mostrar-ne les diferències. Considera que educar no és informar, ja que observa que amb el creixement d’instrucció no hi ha hagut un augment de ciutadans informats i que, per consegüent, l’ensenyament no comporta una educació sobre qüestions públiques.⁹ Al mateix temps, afirmava que, quan parlem d’informar, la informació tampoc és coneixement en si mateix,

⁷ Capdevila, C. *Educar millor. Onze converses per acompanyar famílies i mestres*. Arcàdia, Barcelona, 2015. pàg. 95.

⁸ Vigotsky, L.S. *Historia del desarrollo de las funciones psíquicas superiores*. Ed Científico-Técnica, La Habana, 1987. pàg. 248-251.

⁹ Sartori, G. *Homo videns. La sociedad teledirigida*. Taurus, Madrid, 1998 pàg. 27-47.

“però és saber en el significat heurístic del terme”. O sigui, que permet l’augment del coneixement.

Sartori planteja una qüestió de la qual se n’està fent ressò: la falta de formació en termes informacionals i mediàtics. El plantejament ha donat lloc a corrents que uneixen els dominis de l’educació, la comunicació i la informació. És el cas de l’alfabetització mediàtica i informacional (AMI), en anglès *Media Informational Literacy* (MIL), concepte promogut per l’Organització de les Nacions Unides (UNESCO).¹⁰ Però anem pas per pas. Què és l’alfabetització, i què uneix i separa allò informacional del mediàtic?

Primerament, cal entendre que l’**alfabetització** és l’acció i l’efecte de d’ensenyar en la lectura i l’escriptura, principalment en persones adultes.¹¹ La UNESCO, en aquest sentit, la promou des del 1946 per considerar-la una eina d’apoderament personal, que permet la participació de la ciutadania i una millor qualitat de vida.¹² Ara bé, amb la revolució científica i la irrupció de les noves tecnologies, com sempre ha succeït, s’ha donat un gir social i comunicatiu -el més singular de tots els temps-, que està configurant un nou model social i individual a una gran velocitat de canvis que requereix altres maneres d’alfabetització (Aguaded, 2012).¹³

Tal com explicava el psicòleg i educador Jaume Funes (2015), l’arribada de la Societat de la Informació i de la Comunicació ha influenciat en la manera d’entendre el món, i de valorar la informació i d’integrar-la.¹⁴ Així, és en les noves literatures narratives digitals on sorgeix l’**alfabetització mediàtica** (AM), la qual, el Parlament Europeu, la Comunicació de la Comissió del Consell, el Comitè Econòmic i Social Europeu i el Comitè de les Regions (2007) la defineixen com “la capacitat de

¹⁰ UNESCO. [La UNESCO publica la Orientación Normativa y Estratégica de la Alfabetización Mediática e Informacional \(MIL\)](#). Última visita: 20/03/2019.

¹¹ Gran enciclopèdia catalana. [Alfabetització](#). Última visita: 20/03/2019.

¹² UNESCO. [Alfabetización](#). Última visita: 10/03/2019.

¹³ Aguaded, I. (2012). *La educocomunicación: una apuesta de mañana, necesaria para hoy*, Aularia, pàg. 259-261.

¹⁴ Capdevila, C. *Educar millor. Onze converses per acompanyar famílies i mestres*. Arcàdia, Barcelona, 2015. pàg. 67.

consultar, comprendre, apreciar amb sentit crític i crear contingut en els mitjans de comunicació” per l'adveniment d'una societat activa i plena.¹⁵

D'altra banda, també apareix amb una perspectiva força semblant l'**alfabetització informacional** (AI), la qual es considera part integrant dels drets humans bàsics d'aprenentatge. Altrament, necessària per a l'eficaç participació ciutadana a l'era de la Informació, ja que basa els seus fonaments en què l'individu ha de saber identificar, localitzar, avaluar, organitzar i crear contingut per a comunicar de manera òptima. Més enllà, promou la tolerància i comprensió mitjançant informació en contextos multiculturals i multilingües, amb l'objectiu de reduir les desigualtats (Declaración de Praga, 2003).¹⁶

La UNESCO, però, uneix ambdues disciplines. En la tasca d'**alfabetització mediàtica i informacional** també té en compte el coneixement i la comprensió de la informació que prové de qualsevol mitjà d'informació -és a dir, d'arxius, biblioteques, mitjans de comunicació, entre altres- i en destaca la seva relació amb la llibertat d'informació i d'expressió. Són les competències “que permeten als ciutadans involucrar-se eficaçment amb els mitjans i altres proveïdors d'informació i desenvolupar un pensament crític i un aprenentatge de destreses al llarg de tota la vida per socialitzar i convertir-se en ciutadans actius” (Wilson et al., 2011).¹⁷

L'AMI es propicia entre nens i nenes, joves i adults, i l'estudi, l'ensenyament i l'aprenentatge són ingredients essencials per a dur-la a terme. Distingiríem l'AMI de l'educomunicació entenent que la primera és la capacitat d'integrar habilitats crítiques i comunicatives en termes mediàtics i informatius, i la segona té present la metodologia que s'empren per ensenyar i aprendre les esmentades competències.

¹⁵ EUR-Lex. (2008). [Alfabetización mediática en el entorno digital](#). Última visita: 20/03/2019.

¹⁶ Declaración de Praga. (2003). [Hacia una sociedad alfabetizada informacionalmente](#). Última visita: 21/03/2019.

¹⁷ UNESCO. (2011). [Currículum de Alfabetización Mediática y Informacional para Profesores](#). pàg. 54 - 66, 183. Última visita: 21/03/2019.

El 1973, el Consell Internacional de Cine i Televisió (CICT) va referir-se a l'**educació en matèria de comunicació** amb les següents paraules (UNESCO, 1984):¹⁸

«Per educació en matèria de comunicació s'entén l'estudi, l'ensenyament i l'aprenentatge dels mitjans moderns de comunicació i d'expressió als quals es considera part integrant d'una esfera de coneixements específica i autònoma en la teoria i en la pràctica pedagògica, a diferència de la seva utilització com a mitjans auxiliars per a l'ensenyament i l'aprenentatge en altres esferes del coneixement com les matemàtiques, la ciència i la geografia»

Essent aquesta una de les primeres definicions d'organitzacions internacionals d'**educació en mitjans**, Len Masterman (1983) afegia que, amb l'ensenyament, els alumnes aspiren a entendre la realitat que presenten els mitjans de comunicació, i la manera com fer-ho és coneixent, primerament, com funcionen els *mèdia*.¹⁹ L'educomunicació planteja minimitzar els riscos de manipulació des d'una perspectiva crítica en què l'individu és coneixedor de les estructures de poder, les tècniques i elements que utilitzen els mitjans de comunicació (García Matilla, 2003).²⁰

Arran de la definició genèrica que postula l'esperit crític que han d'engendrar els estudiants i les estudiantes, s'obren noves corrents d'entendre l'educació mediàtica. Ferrés, Figueras-Maz, Masanet i Hafner (2015), persones expertes en l'àmbit de la *media literacy*, posen en qüestió que l'últim objectiu de la disciplina sigui assolir el pensament, comprensió i l'anàlisi crítiques. Ho destaquen en la investigació titulada: *Revisió dels paràmetres que regeixen l'educació mediàtica*. Apunten que les fases anteriors són necessàries, però que, finalment, el fonamental és **arribar a l'actitud crítica**, ja que és una "predisposició a actuar". És a dir, l'essencial per contribuir "a l'autonomia personal i al compromís social dels ciutadans i ciutadanes".²¹

¹⁸ Morsy, Z. (1984). *La educación en materia de comunicación*. UNESCO, París.

¹⁹ Masterman, L. (1983). *La educación en materia de comunicación: problemas teóricos y posibilidades concretas*. Perspectivas, Vol. XIII, Nº 2. pàg. 191-200. UNESCO, París.

²⁰ García Matilla, A. (2001) *Educación y comunicación*. Ponencia Inaugural de las Jornadas de Formación del Profesorado. Gobierno de Cantabria, Consejería de Educación y Juventud. Dirección General de Juventud.

²¹ Ferrés, J.; Figueras-Maz, M.; Masanet, M. J.; Hafner, A. (2015). *Revisió dels paràmetres que regeixen l'educació mediàtica*. pàg. 87-92.

Fent menció al mateix estudi, els disgreguen concepcions sobre les dimensions que ha d'abastir l'AMI per a ser efectiva i eficaç en el seu ensenyament. Per una banda, no pot centrar-se simplement en un univers adscrit a l'ús de la raó, la consciència i la informació. Amb el coneixement bioneurològic que tenim actualment sobre el funcionament de la ment humana, consideren que hi ha aspectes com l'emoció, l'inconscient i l'entreteniment que s'han de fer paler, ja que són importants en l'adquisició de les competències esmentades.

Peter Kamendowsky (2012) manifestava en una conferència a TEDx Talks que “el desenvolupament emocional del cervell, per molt bones raons de supervivència, succeeix a edats primerenques, mentre que el cervell racional no acaba de desenvolupar-se fins als 25 anys”,²² la qual cosa sostindria la tesi dels investigadors. És a dir, que apel·lar la part més emocional i inconscient de l'alumnat no seria un error. De fet, hauria d'eixamplar-se la mirada sobre tots els paràmetres que regeixen la ment humana.

Com a exemple, Ferrés et al. (2015) conclouen en l'estudi que els programes escombraria, així com la narració dels videojocs, les sèries o les pel·lícules tenen una gran càrrega d'atracció pels infants i el jovent. Contrasten aquest posicionament amb l'ensenyament merament enfocat a obtenir habilitats informatives i mediàtiques. Valoren que “Reducir la competència mediàtica a la informacional comporta deixar indefensos als ciutadans i ciutadanes davant un oceà de missatges que pretenen influir sense informar de manera explícita” i que, per tant, també ha de tenir-se en compte altres narratives audiovisuals.²³

En aquesta línia, Gutiérrez i Tyner (2012) també especifiquen que la pràctica instrumental de les tecnologies no permet assolir les competències mediàtiques, sinó

²² TEDx Talks. [Media Literacy: Mind Versus Mindful: Peter Komendowski at TEDxDesMoines](#). [vídeo] Última visita: 12/03/2019.

²³ Ferrés, J.; Figueras-Maz, M.; Masanet, M. J.; Hafner, A. (2015). *Revisió dels paràmetres que regeixen l'educació mediàtica*. pàg. 91.

solament tenir la tècnica.²⁴ S'obren, així, reptes per entendre i mesurar la integració l'AMI a les aules.

2.2. Estat de la qüestió

La transmissió de coneixement ha estat sempre lligada a l'evolució de la humanitat. En el procés, són dos els vessants que ho han fet possible: la voluntat de comunicar i d'educar noves generacions amb la finalitat d'instruir en cultura, valors i habilitats pel seu òptim desenvolupament. Bases que construeixen la identitat de cada persona, de manera que *qui som* i *com som* s'entén a partir de tots els inputs que percebem d'ençà que som petits.

Per López Rupérez (2013),²⁵ l'educació ha contribuït a la humanització de l'*homo sapiens* i constitueix l'element primordial de socialització. Destaca que el tret més característic és la transmissió de coneixement cultural, científic, ètic, moral i de l'intel·lecte. Per tant, s'entendria que el context sociopolític i econòmic, el cercle familiar, d'amistats i l'escola són models que influeixen en la configuració de cada personalitat a nivell intel·lectual, fisiològic i emocional²⁶ i que construeixen la realitat de cada individu. Una realitat subjectiva que es forma segons l'entorn en què se'ns ha educat.

Tots els agents són participants de l'educació de les persones, però és rellevant apuntar el paper significatiu que hi tenen els centres escolars per la seva intrínseca funció social. S'atorga responsabilitat i confiança a la institució perquè recrea un espai d'aprenentatge sobre qüestions importants que no poden adquirir a l'entorn familiar. A més, la quantitat d'hores que passen l'alumnat a l'escola durant l'adolescència i la infància, marca el seu creixement, i l'activitat docent és clau en aquests factors.²⁷

²⁴ Gutiérrez, A.; Tyner, K. (2012). *Alfabetización mediática en contextos múltiples*. Comunicar, 38, XIX.

²⁵ López Rupérez, F. (2013). *Interculturalidad e inmigración en el ámbito educativo*. p16. Última visita: 28/02/2019.

²⁶ Equipo de Expertos, Universidad Internacional Valenciana. (2014). *Desarrollo cognitivo, emocional y social en la etapa infantil. La necesidad de psicoterapia*. Última visita: 28/02/2019.

²⁷ Sapiains Arrués, R., Zuleta Pastor, P. (2001). *Representaciones sociales de la Escuela en jóvenes urbano populares desescolarizados*. Última visita: 28/02/2019.

Les escoles tenen una facultat estretament lligada als mitjans de comunicació: la voluntat d'educar a la societat per un benefici compartit a curt i llarg termini. Formen una relació simbiòtica ideal per la transmissió de coneixement. Ambdues professions tenen la responsabilitat d'orientar a la població de la millor manera possible.²⁸ Per aquest motiu, s'observa com s'originen programes i iniciatives per innovar en el sistema educatiu, com també en el tractament de continguts a nivell mediàtic i informacional, segons què demana cada període.

Amb el desenvolupament del Web 2.0, s'han produït grans canvis comunicatius. Un augment d'informació indefinida. Cada 60 segons es fan 3,8 milions de recerques a Google, es penguen 234.000 fotografies a Facebook i 65.000 a Instagram, s'envien 156 milions de correus electrònics i es penguen més de 800.000 documents al Drive (Statista, 2018).²⁹ Dins la suma de publicacions, però, s'inclouen rumors, continguts sense contrastar o reflexions personals, que fins i tot han rebotat als *mèdia* i, en conseqüència, neix el concepte d'infoxicació, el que es coneix com a "excés d'informació que provoca en el receptor una incapacitat per a comprendre-la i assimilar-la" (Enciclopèdia Catalana).³⁰

En una societat on preval allò nou i la rapidesa davant la rellevància de fets, els mitjans de comunicació també han estat víctimes de l'era de la immediatesa fent públics continguts que més tard s'han hagut de desmentir. El canvi en les rutines de producció, amb l'adopció de les tecnologies a l'entorn periodístic i la hiperconnectivitat general a les xarxes, en alguns casos, ha donat via a la publicació de peces informatives de més baixa qualitat, per no poder treballar amb profunditat degut a la manca de temps. Tot plegat es fa paler en un estudi de Gómez Mompart (2015) sobre la qualitat periodística, que a més a més, mostra que un 25% dels 363

²⁸ Liceras, A. *Los medios de comunicación de masas, educación informal y aprendizajes sociales*. IBER. Didáctica de las Ciencias Sociales, Geografía e Historia, n. 46, 2005, pp. 109-124. pàg. 123-124

²⁹ Guadalupe. M. (2018). *¿Qué sucede en un minuto en Internet?* Última visita: 22/02/2019.

³⁰ Infoxicació. (f). *A la Gran Enciclopèdia Catalana*. Última visita: 22/02/2019.

periodistes enquestats al treball, és a dir, 1 de cada 4, considera que és un repte a reflexionar. El 15% creu que el context incrementa el percentatge d'errors.³¹

Existeixen documents que recullen les màximes que han de complir els professionals de la comunicació per defugir de continguts falsos o incerts. Per exemple, el Codi Deontològic de periodistes a Catalunya enumera 12 criteris. Alguns d'ells són informar de manera precisa i acurada perquè quedi clar què és informació i opinió, evitar informacions injurioses i sense fonament i citar les fonts de forma adequada.³² D'altra banda, la Constitució Espanyola (CE) indica a l'article 20.1 d) sobre els drets fonamentals i les llibertats públiques que un dels pilars de la llibertat de premsa és "comunicar o rebre lliurement informació veraç per qualsevol mitjà de difusió".³³

Tanmateix, la generació de contingut de vegades imprecís no només s'enfoca als mitjans de comunicació, que ja presenten unes pautes de producció responsables. Tal com assenyalaven les dades presentades per Statista anteriorment, la publicació de peces que poden gestar-se en poc temps a internet per qualsevol persona encadena un consum massiu. En base a això, institucions europees fa més de 40 anys que reclamen la necessitat d'instruir en noves competències a la ciutadania adaptant-se al moment en què vivim. Entenen que, amb la irrupció de les noves tecnologies, s'han causat, per defecte, diferents maneres de relacionar-nos, de conèixer i comprendre el món que ens rodeja, i una de les demandes educatives europees esdevé, doncs, l'alfabetització mediàtica i informacional.³⁴

No és un pensament de rigorosa actualitat. La UNESCO, ja el 1982, va aprovar la **Declaració de Grünwald** per promoure la comprensió "dels fenòmens de la comunicació" des dels sistemes polítics i educatius pel desenvolupament de l'AMI

³¹ Gómez Mompart, J.L., Gutiérrez Lozano, J.F., Palau Sampio, D. (2015). [La calidad periodística en España según la percepción de los periodistas](#), pàg. 26-29. Última visita: 01/03/2019.

³² Col·legi de Periodistes de Catalunya. [Codi deontològic](#). Última visita: 08/03/2019.

³³ Constitució Espanyola. [Butlletí Oficial de l'Estat, 29 de desembre de 1978](#), núm 311, pàg 12. Cita en text, article concret: (art. 20 CE).

³⁴ UNESCO. (1982). [Declaración de Grünwald sobre la educación reactiva a los medios de comunicación](#). Última visita: 28/02/2019.

(UNESCO, 2018).³⁵ Essent conscients de l'estreta relació entre la comunicació i l'educació, i dels efectes negatius que poden derivar-se d'una mala connexió, ja el 2008, la UNESCO proposava per a la ciutadania:

“[...] una sèrie de competències que permeten a les persones buscar, avaluar críticament, utilitzar i enriquir la informació i el contingut dels mitjans de comunicació apropiadament; conèixer els drets de cada usuari a Internet; comprendre com lluitar contra la incitació a l'odi en línia, la informació i les notícies falses i el ciberassetjament; comprendre les qüestions ètiques relacionades amb l'accés a la informació i l'ús d'aquesta; i col·laborar amb els mitjans de comunicació i les tecnologies de la informació i la comunicació com a productors d'informació i continguts per promoure la igualtat, l'expressió personal, el pluralisme de la informació i dels mitjans, el diàleg intercultural i interreligiós i la pau”³⁶

Però la Declaració de Grünwald no s'ha estancat en el temps. Recentment, des del Parlament Europeu i el Consell s'ha aprovat la nova **Directiva 2018/1808** que emfatitza l'adquisició d'una alfabetització mediàtica global amb la contribució dels prestadors de serveis de comunicació i prestadors de plataformes d'intercanvi de vídeos o organitzacions que els representin, en cooperació amb altres sectors interessats, així com la indústria, el comerç, associacions, organitzacions professionals o de consumidors. Amb projecció al futur, l'article 33 ressalta que, a partir del 19 de desembre del 2022, “i posteriorment cada tres anys, la Comissió presentarà al Parlament Europeu, al Consell i al Comitè Econòmic i Social Europeu un informe sobre l'aplicació” de la Directiva.³⁷ D'aquesta manera, es fixen objectius

³⁵ UNESCO. (1982). *Declaración de Grünwald sobre la educación reactiva a los medios de comunicación*. Última visita: 28/02/2019.

³⁶ Consejo Ejecutivo UNESCO, 205ª reunión. (2018). *205 EX/34 Rev. Punto 34 del orden del día provisional. Alfabetización Mediática e Informacional*. Última visita: 29/12/2018.

³⁷ Diario Oficial de la Unión Europea. (2018). *Directiva (UE) 2018/1808 del Parlamento Europeo y del Consejo, de 14 de noviembre de 2018, por la que se modifica la Directiva 2010/13/UE sobre la coordinación de determinadas disposiciones legales, reglamentarias y administrativas de los Estados miembros relativas a la prestación de servicios de comunicación audiovisual (Directiva de servicios de comunicación audiovisual), habida cuenta de la evolución de las realidades del mercado*. pàg. 23. Última visita: 05/01/ 2019. Disponible a: <https://www.boe.es/doue/2018/303/L00069-00092.pdf>

comuns als estats membres per garantir, a la llarga, una millora en les competències i habilitats mediàtics dels ciutadans i ciutadanes.

La norma entén que s'ha de promoure l'alfabetització mediàtica a totes les generacions, però no menciona explícitament els centres escolars com a agents imprescindibles als quals s'ha de dotar de formació i hagin de ser instructors. En canvi, el Parlament Europeu sí que subratlla que “**ha de formar part de l'educació formal**” a la qual han de tenir accés tots els nens i nenes i arribar a qualsevol tipologia de centre. A més a més, destaca que ha de ser “part integrant dels plans d'estudis de tots els nivells d'educació escolar”, recomana que s'integrin mòduls obligatoris de pedagogia mediàtica pel professorat i demana a les autoritats nacionals competents que treballin sobre la qüestió.³⁸

Tanmateix, l'informe recull un serial de consells per fomentar l'AMI, però no obliga les administracions educatives a garantir-ne l'aplicació. En aquest cas, hauria de ser la Comissió Europea (CE) qui controlés l'obertura de les línies educatives en comunicació en tots els països membres de la Unió Europea (UE). Sense un objectiu educatiu precís i comú, ens trobem un escenari europeu desigual en coneixements mediàtics, tecnològics i informacionals.

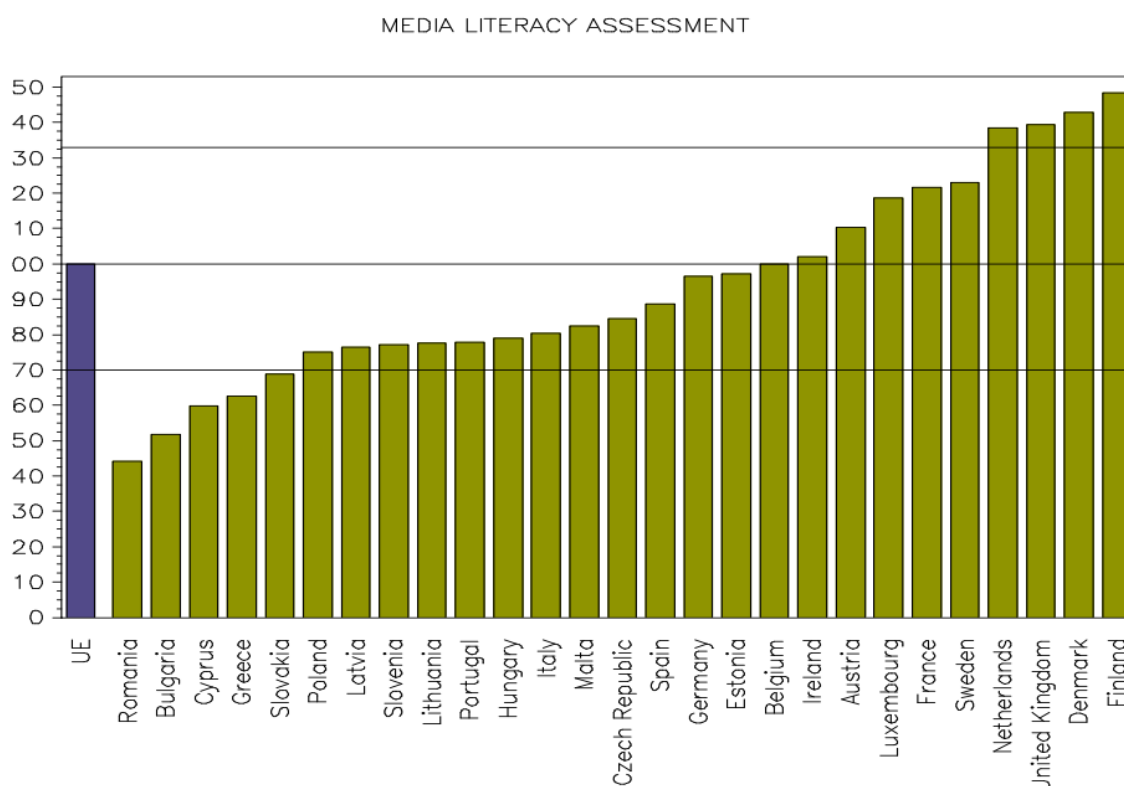
Un estudi de la Comissió (2009) assenyalava l'heterogeneïtat en competències d'AM a Europa segons el territori.³⁹ Fa tot just una dècada, l'avaluació determinava que els estats del nord presentaven alts nivells socials i educatius, i lideraven en habilitats comunicatives i tècniques. Noruega, Dinamarca, i el Regne Unit encapçalarien la classificació, seguits de Suècia, França i Luxemburg. Generalitzant, l'informe manifestava que l'Europa central es posicionava amb un nivell mitjà, on trobaríem Estònia, Alemanya, Espanya, República Txeca i Malta. Mentre que els països del sud obtenien una qualificació “bàsica” en l'avaluació; Eslovàquia, Grècia, o Bulgària

³⁸ Parlament Europeu. (2008). [INFORME sobre la alfabetización de los medios de comunicación en un mundo digital](#). Última visita: 05/01/2019.

³⁹ Celot, P., Pérez-Tornero, J.M. (2009). [Study on Assessment Criteria for Media Literacy Levels](#). Última visita: 05/01/2019.

són alguns exemples. Avui dia, s'hauria d'apreciar en quin context ens trobem, si els resultats són aplicables a l'actualitat o si hi ha hagut transformacions.

Tal com s'aprecia en el següent gràfic de barres, l'estudi situa l'estat espanyol per sota de la mitjana europea en AMI, concretament en tretzè lloc. Dos anys més tard, l'Institut de Tecnologia Educativa del Ministeri d'Educació (2011) va publicar un document sobre el grau de competència mediàtica de la població espanyola en què conclouia que el nivell d'alfabetització mediàtica és baix en totes les dimensions que avaluen: llenguatge, tecnologia, dimensió estètica, processos de producció i programació, ideologia i valors, recepció i audiències. Per exemple, destaquen una falta de consciència sobre el funcionament de les institucions i cadenes del món informatiu o la poca sensibilitat estètica i crítica per valorar els continguts audiovisuals i mediàtics.⁴⁰

Gràfic 1. Recuperat de: "Study on Assessment Criteria for Media Literacy Levels", de Celot, P. y Pérez-Tornero, J.M., 2009, *Comisión Europea*, pàg. 69.

⁴⁰ Ferrés, J., et al. (2011). [Competencia mediática. Investigación sobre el grado de competencia de la ciudadanía en España](#). Madrid, Ministerio de Educación, ITE. pàg. 164 - 173.

Per comprendre'n els resultats, no només cal conèixer el marc normatiu que es regeix a escala europea, sinó també la legislació educativa espanyola. A continuació es reuneixen les consideracions que limiten i contradiuen la tasca educativa en matèria d'alfabetització en mitjans amb l'anomenada **Llei Wert o Llei Orgànica per a la Millora de la Qualitat Educativa (LOMCE)**.

El preàmbul de la LOMCE menciona que “és necessari adquirir des d'edats primerenques competències transversals, com el pensament crític, la gestió de la diversitat, la creativitat o la capacitat de comunicar, i actituds clau com la confiança individual, l'entusiasme, la constància i l'acceptació del canvi”.⁴¹ Essent pilars de la legislació vigent, es desprèn la idea que l'educació en comunicació hauria de ser una cita pendent en l'ensenyament per abordar els objectius que proposa el model educatiu. Tanmateix, la realitat és diferent.

Fins ara, les matèries d'educació en mitjans es presenten com a optatives o assignatures de lliure configuració autonòmica. Depèn de la regulació -si n'hi ha- i de la programació de l'oferta de l'Administració educativa de cada territori que s'inclouï dins del pla d'estudis (LOMCE).⁴² Ara bé, segons la Llei Wert, els i les docents deuen introduir coneixements audiovisuals en les matèries que imparteixin per evitar l'analfabetisme informatiu i digital.

En el cas de Catalunya, la **Llei catalana de l'audiovisual** dedica l'article 14 a la formació en aquesta matèria. Exposa que, des de la Generalitat, s'ha de vetllar per la màxima competència comunicativa, comprensiva i expressiva, en l'àmbit audiovisual i en el de les Tecnologies de la Informació i de la Comunicació (TIC).⁴³ A més a més, l'Estatut d'Autonomia considera que els poders públics “han de facilitar el

⁴¹ Espanya. Llei orgànica 8/2013, de 9 de desembre, per a la millora de la qualitat educativa. Boletín Oficial del Estado. Suplement en llengua catalana, núm. 295, del 10 de desembre de 2013, núm 295, pàg. 3.

⁴² Espanya. Llei orgànica 8/2013, de 9 de desembre, per a la millora de la qualitat educativa. Boletín Oficial del Estado. Suplement en llengua catalana, núm. 295, del 10 de desembre de 2013, núm 295, pàg. 13-14.

⁴³ Catalunya. Llei 22/2005, de 29 de desembre, de la comunicació audiovisual de Catalunya. Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya, núm. 4543, del 3 de gener de 2006, núm. 4543, pàg 12.

coneixement de la societat de la informació i han d'impulsar l'accés a la comunicació i a les tecnologies de la informació".⁴⁴

Pel que fa al sector educatiu, en relació amb l'anterior, sí que el 2017 el Departament d'Ensenyament i el Consell de l'Audiovisual de Catalunya (CAC) van signar un **conveni de col·laboració** en què es comprometien a desenvolupar l'educació en comunicació a la comunitat educativa catalana i fomentar l'esperit crític dels i de les estudiants envers els continguts audiovisuals. Alguns dels assumptes a treballar conjuntament són: impulsar acords entre mitjans de comunicació i centres educatius, perquè els primers puguin compartir el seu coneixement, o produir i emetre microespais formatius amb l'alumnat. També inclouen potenciar la difusió d'eines i materials didàctics per al professorat i famílies, i enfortir les relacions amb departament o grups de recerca d'educació mediàtica per apropar-la al sistema educatiu. Fruit d'aquest conveni, va néixer el programa eduCAC, del qual es parlarà al llarg del treball amb més detall.⁴⁵

Però, al cap i a la fi, com poden garantir l'alfabetització mediàtica sense un bloc troncal que avalui directament les competències i habilitats de l'alumnat, si no se'ls ensenya de manera reglada, sinó totalment independent i voluntària per part de l'equip docent? Com queda constància? Hi ha propostes que defineixen com els i les estudiants poden adquirir les competències i com pot instruir-se el professorat en AMI, però sobretot des d'un punt de vista digital i instrumental.

En aquest sentit, a l'àmbit espanyol, és referent el Portafolio de la Competencia Digital Docente, publicat el 2017 i promogut pel Ministerio de Educación, Cultura y Deporte (MECD) a través del Instituto Nacional de Tecnologías Educativas y de Formación del Profesorado (INTEF).⁴⁶ Al català, el Projecte Interdepartamental de

⁴⁴ Estatut d'autonomia de Catalunya. Llei orgànica 6/2006, de 19 de juliol, de reforma de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya. Boletín Oficial del Estado, núm. 172, pàg 44.

⁴⁵ Acord 45/2017, de 24 de maig, pel qual s'aprova el conveni marc de col·laboració entre l'Administració de la Generalitat de Catalunya, mitjançant el Departament d'Ensenyament, i el Consell de l'Audiovisual de Catalunya. Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya, núm. 7411.

⁴⁶ INTEF. [Portafolio de la Competencia Digital Docente](#). Última visita: 12/04/2019.

Competència Digital Docent (PICDD). Ambdós documents tenen l'objectiu de millorar les competències digitals de l'equip docent perquè l'alumnat també pugui nodrir-se'n. El professorat, però, admet la necessitat d'una formació adaptada per combatre la falta de coneixement mediàtic, tot i mostrar un alt nivell i fer un ús pedagògic dels mitjans, segons una investigació de la Universitat de Salamanca a l'estat espanyol (González, Ramírez, Salcines, 2018).⁴⁷

Tornant a la legislació espanyola, la LOMCE se'n fa ressò que la globalització i les tecnologies han transformat el paradigma educatiu i, per tant, també "la manera d'aprendre, de comunicar-se, de concentrar l'atenció o de fer una tasca"⁴⁸ de l'alumnat. Per això, reconeix la necessitat d'implementar als centres escolars l'aplicació de les TIC i promoure'n l'ús com a mitjà didàctic. També des del MECD s'impulsa un marc comú de referència perquè el professorat gaudeixi d'una formació permanent i possibiliti la cultura digital a les aules, tal com recull a l'article 111 bis. Però, com dèiem, és un fenomen que no pot considerar-se educomunicació, però que esdevé complementari.

Fent una mirada retrospectiva, s'observa que les TIC han aconseguit fixar-se en la rutina d'alumnes i docents com a eines d'ús habitual pels estudis, que remet a un aprenentatge instrumental dels dispositius tecnològic. La LOMCE apel·la a la seva manipulació, però no té present els efectes que poden originar-se d'un mal consum ni especifica que hagi d'haver-hi una matèria concreta per aconseguir les destreses, actituds i habilitats mediàtiques en l'estudiant. A l'àmbit de Catalunya, s'albira la intencionalitat de posar sobre les taules dels centres d'ensenyament continguts d'educomunicació, però encara queda treball en endavant.

Ens queda, doncs, una pregunta que respondre. Quins **instruments disponibles** hi ha per a l'alumnat, el professorat i les famílies implicades en l'ensenyament mediàtic, quan hi ha una demanda d'alfabetització mediàtica de tots els agents?

⁴⁷ González-Fernández, N.; Ramírez-García, A. y Salcines-Talledo, I. (2018). *Competencia mediática y necesidades de alfabetización audiovisual de docentes y familias españolas*. Educación XX1, pàg. 301-321.

⁴⁸ Espanya. Llei orgànica 8/2013, de 9 de desembre, per a la millora de la qualitat educativa. Boletín Oficial del Estado. Suplement en llengua catalana, núm. 295, de 10 de desembre de 2013, núm 295, pàg. 3.

Fins avui dia, s'han desencadenat projectes de manera voluntària des d'institucions i la societat civil per aplanar el terreny a la *media literacy*. L'educació no formal és una alternativa davant el paradigma educatiu que encara no sap com incloure en els seus horaris l'educomunicació. Dins el maremàgnum, s'esbossen iniciatives a galop de l'AMI per a les generacions actuals i les futures.

Per exemple, a escala europea, programes reconeguts en l'àmbit són Cultura, MEDIA Mundus i MEDIA. L'últim, capdavanter en iniciar-se en la investigació i desenvolupament d'iniciatives el 1991, no només dona suport a la promoció de competències en mitjans, sinó també a l'alfabetització cinematogràfica a partir de l'organització de festivals i esdeveniments. Tots els programes s'engloben dins l'Agenda Digital europea, que té com a objectius, entre d'altres, potenciar l'ús i aprenentatge sobre les TIC i l'alfabetització digital de cara al 2020.⁴⁹

S'hi afegixen iniciatives internacionals impulsades per la UNESCO per la introducció de l'AMI a les aules, així com el "Currículum de Alfabetitzación Mediática y Informativa para Profesores" (Wilson et al., 2011),⁵⁰ que dona recomanacions als docents per procedir a una educació formal o informal, o la "Global Alliance for Partnerships on Media and Information Literacy" (GAPMIL), una xarxa que estableix estratègies i iniciatives globals en àmbits nacionals de manera vertebrada.⁵¹

A l'estat espanyol, el web del Ministeri de Cultura i Esports reuneix un llistat de projectes dedicats a l'alfabetització audiovisual que s'encarnen en tallers, activitats, cursos de formació, esdeveniments, seminaris o conferències, on l'AMI també s'hi albira.⁵² Un exemple és el Centro de Comunicación y Pedagogía (CC&P), una organització independent i plural que agrupa professionals de la comunicació i pedagogs que promouen metodologies amb l'ús de mitjans de comunicació i de les

⁴⁹ Comisión Europea. (2018). [Digital Single Market](#). Última visita: 11/01/2019.

⁵⁰ UNESCO. (2011). [Currículum de Alfabetitzación Mediática y Informativa para Profesores](#). Última visita: 20/02/2019.

⁵¹ Fuente-Cobo, C; García-Galera, C; Camili-Trujillo, C. (2018). *La educación mediática en España: artículos seleccionados*. Espanya: Editorial Universitas, S.A. pàg. 10-11.

⁵² Ministeri de Cultura i Esports. (2019). [Projectes d'alfabetització audiovisual](#). Última visita: 07/01/2019.

TIC. En la mateixa línia, trobaríem el “Grupo Comunicar” de la Universitat de Huelva, associació orientada a l’ensenyament didàctic, crític i plural dels *mèdia* als centres.⁵³ Per tenir presents més entitats, arreu d’Espanya també destacarien “La Claqueta”, la “Linterna Mágica”, “Minichaplin”, “Mucho (+) Que Cine” o el “Taller Telekids”, amb projectes focalitzats en l’educació audiovisual però també en mitjans.

Emergeixen projectes educatius com RadioEdu, a Extremadura, dirigides a ensenyar els i les estudiants sobre el món radiofònic mentre creen, produeixen i realitzen programes des de l’escola. Cada centre, però, ha de disposar dels mitjans necessaris per introduir el material tècnic a les aules o pot demanar una ajuda econòmica al programa del qual forma part RadioEdu, Plan de Educación Digital de Extremadura INNOVATED. En el curs 2018-2019, 115 centres d’ensenyament i 2.400 docents van participar-hi.⁵⁴

A Catalunya, s’aprecien iniciatives com “Construyendo Miradas-Drac Màgic”, “eduCAC” o “Edu3”. La primera, també present a Aragó i a la Comunitat Valenciana, neix el 1970 per a l’estudi i la divulgació de la cultura audiovisual i presta especial atenció a la formació en nous llenguatges i a la difusió de la cultura cinematogràfica.⁵⁵ Una eina més recent és “eduCAC”. Arrenca el 2017 per “promoure l’educació mediàtica en àmbits formals i informals”. Té en compte aquells actors que, directament i indirectament, entren en contacte amb el món de l’educació i de la comunicació, de manera que dirigeix recursos i materials didàctics a famílies, professors i alumnat. Tot per potenciar bons hàbits en el seu consum audiovisual, i fomentar un ús eficaç i segur dels mitjans. La iniciativa, impulsada pel Consell de l’Audiovisual de Catalunya, té com a objectiu social aconseguir un ús crític i responsable dels mitjans de comunicació. Treballa en col·laboració amb el Departament d’Ensenyament de la Generalitat de Catalunya i la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuais (CCMA), entre d’altres.⁵⁶ Sobre el mateix punt, com el

⁵³ Grupo Comunicar. (2019). *Colectivo Andaluz de Educación y Comunicación*. Última visita: 09/01/2019. Disponible a: <https://www.grupocomunicar.com/index.php>

⁵⁴ RadioEdu. (2019). *Programa de radio educativa de Extremadura*. Última visita: 10/01/2019.

⁵⁵ Drac Màgic. (2019). *Construir Mirades*. Última visita: 10/01/2019.

⁵⁶ eduCAC. (2019). *Què és eduCAC?*. Última visita: 10/01/2019.

programa “eduCAC”, “Edu3” ofereix recursos audiovisuals i didàctics a través d’Internet des del 2007, però va deixar d’estar actiu i actualitzat el 2016. Es tracta d’un portal de ràdio i televisió educatives per Internet, que compta amb més de 5.500 continguts audiovisuals de disciplines com les ciències naturals o les socials, educació física o artística, matemàtiques, llengües, literatura, entre d’altres. També en formen part el Departament d’Ensenyament i la CCMA.⁵⁷

Per citar-ne’n d’altres, des d’una vessant més enfocada a l’audiovisual, Cinescola atén el cinema com un espai d’aprenentatge i esdevé un servei de material didàctic per promoure l’educació des del 2004: “fer servir i rendibilitzar el cinema amb una finalitat educativa”. Les propostes són adreçades als i les mestres perquè puguin incorporar el cinema a les aules “amb unes mínimes garanties pedagògiques”.⁵⁸ Per un altre costat, AulaMèdia és una associació educativa sense ànim de lucre que treballa la difusió d’educació en comunicació a través de la publicació d’articles i peces informatives, i la producció de material audiovisual adreçat a l’alumnat o per la formació de professorat.⁵⁹

Alhora, destaca el Gabinet de Comunicació y Educación de la UAB, un grup especialitzat en investigació i divulgació científica, que des del 1994 desenvolupa projectes, recerques, publicacions i programes acadèmics entorn de l’educació i la comunicació. Algunes de les àrees que treballen són: televisió educativa, noves narratives, AMI o la lectura crítica. L’associació dels professionals, dirigida pel també director d’EduMediaLab⁶⁰ i Doctor en Comunicació José Manuel Pérez Tornero, pertany al Departament de Periodisme i Ciències de la Comunicació de la UAB, i compta amb el suport de la Generalitat de Catalunya i de l’Agència de Gestió d’Ajuts Universitaris i de Recerca (AGAUR) per la seva contribució, projecció i trajectòria.⁶¹

⁵⁷ Edu3.cat. (2019). [Edu3.cat](#). Última visita: 10/01/2019.

⁵⁸ Cinescola. (2019). [Cinescola: Cinema i educació](#). Última visita: 17/04/ 2019.

⁵⁹ AulaMèdia. (2019). [AulaMèdia Educació en Comunicació](#). Última visita: 17/04/ 2019.

⁶⁰ EduMediaLab és un laboratori intern del Gabinet de Comunicació y Educación de la UAB sobre l’alfabetització mediàtica.

⁶¹ Gabinet de Comunicació y Educación. (2019). [Presentación](#). Última visita: 22/05/2019.

D'altra banda, també trobem EduCaixa, un portal educatiu de l'Obra Social "la Caixa" que ofereix més de 400 recursos i activitats educatives gratuïtes i en línia a tots els nivells escolars, des de l'educació infantil fins a batxillerat. En termes d'alfabetització mediàtica, des del 2009, l'Obra Social "la Caixa" treballa el projecte educatiu "La premsa a les escoles" amb el Col·legi de Periodistes de Catalunya. El programa arriba a aproximadament 3.600 alumnes d'ESO i de Batxillerat de 75 centres arreu de la comunitat autònoma. Enguany, que celebra la desena edició, té l'objectiu d'explicar la funció social dels mitjans de comunicació a l'alumnat, donar-los eines perquè puguin combatre la desinformació amb una mirada crítica i pretén reflexionar sobre les noves formes de comunicació i sobre l'actualitat. La instrucció es recrea en xerrades en un període de més de quatre setmanes.⁶²

D'altra banda, trobem el projecte Revista Escolar Digital (RED), que ha impulsat el programa "Junior Report" en 9 instituts de Catalunya i compta amb més de 300 estudiants. Una xarxa de diaris escolars que posicionen l'alumnat en el centre d'acció perquè tingui l'oportunitat de crear contingut informatiu setmanalment. El coordinen un o una periodista i el professorat de llengua i, posteriorment, el diari *La Vanguardia* publica les peces en el portal *LaVanguardia.com*.⁶³

S'observen altres iniciatives d'èxit entre col·legis, instituts i mitjans de comunicació locals que potencien l'alfabetització mediàtica. Ràdio La Marina, del Districte de Sants-Montjuïc de Barcelona, va iniciar el novembre del 2018 un programa radiofònic amb els i les estudiants de l'Escola SEAT i l'Escola Enric Granados, també de la ciutat comtal. Durant 12 sessions d'hora i mitja, gairebé vuitanta alumnes van aprendre a "treballar una notícia, una entrevista, una falca publicitària o a presentar una cançó" i "tècniques per parlar en públic, amb el mètode cooperatiu". L'Associació de Mitjans de Comunicació (AMCL) impartia el taller, impulsat pel Pla de Barris de la Marina dins del projecte Caixa d'eines, per finalment posar en pràctica les habilitats i coneixement amb l'enregistrament dels programes, l'últim d'ells en directe des de

⁶² Col·legi de Periodistes. (2019). [10a edició del programa "La premsa a les escoles"](#). Última visita: 30/05/2019.

⁶³ Redacció La Vanguardia. (2019). ['Junior Report' lanza una red de diarios escolares](#). Última visita: 17/04/19.

fora de l'estudi convencional, al carrer, a Plaça Marina. Posteriorment, s'emeten cada dissabte al matí a l'emissora.⁶⁴

Pel que fa a televisió, Badalona Comunicació va donar l'oportunitat a totes les escoles de Badalona a participar a "La nostra escola",⁶⁵ un projecte educatiu iniciat en el curs 2017-2018. Uns 600 estudiants de cycle superior, de vint-i-un centres d'ensenyament diferents, van treballar el món audiovisual amb l'elaboració de reportatges proposats internament des de cada nivell, que després van ser emesos per Televisió de Badalona. Els i les professionals del mitjà local visitaven cada setmana les escoles per donar-los el suport necessari i fer-los un seguiment.⁶⁶

2.3. Preguntes d'investigació

Després de realitzar un estudi sobre l'estat de la qüestió, passem a formular les preguntes d'investigació que acompanyen el treball sobre les iniciatives d'educació en comunicació entre els mitjans de comunicació audiovisuals locals i els centres educatius de Catalunya. Es concreten en els següents punts:

- Com interactuen els mitjans de comunicació audiovisuals locals i els centres educatius per cooperar amb la tasca d'alfabetització mediàtica?
- Què s'està proposant des de l'educació i des dels mitjans de comunicació locals de Catalunya?
- Quins són els punts forts i dèbils de l'educació mediàtica a Catalunya?

A partir de les primeres qüestions, ens formulem d'altres secundàries per detallar el camí a seguir de la recerca:

⁶⁴ Redacció La Marina. (2019). [Alumnes de dues escoles del barri es converteixen en petits reporters](#). Última visita: 17/04/2019.

⁶⁵ Televisió de Badalona. (2019). [La nostra escola](#). Última visita: 19/04/2019.

⁶⁶ Torres, J. (2017). [Una veintena de colegios de Badalona graba reportajes para la televisión local](#). Última visita: 19/04/2019.

- Són eficaces les activitats per l'alfabetització mediàtica de l'alumnat?
- Quin és l'entorn més favorable per la inclusió d'una matèria d'educomunicació?
- Quines conseqüències comporta un aprenentatge merament instrumental de les tecnologies digitals sense un bagatge mediàtic en infants i joves?

3. Metodologia

La metodologia emprada pretén conèixer com s'implementen les iniciatives en educació mediàtica a les escoles i instituts de Catalunya en col·laboració amb mitjans de comunicació locals. Per a això, s'ha realitzat una anàlisi mixta, quantitativa i qualitativa.

Amb la tècnica qualitativa, s'ha procedit a la realització d'entrevistes en profunditat a experts en educació i comunicació per percebre el valor que hi donen subjectes relacionats amb l'educació en mitjans. S'han efectuat a:

- Salvador Alsius, vicepresident del CAC i coordinador d'eduCAC
- Laura Ballesteró, professora de l'Institut Giola
- Damià Caro, director de COMSOC i educomunicador
- Francesc-Josep Deó, director d'AulaMèdia
- Mei Ros, directora de Mataró Audiovisual
- Cristina Salad, periodista de Mataró Audiovisual

També s'ha recopilat informació a partir de fonts documentals i bases de dades disponibles per identificar:

- L'activitat d'institucions i entitats per promoure l'educació en comunicació.
- Les iniciatives en actiu entre mitjans de comunicació locals audiovisuals i centres escolars.

Seguidament, per tenir un primer esbós de la implicació dels agents educatius i mitjans locals en l'alfabetització mediàtica dels joves d'entre 10 i 16 anys, s'ha elaborat una enquesta (formulari annex 1) dirigida a totes les escoles i instituts de Catalunya. Concretament, s'ha enviat a 2.270 centres, 1.694 d'Educació Primària i 576 de l'ESO. La seva contribució és útil per a obtenir informació (quantitativa i qualitativa) sobre les iniciatives que realitzen amb la coneixença prèvia de què no s'obtindrà resposta de totes.

Amb la mateixa finalitat, s'ha realitzat una enquesta (formulari annex 2) a 62 mitjans de comunicació locals que faciliten la interacció amb centres i fomenten noves iniciatives d'educació mediàtica. Les seves consideracions són rellevants per apreciar el grau de complicitat i la maduresa dels projectes.

D'altra banda, s'ha desenvolupat un grup focal (formulari annex 3) amb alumnes de 1r d'ESO de l'Institut Giola, de Llinars del Vallès. L'experiència de l'estudiant en relació amb els mitjans locals amb què han treballat, el *PuntValles* i *El 9 Nou*, i altres activitats sobre comunicació, permeten aproximar-nos a l'opinió del col·lectiu.

En funció dels resultats, s'ha fet un conjunt de recomanacions per la implantació de l'educació en comunicació a les escoles catalanes, segons l'opinió de l'alumnat, dels professionals de l'educació i de la comunicació, i del recull de propostes i informació extretes.

4. Anàlisi dels resultats

Les iniciatives d'educació en comunicació que es porten a terme a l'estat espanyol, ara com ara, són incomptables. Les xifres són limitades, no hi ha suficients dades que clarifiquin o aportin coneixement sobre la situació de l'AMI a escala nacional. La pàgina web del Ministeri de Cultura i Esport fa un recopilatori de 36 associacions o iniciatives privades que es dediquen a la tasca educativa des de diferents punts de

vista, oferint un ventall d'alternatives a l'educació formal i informal.⁶⁷ Però el llistat no clou aquí.

L'extensió requereix un estudi en profunditat sobre l'estat de l'alfabetització en comunicació a l'estat espanyol, no només per pronunciar la quantitat de pràctiques en mitjans que s'hi realitzen, sinó també apreciar com es desenvolupen en els centres formatius. Per disposar d'un avenç quantitatiu i qualitatiu sobre la gestió, el present treball investiga com s'està confeccionant el teixit educomunicatiu a Catalunya: quins mitjans i quines escoles hi estan capbussades i quines són les seves motivacions al respecte.

Primerament, s'ha extret informació d'una base de dades proporcionada per la Generalitat de Catalunya, en què es detallen els centres educatius i les ràdios que realitzen una tasca conjunta amb motiu d'ensenyar i aprendre *en i sobre* els mitjans de comunicació.⁶⁸ El registre, però, no té en compte les televisions locals ni la premsa. I és que, encara que la recerca se centri en l'educació en mitjans audiovisuals, és important destacar que hi ha un aplec de centres que utilitzen la premsa amb la mateixa finalitat. Més endavant, es puntualitzarà aquest aspecte.

D'aquesta manera, si la configuració d'una base de dades ha estat el punt inicial amb què obtenir informació, els resultats de l'enquesta dirigida a tots els centres educatius de Catalunya, especificant els d'instrucció primària i secundària, ha donat una gamma més àmplia de les iniciatives existents. A això, s'afegeix la col·laboració de professionals de la comunicació, professorat, periodistes i educomunicadors, que han facilitat i complementat la recerca amb valuoses aportacions. La seva col·laboració ha proporcionat un coneixement que estructurarem en tres grans blocs durant l'anàlisi: l'adquisició de dades generals dels centres d'ensenyament i dels mitjans de comunicació, un recull d'informació sobre les iniciatives i conèixer les diverses opinions que tenen respecte a l'educomunicació.

⁶⁷ Ministeri de Cultura i Esports. (2019). [Projectes d'alfabetització audiovisual](#). Última visita: 07/01/2019.

⁶⁸ Generalitat de Catalunya. (2019). [XTEC - Xarxa Telemàtica Educativa de Catalunya](#). Última visita: 10/01/2019.

4.1. Anàlisi quantitativa

La mostra amb què es treballa l'enquesta és sobre els 76 centres d'ensenyament de Catalunya que estrictament col·laboren amb un mitjà de comunicació local per a la tasca de l'educomunicació, encara que s'ha rebut *feedback* de 115 persones. La mostra s'ha reduït, ja que alguns dels que han contribuït a la recerca no actuen amb els mitjans municipals, però sí que tenen inquietuds per a l'alfabetització mediàtica i la comparteixen -o no- a les aules amb altres propostes pedagògiques. Per exemple, s'han localitzat 35 centres que treballen *in situ* amb revistes, diaris, ràdios o televisions escolars.

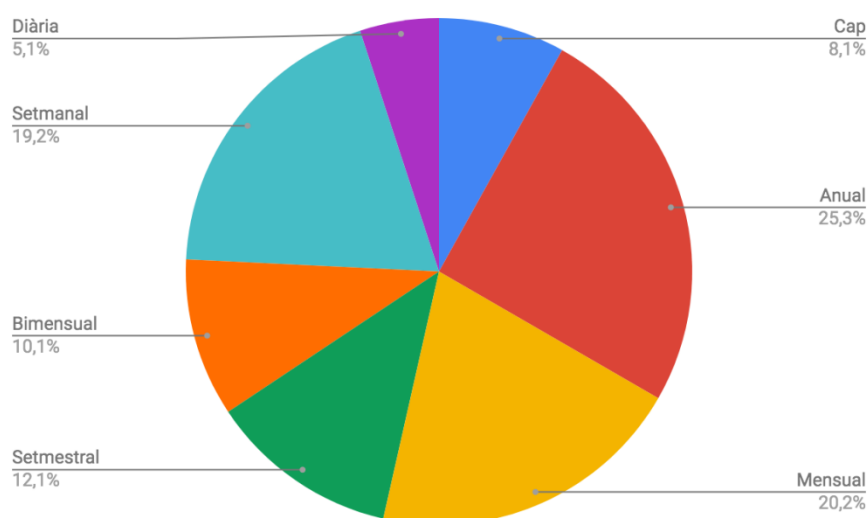
Amb la recopilació d'informació extreta de l'enquesta, d'entrevistes i de documentació, en total, s'han arribat a detectar 172 iniciatives d'educació mediàtica en col·legis i instituts, 139 de les quals sí que tenen contacte amb els mitjans locals (annex 4) per produir contingut o aproximar l'estudiant al món mediàtic.

Tal com apuntava anteriorment, el conjunt de les 76 iniciatives, que s'analitzen en el treball de final de grau, comptabilitza els centres que alfabetitzen en *media literacy* amb la interacció de mitjans de comunicació locals. Hi ha escoles i instituts que utilitzen més d'un suport mediàtic. Així, en ràdio, s'han apreciat 59 centres que l'usen amb una finalitat educomunicativa; en televisió, 14; i en premsa, 17.

S'ha rebut resposta de 52 centres d'educació primària, 18 de secundària i de 6 centres que comparteixen ambdues línies d'ensenyament. Un d'ells privat, 4 concertats i la resta de servei públic. De tots, tan sols 3 es mantenen inactius amb el mitjà local, 4 pausats, i els altres 68 es manifesten actius, 16 dels quals amb un caràcter esporàdic d'interacció amb el mitjà, és a dir, que produeixen i hi entren en contacte amb poca freqüència.

Pel que s'observa, depenent del centre docent i del curs en què es desenvolupa la iniciativa, aquesta presenta constants diferents. Hi ha que no s'arrisquen a definir quin és el seu període d'activitat perquè no el tenen establert. Més enllà de tenir en

compte que, mínim, anualment 25 dels 76 centres participen en activitats educomunicatives, cal destacar que en un semestre el 67,7% té un dinamisme força important. Sense deixar de costat que hi ha 5 centres que presenten en el seu ADN una fórmula per educar en mitjans diàriament, i 19 la tenen setmanalment. Les dades del següent gràfic denoten que hi ha un treball valorable per educar en comunicació.

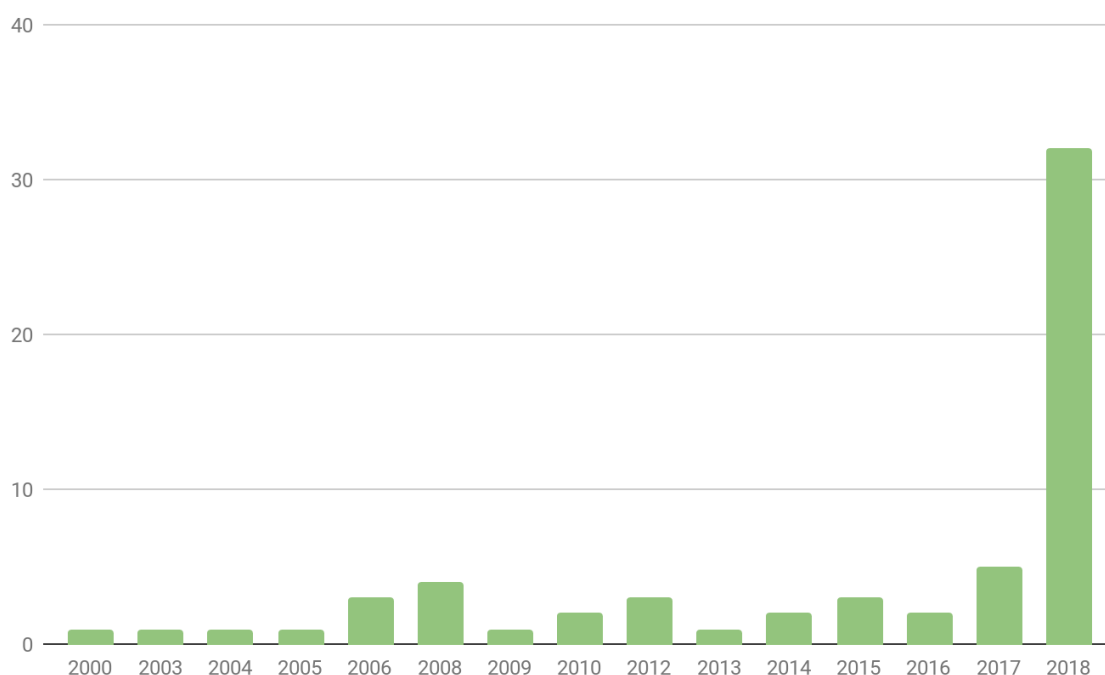
Gràfic 2. Freqüència de realització de les activitats. Font: Elaboració pròpia.

També són 25 les escoles d'educació infantil i primària que eduquen en mitjans en tots els cursos, des de P3 fins a 6è. Concretament, només a Cicle Superior s'afegeixen 15 centres més. A l'ESO n'hi trobem 22 en què l'educomunicació passa per tots els nivells i, si filem prim, localitzem 10 que només la treballen a 3r de secundària i 6 a 4t.

Mirem d'entrar en detall, i ens adonem que la majoria d'iniciatives que es duen a terme als col·legis es donen a 5è i 6è, tal com s'apuntava anteriorment. Topem amb 6 escoles que hi participen des de solament un dels cursos, 4 que ho fan des de 3, i tres col·legis en 4 cursos. Per exemple, apreciem 6 centres en què solament a 4t de primària fan alguna iniciativa amb el mitjà de comunicació relatiu.

Pel que fa al sorgiment de les iniciatives, s'observa que va *in crescendo* en els últims anys. De les 62 iniciatives conegudes en actiu, trenta-dues neixen en el curs 2018-2019. Si delimitem el temps, del 2000 al 2010 ens topem amb 14 centres que treballen conjuntament amb un mitjà local. Del 2011 al 2015, en brollen 9; i del 2016 al 2019, 39. En total, són 48 les escoles i instituts que inicien relació amb un mitjà premsa, ràdio o televisió local en el període 2011 fins al 2019.⁶⁹

Període de sorgiment d'iniciatives a Catalunya

Gràfic 3. *Període de sorgiment d'iniciatives a Catalunya*. Font: Elaboració pròpia.

En termes generals, la majoria de centres que han iniciat relació en els últims 20 anys amb un mitjà de comunicació local s'aglutinen a la província de Barcelona. En aquest apartat, es pretén fer una classificació geogràfica de les zones en què s'ha detectat un funcionament. Per això es tenen en compte els 139 centres que s'han descobert durant la recerca, és a dir, 63 més dels enquestats. Així, a Barcelona en

⁶⁹ Quatre dels centres enquestats no concreten la temporada en què van començar a treballar amb el mitjà de comunicació local, ni si van deixar de costat la relació. Per un altre costat, tan sols deu centres mantenen l'activitat durant un any i seguidament l'anul·len o la pausen.

trobem 98 que eduquen en comunicació a través del contacte establert amb un mitjà local; a Tarragona, 19; a Girona, 12 i a Lleida, 10.

Des d'un punt de vista comarcal, el Maresme s'endú la primera posició pel que fa a nombre de centres que realitzen iniciatives, concretament n'hi ha vint-i-un, 12 dels quals provenen de col·legis i instituts de Mataró, capital de la comarca. Els 9 restants són dos de Canet de Mar i dos de Premià de Mar, un Pineda de Mar, Premià de Dalt, Arenys de Munt, Sant Iscle de Vallalta i Tordera. Com a apunt coincident, assenyalar que cadascun dels centres mataronins i un de Premià de Mar comparteixen mitjà de referència: la ràdio de l'empresa municipal Mataró Audiovisual.

En segon lloc, al Vallès Oriental s'han localitzat 19 centres. Ens topem amb 7 de Sant Celoni i la Batllòria que participen en el programa "La ràdio a les escoles" amb la seva ràdio local, Punt 7 Ràdio. Els altres es troben: 3 a La Garriga, dos a Santa Eulàlia de Ronçana i un a Cardedeu, Granollers, L'Ametlla del Vallès, Santa Maria de Palautordera, Llinars del Vallès, Sant Antoni de Vilamajor, Mollet del Vallès i Granollers.

Seguidament, es detecten 12 centres de la comarca del Baix Llobregat en relació amb mitjans locals. De la mateixa manera que succeeix amb Mataró Audiovisual i Punt 7 Ràdio, l'alumnat de la comarca té com a mitjà referent la ràdio, però de Sant Vicenç dels Horts -tret del Col·legi Sant Josep de Sant Boi de Llobregat que connecta amb Ràdio Sant Boi i l'Institut Sant Just Desvern, que ho fa amb Ràdio Desvern.

D'altra banda, s'han detectat 11 iniciatives d'escoles i instituts del Vallès Occidental i d'Osona. En el primer cas, 3 centres de Cerdanyola del Vallès, se'n troben dos més de Montcada i Reixac i dos de Sant Cugat, un de Castellar del Vallès, de Badia del Vallès i de Barberà del Vallès. En segon lloc, d'Osona se n'estimen 7 de bracet de Ràdio Manlleu, l'emissora del poble dels centres corresponents. També en trobem a Muntanyola, Roda de Ter o Taradell.

Per tenir una idea genèrica de quantes iniciatives més s'ha localitzat a nivell comarcal, n'extraurem el següent recull. Començant pel Barcelonès, 9 s'han obtingut; 8 a l'Urgell; 7 al Bages i al Priorat; 4 a l'Alt Penedès; 3 a Ribera de l'Ebre; 2 a l'Alt Empordà, Baix Camp, Baix Empordà, Baix Penedès, Berguedà Gironès, La Selva, Pla de l'Estany i Tarragonès; i una a l'Alt Camp, Baix Ebre, Conca de Barberà, La Garrotxa, el Moianès i la Noguera Segrià.⁷⁰

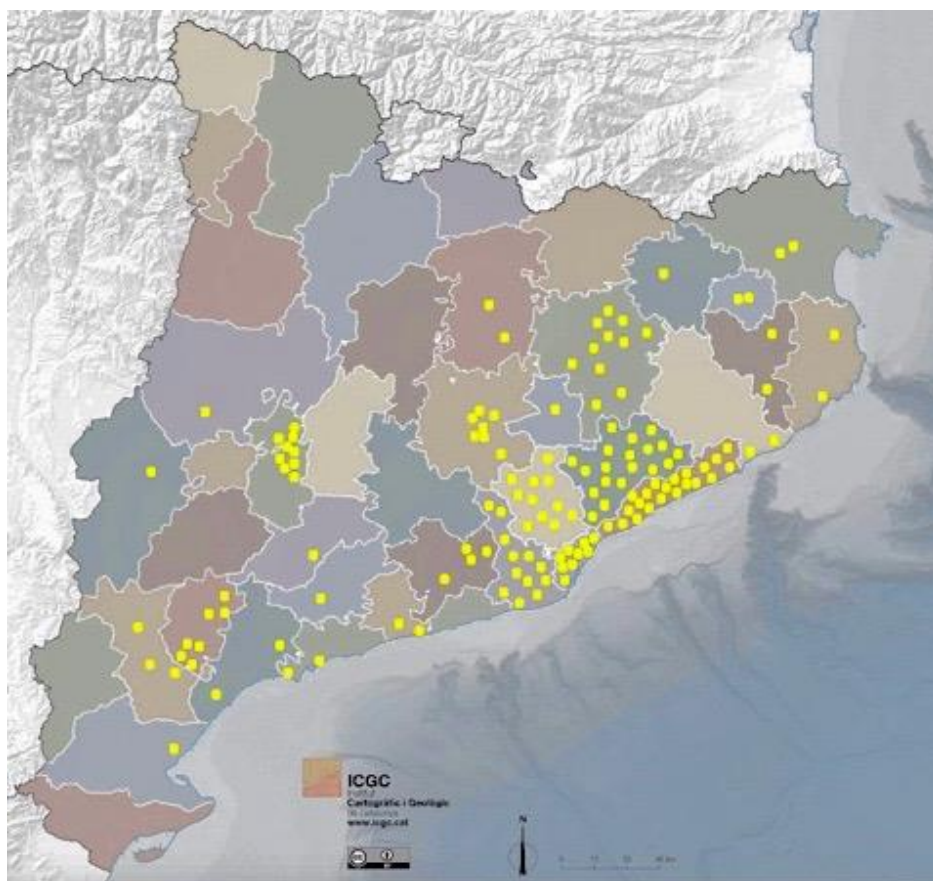

Figura 4. Mapa dels centres d'ensenyament amb iniciatives d'educació mediàtica conjuntament amb un mitjà de comunicació local. Cartografia recuperada de: ICGC. Edició pròpia.

Cal tenir en compte el percentatge de centres educatius que hi ha a cada província que als quals s'ha enviat l'enquesta per justificar, en certa mesura, la quantitat de respostes i d'iniciatives que s'han pogut detectar. En ordre progressiu, a Barcelona

⁷⁰ Vegeu a l'annex 5 el llistat de les iniciatives segons comarques.

se'n concentren 489 (33,98%), a Girona 347 (24,11%), a Tarragona 343 (23,84%) i a Lleida 260 (18,06%).

4.2. Anàlisi qualitativa

Més enllà de les relacions que poden extreure's de les respostes qualitatives de les enquestes, en l'anàlisi també es tindran en compte les entrevistes a Mei Ros i Cristina Salad, com a periodistes de Mataró Audiovisual, i la perspectiva de Laura Ballestero, periodista i professora de secundària a l'Institut Giola. També l'opinió del director d'AulaMèdia Francesc-Josep Deó, de Damià Caro, director de COMSOC, i de Salvador Alsius, vicepresident del Consell de l'Audiovisual de Catalunya (entrevistes en annex 6).

4.2.1. Agents per a la interacció

Hi ha variables que es repeteixen entre els resultats i que encara no s'han esmentat durant les anàlisis anteriors. Els primers apunts ens permeten assenyalar diversos elements, entre ells un conjunt de mitjans de comunicació locals que acullen en els seus espais a un gran nombre d'alumnes. Si els posem nom, parlem de Mataró Audiovisual, Punt 7 Ràdio Sant Celoni, Ràdio Sant Vicenç dels Horts o Ràdio Manlleu. Sembla que no és qüestió d'atzar el que determina que en certes zones hi hagi més activitat educomunicativa entre els centres d'educació primària i secundària i els mitjans de comunicació locals.

Els mitjans citats tenen en comú una **proposta educativa dirigida als centres d'ensenyament**. Per exemple, Mataró Audiovisual compta amb un catàleg⁷¹ realitzat anualment per la Direcció d'Ensenyament de Mataró. En el document hi conviuen tots els serveis educatius que es fan a la ciutat per complementar l'educació als col·legis, instituts i escoles d'adults. Entre ells, un dels suggeriments és el de visitar les instal·lacions de la ràdio i televisió mataronines i l'altra és fer el programa "Les

⁷¹ Vegeu a l'annex 7 el Pla Educatiu d'Entorn de Mataró "Pla d'actuació 2018-2019. Línies d'intervenció / Projectes i activitats".

escoles a la ràdio”,⁷² explica la directora de l’empresa municipal Mei Ros. “El centre que li interessa es posa en contacte amb nosaltres, i els oferim un espai a la graella”.

La tasca s’exerceix des del 2006. Ros afegeix que, a més del comentat, inicialment, una professional de la casa s’encarregava de formar el professorat que ho demanava, i li proporcionaven nocions bàsiques sobre el funcionament dels mitjans. Una periodista de Mataró Audiovisual els feia un seguiment i tenia contacte directe amb els i les diferents professores. Tanmateix, la formació va deixar de fer-se, “perquè sempre les sol·licitaven les mateixes escoles”. Fet que ens condueix a preguntar-nos si era realment necessària la cessió o si, al contrari, seria més convenient un aprenentatge permanent d’alfabetització mediàtica i informacional.

Ràdio Sant Vicenç dels Horts es va adreçar al món educatiu amb el projecte “Aula Dial” el curs 2009-2010. Promogut, en aquest cas, per la Regidoria d’Educació, el Servei Educatiu Baix Llobregat i la mateixa ràdio municipal, actualment educa en comunicació a 275 alumnes de 5è de primària de 8 col·legis de la localitat, tret d’un. La responsable del mitjà i tècnica municipal de comunicació, l’Eva García Martínez ens descriu, en l’enquesta, la dinàmica que utilitzen en cadascun d’ells. Explica que, prèviament a la realització de l’informatiu a la ràdio, una periodista de l’emissora municipal visita totes les escoles i “les assessora sobre la creació de notícies, les característiques dels diferents mitjans de comunicació i criteris que han de tenir en compte com a consumidors d’informació”. Altrament, ofereixen tallers puntuals de temàtiques i edats diferents.

Punt 7 Ràdio, l’emissora de Sant Celoni, també projecta els centres a través de “Les escoles a la ràdio”, amb l’atenció dels professionals de la comunicació i l’Ajuntament municipal, que proporciona una guia d’activitats educatives cada any entre les quals està “Fem ràdio”, dirigida a estudiants de cicle superior i de secundària.⁷³ L’espai però, segons les periodistes de la casa, està obert a tots els centres i nivells, des de P5 fins a 4t d’ESO, entre els quals col·laboren des de la Batllòria i Sant Celoni. La

⁷² Mataró Audiovisual. (2019). [Les escoles a la ràdio](#). Última visita: 17/04/2019.

⁷³ Ajuntament de Sant Celoni. (2019). [Guia d’activitats educatives 2018-19](#). Última visita: 17/04/2019.

iniciativa es construeix, en primera instància, des de les escoles i instituts on creen el contingut, defineixen la temàtica a abastir i ho materialitzen als estudis per ser emès *a posteriori*, tot amb l'ajuda dels comunicadors que adequen la proposta al mitjà. D'altra banda, l'equip docent tria la periodicitat de les visites i els cursos que hi participaran, i el mitjà radiofònic s'ajusta a les seves demandes.

Des de mitjans de comunicació municipals de la Garrotxa, a Olot van originar-se iniciatives televisives per a nens i nenes i adolescents. Aproximadament, 15 estudiants de 4t d'ESO van tenir l'oportunitat de realitzar el programa televisiu "Joves, i què?" fins al 2017, quan es va deixar d'emetre. Comptaven amb el suport d'Olot Televisió, l'assessorament de l'Institut Municipal d'Educació i l'Espai Ideal d'Olot.⁷⁴ També estava el programa "l...per què?", produït per infants, que va tancar el 2015. La televisió portava un convidat de proximitat a les escoles i els petits i petites l'entrevistaven, explica Albert Brosa Sánchez-Maroto, director d'Olot Televisió. D'altra banda, al "Joves, i què?!", els adolescents escollien els continguts, els preparaven i feien el programa a la televisió. El projecte "Ciutat Educadora", compartit entre el mitjà local i l'Institut Municipal d'Educació (IME) d'Olot va propiciar el desenvolupament dels programes amb els i les estudiantes, alguns d'ells recollits a la Guia de recursos educatius de l'IME.⁷⁵

Com esmentàvem anteriorment amb el cas d'Olot, la proposta "Ciutat Educadora" tendeix a aquest ecosistema, que convida a "aprendre, intercanviar, compartir i, per tant, enriquir la vida dels seus habitants" invertint en educació i promovent la igualtat de condicions i l'accessibilitat a les TIC.⁷⁶ L'Associació Internacional de Ciutats Educadores (AICE) va organitzar una jornada el febrer del 2019 amb el CAC en què admetia que, en la mesura que els mitjans de comunicació influeixen personalment i marquen l'agenda de temes d'interès, fomentar els valors de convivència,

⁷⁴ Olot Televisió. (2019). [Joves i què?](#). Última visita: 27/04/2019.

⁷⁵ Institut Municipal d'Educació i Joventut. (2018). [Dossier de recursos educatius 18/19](#). Última visita: 27/04/19.

⁷⁶ Institut Municipal d'Educació Olot. (2014). [Carta de Ciutats Educadores](#). pàg 2. Última visita: 09/05/2019.

responsabilitat i educar en pensament crític esdevé clau per promoure aquests últims aspectes que declara la Carta de Ciutats Educadores.⁷⁷

Com a dada a valorar, actualment l'AICE compta amb 475 ciutats associades en 34 països a escala mundial. A l'Àfrica se'n localitzen 8 en 5 països, a Amèrica 61 en 9, a l'Àsia-Pacífic 29 en 6 i a Europa 377 ciutats en 14 estats. Entrant en profunditat, 221 de les ciutats són espanyoles, 76 portugueses, 63 franceses, 15 italianes i 3 finlandeses. Alemanya, Bèlgica, Croàcia, Dinamarca, Grècia, Polònia, Romania, Suècia i Suïssa només presenten una.⁷⁸

El significatiu nombre de governs locals a l'àmbit espanyol que es comprometen, amb independència de les seves competències administratives, a seguir la Carta com a full de ruta, denota especial atenció cap a la **comunitat educativa que es percep com un eix de transformació social** arran de projectes polítics que poden contribuir-hi.

Si arrepleguem les iniciatives anteriors, ens adonem que hi ha una **correlació important d'institucions públiques per al desenvolupament d'iniciatives d'educació mediàtica**. Els catàlegs o les guies de recomanació d'activitats adreçades als centres tenen en compte els mitjans de comunicació locals per establir vincles fructífers perquè l'alumnat rebi una nova formació en *media literacy*. Però també, en molts casos, les entitats són qui propicien la vinculació entre centres d'ensenyament i els mitjans de comunicació. L'AICE és un exemple que aposta per un progrés social estimulants les entitats socioculturals municipals i la participació ciutadana, i que té en compte els *mèdia*. Però associacions com COMSOC, AulaMèdia, Drac Màgic o autoritats com el CAC es dediquen a l'AMI amb l'ofertament de recursos, que també han facilitat el teixit mediàtic-educatiu. Com? De diverses maneres.

⁷⁷ Associació Internacional de Ciutats Educadores. (2004). [Carta de Ciutats Educadores](#). pàg. 2-5. Última visita: 09/05/2019.

⁷⁸ Associació Internacional de Ciutats Educadores. (2019). [Llista de ciutats associades](#). Última visita: 09/05/19.

Enguany, AulaMèdia organitza la dotzena edició de les Jornades d'Educació Mediàtica per obrir un espai de reflexió i debat sobre com introduir l'educomunicació a les aules.⁷⁹ L'associació també va realitzar durant set anys l'Escola d'Estiu dirigida al professorat perquè pogués tenir eines per formar en comunicació i mitjans els seus grup-classe. "Aproximadament el programa d'AulaMèdia va moure més de 300 persones cada any", calcula Deó durant l'entrevista realitzada. El director expressa que els espais s'obren per posar en comú tot el que s'està fent i que, després de les experiències o inquietuds del professorat, s'han generat lligams entre mitjans de comunicació locals i centres d'ensenyament o bé s'ha pogut integrar els coneixements mediàtics. D'altra banda, el CAC s'inicia aquest 2019 amb les jornades de formació eduCAC. Durant dos dies té l'objectiu de "treballar la identitat digital i l'ús responsable del mòbil en les relacions socials" i intercanviar coneixements, opinions i vivències entre els participants.⁸⁰ Amb tot plegat, s'observa que **les jornades, conferències o tallers sobre AMI poden gestar iniciatives arran de l'interès que susciten.**

El grup d'educomunicadors que s'organitzen en la cooperativa COMSOC també han provocat efectes similars. Damià Caro, director de l'entitat, ens dona dos exemples d'interacció: un nascut de la voluntat d'un govern municipal i l'altre des d'un centre d'ensenyament.

El primer cas té a veure amb l'Ajuntament de l'Ametlla del Vallès. La institució volia reobrir la ràdio local, que va dissoldre's els anys 90, i van demanar ajuda a COMSOC per donar vida a les seves instal·lacions. Arran de la sol·licitud de la institució municipal, en l'entrevista, Caro explicava que, des del 2014, la cooperativa fa sessions perquè els i les alumnes de 3r d'ESO de l'Institut Eugeni Xamar aprenguin a "fer ràdio" durant dues o tres hores setmanals amb una optativa on els nanos "també veuen persones vinculades a l'actualitat del centre educatiu o del municipi". S'ha establert una via per relacionar el centre de primària o secundària amb el mitjà de comunicació local, el que Caro considera que és més interessant per

⁷⁹ AulaMèdia. (2019). [Mirar, pensar...actuar! Jornades d'Educació Mediàtica](#). Última visita: 09/05/2019.

⁸⁰ eduCAC.(2019). [El mòbil amb eduCAC: ciutadania, hàbits, civisme i identitat digital](#). Última visita: 20/05/19.

l'estudiant, "perquè el contingut sortirà millor a nivell de qualitat i, segon, perquè la ràdio local li interessa que els seus habitants la vegin com un espai on poden dir alguna cosa". De fet, "el servei de ràdio local és tenir les portes obertes", afegeix. Com a apunt, és interessant citar que COMSOC impulsa la recuperació de ràdios locals des del 2014.

Per un altre costat tenim l'Institut Vilamajor (Sant Antoni de Vilamajor). La seva presa de contacte ha estat diferent. Van començar a fer proves per educar en comunicació amb el mitjà radiofònic escolar, però no els va funcionar. Tot i això, com a anècdota, alumnes de 1r de Batxillerat del centre s'han posat davant l'escenari radiofònic i ara emeten el programa "Nosaltres també"⁸¹ mensualment a la ràdio local. Del primer intent de l'institut, doncs, es dona la comunió de manera voluntària i extraescolar entre la ràdio escolar, on els alumnes que es van iniciar, i la municipal.

Tornant a què realitzen ara a l'Institut Vilamajor, aquest curs 2018-2019 impulsen el projecte educomunicatiu a dos grups-classe de 3r d'ESO, amb aproximadament quaranta alumnes. Cada setmana un membre de la cooperativa s'adreça al centre i els explica sobre el món radiofònic. La primera sessió va iniciar-se als estudis de Ràdio Vilamajor amb l'acompanyament dels col·laboradors i treballadors que mantenen viva l'emissora. En l'assignatura optativa treballen, durant uns quatre mesos, dins les aules i, finalment, emetran en directe durant dues hores a través de Ràdio Vilamajor des del Patronat del municipi, en un acte obert al públic. En aquest cas, el programa recull com a referència temàtica els objectius de desenvolupament sostenible encunyats per les Nacions Unides en l'Agenda 2030 de Desenvolupament Sostenible.⁸² El projecte educomunicatiu ha estat finançat per l'Ajuntament de Sant Antoni de Vilamajor i ha comptat amb el suport de la Diputació de Barcelona, qui va subvencionar-lo amb la condició que el contingut temàtic fos l'esmentat, segons va explicar-nos en una conversa Antonio Angulo, professor de llatí a l'Institut Vilamajor, que dona suport a l'optativa de ràdio.

⁸¹ Ràdio Vilamajor. (2019). [Nosaltres també](#). Última visita: 09/05/2019.

⁸² Generalitat de Catalunya. [Núm. 21. Transformar el nostre món: L'Agenda 2030 per al desenvolupament sostenible](#). Última visita: 09/05/2019.

Per tant, s'observa una demanda de pedagogia informativa i mediàtica des d'institucions educatives però també des de mitjans i entitats que tenen en consideració la *media literacy* cap a la formació de la ciutadania. En apreciar el lliure interès de persones que creuen que és necessari obrir camí a l'educació en comunicació, la llei de l'oferta i la demanda origina iniciatives com les presentades anteriorment. El fet que hi hagi ens potenciadors de la introducció de l'educació mediàtica (a les aules o a altres espais) i ens que difonguin i conscienciïn sobre la importància de l'AMI és crucial perquè es generi interacció entre mitjans de comunicació locals i centres d'ensenyament. Cal assenyalar que també hi ha mitjans generalistes com el diari *La Vanguardia*, que ha dissenyat el programa "Junior Report" per a l'ensenyament en comunicació, o *TV3*, que ofereix visites a les seves instal·lacions.

Hi ha una preocupació que emana a actuar, i la coordinació per educar en mitjans pot sorgir des de diverses vies que poden enllaçar-se: des de la comunitat educativa, institucions, autoritats, associacions, organitzacions, mitjans de comunicació locals o generalistes. Sense ser menys important, també cal destacar la importància de la família en l'educació d'infants i joves.

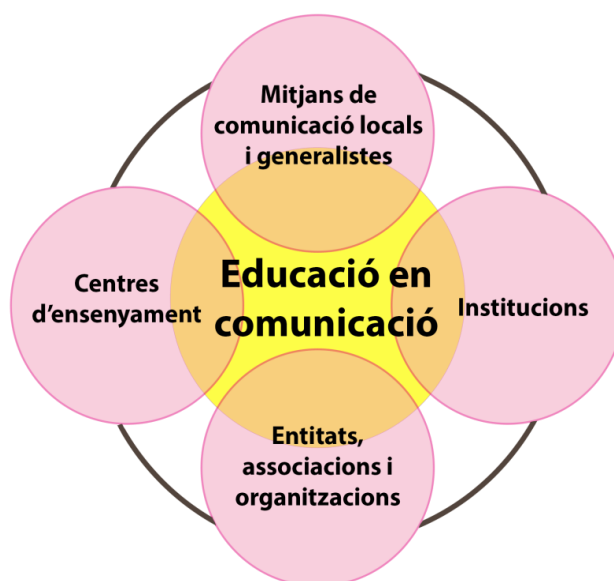

Figura 5. *Agents per la interacció entre mitjans de comunicació locals i centres educatius.*

Elaboració pròpia.

4.2.2. Perspectiva mediàtica

De la realització d'una enquesta adreçada a 62 mitjans de comunicació locals d'arreu de Catalunya -els quals se'n tenia coneixement previ que han tingut relació amb centres d'ensenyament en termes d'educomunicació- s'ha obtingut resposta de 10 professionals (annex 8) que han permès conèixer com funcionen les iniciatives en comunicació que realitzen vinculats a les escoles. Aquests són:

- Pilar Abián Jacobo, gerent de Montcada Comunicació
- Anònim, des de Punt 7 Ràdio Sant Celoni
- Albert Brosa Sánchez-Maroto, director d'Olot Televisió
- Eva García Martínez, directora de Ràdio Sant Vicenç dels Horts
- Roser Jordà Rius, responsable i coordinadora de Vídeo Ascó Televisió
- Eduard Mas, director l'emissora municipal de la Garriga Ràdio Silenci
- Ramon Martínez Vila, director de Ràdio Moià
- Gemma Peris Duran, directora de Ràdio Tàrrrega
- Raimon Roma Frigola, responsable de Manlleu Mitjans de Comunicació
- Mei Ros, gerent de Mataró Audiovisual

Generalment, les activitats que proposen són: **visites guiades, tallers, programes-concurs** entre escoles, un **espai d'emissió televisiu o radiofònic** (falques o programa) o la participació en **programes especials**, així com a cantades de Nades. Dels 10 mitjans, 4 d'ells treballa l'educomunicació a tots els nivells escolars, des del mòdul d'educació infantil fins a finals de secundària en diferents centres del municipi o la ciutat. D'altra banda, 3 solament prenen contacte amb un nivell de primària o secundària i els 3 restants es fixen bé només en instruir en els graus d'educació primària, o bé engloben alumnes de diversos nivells, sense abastir-los tots.

Des d'un fonament compartit, tots els enquestats i entrevistats consideren que tant els centres educatius com els mitjans de comunicació tenen un paper important, si més no, "indispensable", com comenta l'Eva García Martínez, directora de Ràdio

Sant Vicenç dels Horts. Pel que fa al sistema educatiu, creu “les escoles han de formar ciutadans capaços de desenvolupar i garantir societats democràtiques”, ja que “en un context d’infoxicació generalitzat, és fonamental ser capaç de diferenciar informació i mentides”, complementava. A part de promoure l’esperit crític, els professionals també manifesten que se’ls mostra una futura via professional apropant-los al domini del periodisme i se’ls incentiva l’interès pel municipi en informar-los sobre temàtiques locals. Des de l’emissora municipal de La Garriga Ràdio Silenci, el director Eduard Mas comenta que els mitjans locals són el primer contacte dels alumnes amb un mitjà de comunicació i, per a molts, una escola de periodisme.

Quant al paper que tenen els mitjans de comunicació, al·ludint les paraules de García Martínez, tenen “un potencial [...] que cal aprofitar, sobretot per la facilitat per **establir col·laboracions amb entitats i centres educatius**”. Com ella, els professionals contesten que la proximitat amb la societat i l’accessibilitat són aspectes molt rellevants. S’agrega també que els mitjans de comunicació (públics o privats) també tenen una responsabilitat de servei públic, d’educar en valors i poden inculcar els del món professional, així com el “bon tracte amb les relacions amb persones i personalitats o l’ètica periodística”, exemples que cita el director dels Mitjans de Comunicació Municipals de Manlleu Raimon Roma Frigola.

Amb tot plegat, els professionals de la comunicació, de l’1 al 10, valoren amb un 8, 9 o 10 la necessitat educar en alfabetització mediàtica. Sorgeix la idea que la interacció **millora les competències lingüístiques** de l’alumnat, el treball en grup i el coneixement en els *mèdia*. A més a més, el fet que els escolars aprenguin què és un mitjà de comunicació des del mateix mitjà permet l’equip docent aprofitar-ho com a eina pedagògica per a introduir l’alumnat en un **consum informatiu crític i conscient**. D’altra banda, oferir un espai als joves els obre “una finestra on explicar les seves inquietuds, preocupacions, interessos”, afegeix Sánchez-Maroto, qui, com a formador en comunicació, creu que és vital que s’eduqui en comunicació des dels centres d’ensenyament i que, “malauradament, no s’està fent”.

A la pregunta si han observat **mancances en el coneixement mediàtic i audiovisual** de l'alumnat, 5 dels 10 professionals ho han afirmat, mentre que dos d'ells ho han negat i la resta no proporciona una resposta clara. Justifiquen o bé que el que sap l'estudiant és el propi de l'edat, que són més coneixedors de plataformes com YouTube que dels mitjans tradicionals o bé que, com a molt, desconeixen més el procés de realització i funcionament que no sobre el mateix mitjà.

En aquest cercle, els comunicadors que han respost que sí que han detectat poc coneixement, des de la seva experiència atenen que “sobretot, hi ha falta d'informació sobre els pros i contres del fet mediàtic”, segons el director d'Olot TV, i, en general, no tenen un coneixement mínim del mapa comunicatiu català, afegeix Eduard Mas, de Ràdio Silenci. La periodista i professora Laura Ballesteró comenta que les edats més primerenques no acostumen a tenir *inputs* informatius a través de mitjans tradicionals. En canvi, a partir de 4t d'ESO o Batxillerat, comencen a interessar-se més per la informació.

D'entrada, tampoc es plantegen criteris de credibilitat, encara que veuen clara la importància de tenir-ho en compte de seguida que se'ls proposen exemples, sosté García Martínez. En termes de producció, Mei Ros i Cristina Salad exposen que el que s'han trobat és que els i les estudiants no saben quins elements cal tenir presents a l'hora de produir un programa de ràdio. Els sorgeixen preguntes com: *per què serveix un silenci?, d'on treus la informació? o com us arriben les notícies?*

Ara bé, tots posen en comú la **bona recepció i actitud** dels i les alumnes envers les activitats, que declaren “molt bona”, “molt positiva” i/o “excel·lent”. Pilar Abián Jacobo, gerent de Montcada Comunicació, expressa que des del mitjà, més enllà d'una activitat formativa, cerquen el vessant lúdic perquè passin una bona estona, fet que sempre és agraït per ells i elles. Si no, preguntem als professionals de Ràdio Sant Vicenç dels Horts, en què l'Eva García Martínez fa èmfasi en el fet que són habituals els comentaris “no ho oblidaré mai”, després de la vivència. També succeeix que, un cop l'han tastat, alguns han esdevingut col·laboradors del mitjà, recorda Roser Jordà Rius.

D'altra banda, tots estimen un **elevat grau de protagonisme**. En una escala de l'1 al 10, solament una persona ha puntuat l'atenció en l'activitat amb un 8, quatre amb un 9 i cinc amb un 10. L'alumnat pren la decisió dels continguts que voldrà abastir en un 60% dels casos, sempre amb el suport del docent i els professionals de la comunicació encarregats de gestionar la tasca. En un 30%, és el professorat qui proposa els temes i l'alumnat elabora les peces. El 10% correspon als periodistes que fan una proposta de guió a cada grup perquè després l'adaptin al seu gust.

Finalment, els **continguts són molt diversos**, però sobretot destaquen dos grans grups: les qüestions del dia a dia que afecten l'escola i les que interessen els i les joves. Escriuen i locuten sobre excursions, redaccions, activitats, i el funcionament de l'escola o institut -en alguns casos, els programes es fan en anglès per practicar l'idioma. Per l'altre, confeccionen butlletins informatius sobre actualitat juvenil o d'interès general.

4.2.3. Perspectiva educativa

La comunitat educativa que ha respost l'enquesta ha donat peu a establir els paràmetres i motius que regeix l'alfabetització en mitjans als centres escolars. A partir de les seves consideracions, s'extreu primerament la importància d'educar en comunicació. Els 115 centres docents valoren que és necessària i ho justifiquen des de diferents punts de vista que, al cap i a la fi, es complementen.

D'una banda, per una **qüestió vital**. Estimen que l'aprenentatge mediàtic és bàsic en la societat, perquè estem immersos en un entorn on predominen les tecnologies, plataformes digitals i serveis d'informació complexos que s'han d'entendre i conèixer el seu funcionament. Amb les iniciatives educomunicatives veuen una manera d'ensenyar el rellevant que és viure informats i conscienciar sobre problemes socials com la discriminació o la igualtat de gènere. Un mètode pedagògic que els permet introduir l'actualitat i la realitat des de dins o des de fora de les aules.

Lligat a l'experiència personal i formativa, les iniciatives aporten valors positius al desenvolupament de l'infant o jove. Aprendre a compartir i a valorar més les feines pròpies i alienes, saber escoltar i comunicar, i ser bons usuaris i lectors són els aspectes més destacables, que els consolida i enforteix. També esdevé un eix central per millorar la comunicació interpersonal i intrapersonal dels escolars, per què, a més, els ensenya a relacionar-se en el medi digital i mediàtic, i fer un ús racional i profitós dels mitjans.

A part, les activitats acostumen a ser **motivadores** i variades. Permeten al professorat treballar diferents dimensions curriculars i extracurriculars. La creació de continguts de diverses temàtiques faculta un coneixement cultural més eixamplat a l'alumnat. També els dona l'opció d'introduir-se a les noves tecnologies, comenten des de l'Escola Fanals d'Aro (Platja d'Aro); una manera de rendibilitzar-les mentre s'ensenya un ús apropiat d'aquestes.

*“És una manera d'obrir un altre camí a l'alumnat i que rebi una formació més integral”
(Professorat del col·legi FEDAC Canet, Canet de Mar, 2018).*

L'activitat educomunicativa pot ser transversal i arribar a les matèries de llengües, ciències, matemàtiques o geografia, per exemple, encara que normalment s'integra a les classes de llengua catalana, castellana o (ínfimament) anglesa. Els motius que donen, podrien justificar-ho. En essència, al·leguen que aprenen **competències de comunicació** oral i escrita -per exemple, entonar, vocalitzar i locutar correctament- o de comprensió lectora i audiovisual amb la incorporació del mètode. És a dir, aprenen a comunicar-se correctament segons els diferents canals i gèneres periodístics que poden treballar.

El director d'AulaMèdia, Francesc-Josep Deó, en observar aquest fenomen creu que “ens podem posar d'acord amb què desenvolupin [les activitats] els i les mestres de llengües”, però reitera que prèviament s'ha de formar al professorat en competències audiovisuals. De la mateixa manera que s'ensenya el llenguatge escrit i verbal, el domini de l'audiovisual i el mediàtic és “una expressió més que hem de saber llegir i

mirar”, comentava. Una altra opció que suggereix és que s’obris l’assignatura a periodistes perquè poguessin instruir en llengües i comunicació, ja que veuen d’ambdues disciplines.

Cal dir que, en algunes facultats de Ciències de la Comunicació i de l’Educació, s’imparteixen assignatures relacionades amb l’educació mediàtica, però no de manera sistemàtica. Per exemple, a la UAB, en el grau de Periodisme s’imparteix una optativa coordinada per Pérez Tornero anomenada “Comunicació, Educació i Alfabetització Mediàtica”,⁸³ i fins al curs 2008-2009 va donar-se, a la facultat de Ciències de l’Educació, l’assignatura “Comunicació Audiovisual i Educació”,⁸⁴ que va substituir-se per “Tecnologies per a l’aprenentatge i el coneixement (TAC)”.⁸⁵

Des de l’escola Els Pinetons (La Garriga) defensen que un ventall més ampli d’aprenentatges ajuda l’estudiant a prendre decisions, a tenir opinió pròpia i a sostenir-la amb criteri. Esdevé més autònom, pren consciència de què ens envolta i desenvolupa l’**esperit i actitud crítics**. Aquestes són les raons més compartides pels docents per instruir en l’AMI a les aules. Això implica que l’alumnat ha d’entendre no només la tasca dels mitjans de comunicació, sinó també d’altres proveïdors d’informació i apropar-se a les diferents realitats mediàtiques. Des de l’Escola Jaume I manifesten que, quant a què “vivim en l’era de la comunicació i la informació, els alumnes han de ser capaços de seleccionar informació important i veraç i de comunicar-se amb ètica i rigor”.

“Estem inundats per la propaganda comercial i política i és necessari que els ciutadans siguin mínimament crítics amb aquesta propaganda.” (Professorat de l’Institut Barres i Ones, Badalona, 2018).

⁸³ UAB. (2018-2019). [Comunicació, Educació i Alfabetització Mediàtica](#). Última visita: 25/05/2019.

⁸⁴ UAB. (2008-2009). [Comunicació Audiovisual i Educació](#). Última visita: 25/05/2019.

⁸⁵ UAB. (2018-2019). [Tecnologies per a l’aprenentatge i el coneixement \(TAC\)](#). Última visita: 26/05/2019.

“En un món hiperconnectat i ple de notícies falses cal crear consciència entre l'alumnat de la necessitat d'assolir uns bons hàbits en la comunicació.” (Professorat de l'Institut Icària, Barcelona, 2018).

Amb una altra explicació, a mode de resum, sobre les habilitats que pot adquirir l'alumnat, la directora de l'Escola Gerbert d'Orlhac de Sant Cugat, Sara Laguna, ens diu que la interacció “és una excel·lent manera de posar en pràctica totes les competències de primària de manera global”, és a dir, lectura comprensiva i crítica, interpretació d'imatges i d'expressió escrita minimalista (com un titular o un peu de foto). També perquè fa que l'alumnat cerqui notícies reals del seu entorn i practiqui els diferents gèneres periodístics. “Això els ajuda a créixer”, ja que observen amb una altra mirada i són conscients de la diversitat de punts de vista i de maneres de comunicar “en un món actual ple de missatges constants en què han d'aprendre a diferenciar la forma, el fons, el to” entre altres.

Els i les mestres entenen que la informació és una font de saber que modela les nostres accions. És comunicar i saber, però també “és poder”, diuen des de l'Escola Federico Garcia Lorca (Mollet del Vallès); “una eina molt potent que s'ha d'aprendre a gestionar bé”, comenten des de l'Escola Joan XXIII (Lleida). Per això, la majoria d'enquestats opina que els mitjans de comunicació locals són importants des d'un vessant formatiu, ja que contribueixen a educar infants amb criteri i responsabilitat socials.

En ser els més propers als centres docents, consideren que poden ser un excel·lent exemple on emmirallar-se **per ensenyar a comunicar**. De fet, la **proximitat** és un dels termes que el professorat ha recalcat més. “Els centres educatius no tenim accés a mitjans importants, els locals són els més propers i disposats”, expressen des de l'Institut Escola 3 d'Abril (Móra la Nova). Representen un pont de connexió amb el domini mediàtic.

Altrament, el fet que ofereixin espais en la seva graella de programació i estiguin disponibles per realitzar aquests tipus d'activitats potencia la xarxa d'entitats del

poble i la integració i cohesió de la comunitat. A més, fa interessar l'escolar per qüestions que afecten el municipi i que, potser d'una altra manera, no haguessin conegut, com també comentaven els professionals de la comunicació.

“[Els mitjans de comunicació locals tenen un paper] molt important, ja que permet una possibilitat extraordinària d'apropar i conèixer de prop el funcionament d'un mitjà de comunicació a més de fomentar la cohesió social.” (Professorat de l'Escola Ignasi Iglesias, Tordera, 2019).

“Per familiaritzar els alumnes en la proximitat i l'oportunitat que ens ofereixen per transmetre, comentar, opinar i divulgar el coneixement i les opinions, escoltant i respectant els altres.” (Professorat de l'Escola de Ciutadilla, Ciutadilla, 2018).

D'una manera o d'una altra, la **projecció** i **visualització** del treball elaborat pel col·lectiu estudiantil pren sentit en la mesura que senten un reconeixement en la publicació dels seus esforços, recollits en un mitjà de comunicació local. Un mètode per “donar-los veu”, com comentaven l'Institut Alt Penedès. Damià Caro, de COMSOC, comparteix que crear experiències educatives on l'infant o jove sigui el protagonista és molt important. En nom de l'entitat, creuen que l'escola és un dels indrets amb més capacitat de transformació i consideren que l'articulació amb mitjans locals, on es prima la seva veu de l'infant, ho accentua. “No volem que el o l'alumna faci de lloro i repeteixi l'escrit d'un adult, sinó que tingui veu pròpia”.

“Donar a conèixer a la població les activitats diverses que es fan a l'escola on els alumnes són els protagonistes.” (Professorat de l'Escola Mestral, Vandellòs, 2019).

Alhora, la interacció permet compartir amb les famílies no només els treballs de l'alumnat, sinó també informar-los sobre aspectes educatius, així com actes o activitats. Fent referència a paraules de Deó, la integració d'espais escolars a les graelles de programació dels mitjans també posa en consideració els col·legis i instituts com a entitats socioculturals més del municipi o la comarca. El director d'AulaMèdia també creu que és d'interès per les entitats mediàtiques locals brindar

un espai educatiu als centres docents per una qüestió de rendibilització social i econòmica de les instal·lacions, que també els permet omplir la graella de programació. És a dir, planteja destinar les hores que no hi ha producció a la formació ciutadana amb programes educatius.

En poques paraules, amb el que hem anat assenyalant, diríem que la interacció entre centres d'ensenyament i mitjans de comunicació locals serveix l'alumnat per ser **competent comunicativament i socialment**.

Competències curriculars	Competències socials
<ul style="list-style-type: none"> ● Alfabetització mediàtica i informacional ● Coneixement cultural i actualitat ● Competències lingüístiques ● Comunicació interpersonal i intrapersonal ● Treballar en equip 	<ul style="list-style-type: none"> ● Esperit i actitud crítics ● Autonomia ● Primera introducció al món professional ● Escoltar i compartir ● Comunicació interpersonal i intrapersonal ● Treball en equip

Taula 1. *Competències curriculars i socials que desenvolupa l'alumnat de la interacció amb un mitjà de comunicació local.* Font: Elaboració pròpia.

L'Escola La Serreta (Santpedor) també en fa la seva síntesi i diu que els mitjans locals ajuden l'àmbit educatiu a “promoure l'educació en mitjans de comunicació”, a “potenciar l'educació audiovisual”, a “obtenir recursos per potenciar la relació entre famílies, escola i entorn escolar en una zona de màxima complexitat, mitjançant el món audiovisual” i a “aprendre a fer narracions visuals”.

Així i tot, trobem vuit centres⁸⁶ que lamenten la poca vinculació entre ambdues institucions municipals, els quals manifesten la importància que els estreny. També perquè faciliten l'accés de l'alumnat al món professional i perquè, anecdòticament, els mitjans locals són bressol de molts periodistes.

Dels 115 centres docents, un 23% afirma estar en procés d'establir contacte en un futur amb un mitjà de comunicació local -recordem que no tots els enquestats interaccionen amb una entitat mediàtica- i tan sols dos contesten que no tenen pensat treballar-hi conjuntament. L'Escola Gaudí (Sabadell) no ho justifica, però L'Escola La Vall (Osor) comenta que el seu centre és "molt petit en una població molt petita, no hi ha mitjans de comunicació locals", per la qual cosa no creuen mantenir-hi lligams. El mateix ocorre a l'Escola Muntanyola on, tot i les dificultats d'interacció, el col·legi col·labora trimestralment amb la revista del poble (Muntanyola) i a *El Tricycle*, tot i les dificultats d'interacció. També han creat una revista escolar, treballen sobre articles del suplement del diari ARA *Ara criatures*, o de les revistes *Junior English* i, novament, de *El tricycle*. Al mateix temps, de vegades creen continguts audiovisuals a les aules. Al·leguen "està molt bé que els mitjans de comunicació dediquin espais a l'educació". "És la base!!", afegixen. Una mostra més de reconeixement del món educatiu al mediàtic.

En última instància, es revela que el **rol** que han de tenir els mitjans de comunicació locals és esdevenir un model exemplar de servei públic, tal com comentava la directora de Mataró Audiovisual Mei Ros, ja que són els que donen a conèixer la realitat i els que poden ensenyar-los el sector. Han de ser "implicats i proactius", citaven des de l'Escola El Dofí (Premià de Mar), per això valoren positivament que proposin espais educatius. "Vivim en una societat on rebem "sobreinformació" amb extrema immediatesa. Cal educar els i les alumnes per tal que siguin capaces de seleccionar els missatges més adequats utilitzant criteris raonables", formulaven des de l'Escola Santa Maria del Mar (Salou). I els agents mediàtics, en això, hi tenen molt a veure.

⁸⁶ Escoles: La Jota, Sant Martí, Pla del Puig, Guillem de Montgrí, Els Ganxets, Cossetània, Jaume I i l'Institut Ernest Lluch i Martín.

4.2.4. Perspectiva de l'estudiant

4.2.4.1. Focus group

El grup de discussió s'ha realitzat amb 6 adolescents, 5 noies i un noi de primer curs de secundària de l'Institut Giola de Llinars del Vallès (Barcelona). Tots ells han publicat mínim una notícia o un article d'opinió als diaris locals *El 9 Nou* o al *PuntValles* arran de la introducció d'una metodologia educocomunicativa a l'assignatura de llengua catalana per la periodista i també professora al càrrec, Laura Ballestero, que els donava l'opció. També han presenciat tallers sobre mitjans i han visitat els estudis de la Televisió de Catalunya.

Primerament, es va demanar als participants què entenien per periodisme i mitjans de comunicació, a la qual cosa van respondre amb la boca petita sense una definició del tot clara, però que van desenvolupar conjuntament amb el coneixement que se'ls havia impartit en la matèria de català i el que portaven après de casa. "És la gent que transmet esdeveniments i que redacta notícies", deia la Judith; "*Los periodistas son los que salen por la tele con el micrófono, ¿no?*", es qüestionava l'Efran, o és "redactar informació perquè la donin els altres", segons l'Ariadna. Descripcions més controvertides eren: "és quan hi ha una tempesta, tu estàs allà, i et dona tota la pluja a la cara". Ara bé, tots van coincidir que els mitjans de comunicació principals són la premsa (en digital i en paper), la ràdio i la televisió, però també va escoltar-se que ho eren "el micròfon" o "les revistes". Entre ells, però, van corregir-se per determinar les opcions correctes.

En preguntar-los sobre l'experiència d'entrar en contacte amb el món mediàtic i informacional, en conjunt van donar una resposta molt positiva i engrescadora a nivell personal i acadèmic. La publicació en un diari de les peces que havien elaborat "fa sentir que importes", deia la Sara, i entre la Judith i la Júlia afegien que, "una cosa és que et vegi la família, però també ho veu altra gent!" i a més a més, "que reconeguim el mèrit és molt gratificant". A això, sumaven les vivències personals en què la seva família o amigats havien compartit les seves publicacions.

En canvi, la posada en pràctica de les competències que se'ls havia instruït a classe sobre com s'ha de construir una notícia, per exemple, els va semblar més costosa. Comentaven que, quan llegeixes el diari, sembla que la producció periodística sigui senzilla, però després no ho és. Coincidien en la dificultat d'escriure sobre fets importants i que interessin la societat. "Hi ha molt poques coses que importin realment a la gent, només se centren en les dades", estimava la Sara segons què coneixia, al que la Júlia compartia però amb el detall que són necessàries "perquè li agradi al lector, perquè si no hi ha dades, no té tant sentit la notícia". En resum, creuen que la complexitat recau en què la lectura sigui atractiva, tingui dades i interesi.

"Has de pensar molt en l'opinió pública, si agradarà i si t'ho publicaran. Moltes vegades penses més en què li agradarà a la gent o la professora que què t'agrada a tu. Els altres manen sobre el que fas." (Júlia)

Han treballat diferents gèneres periodístics per ser publicats, concretament la notícia, l'article d'opinió i l'entrevista. Van escriure sobre temes com el canvi climàtic, el terrorisme, l'addicció als mòbils, el masclisme als esports o la violència masclista. Durant l'hora de la sessió, van ser habituals frases com: "La Laura ens ha explicat que..." o "com diu la Laura..." per introduir allò nou que havien assimilat al llarg del curs. En aquest cas, coincidien què elaborar les peces els havia servit per aprendre sobre la tesi que s'havien plantejat escriure. Per fer-ho, havien de buscar altres notícies per adonar-se de com havien de realitzar-ho. Una altra habilitat que afirmaven haver adquirit és la de "buscar informació fiable, no Vikipèdia".

En termes generals, tots consumeixen mitjans d'informació, plataformes digitals i xarxes socials. Si delimitem quins són els mitjans a què recorren, la ràdio musical és la referència per 5 dels participants, tret de la Judith, que pràcticament sempre escolta la ràdio informativa. En el cas de la televisió, tots miren els telenotícies al migdia i, de vegades, a la nit. La Júlia també mira els informatius al matí mentre esmorza "perquè no fan res més que m'agradi", però "sempre que arribo a casa em poso les notícies perquè m'agrada veure-ho". Això no vol dir que sigui l'únic

programa tipus que consumeixin, van sorgir mirades de complicitat quan van citar el canal *Disney Channel*, del qual encara en són teleespectadors.

*“Quan no fan res a Disney Channel, per exemple, me’n vaig a veure les notícies.”
(Ariadna)*

En síntesi, a la pregunta *què mireu a les pantalles?*, van respondre: notícies, sèries, pel·lícules i xarxes socials. Tots afirmen aprendre en base a cadascuna d’elles. Ara bé, coincidien que no sempre s’han de creure tot el que surt per internet. Dels youtubers, dels personatges que més segueixen, desconfien de la publicitat que promocionen, però també de la publicitat en si. S’adonen del funcionament de la disciplina i observen que cada element d’un anunci està metòdicament pensat (la música o la persona que el protagonitza) per persuadir la persona espectadora.

“Per exemple, a mi, l’anunci del “h&s” abans no m’agradava, però quan va sortir el futbolista Antoine Griezmann vaig dir: què fa ell allà! I em va agradar més.” (Efran)

“Com a subscriptora de youtubers, dels meus preferits penso que tot el que diuen és veritat però després ho proves i no tot és cert. I ho penses perquè t’agrada la persona!” (Ariadna)

A part de la tendència dels *influencers*, sentien una gran fascinació tecnològica. En parlar de la visita guiada pels estudis de TV3, el que més va sorprendre els i les joves va ser com es produïa el contingut audiovisual. Els semblava increïble “com de bé editen” i que “tot passés per l’ordinador”. Tothom va sentir “frustració” en saber que existeix el croma; que els platós de televisió i el cinema utilitzen aquesta tècnica audiovisual per reemplaçar una àrea d’un color per un vídeo o una imatge. “Pensava que les notícies del temps, en comptes d’una pantalla verda, eren projectors o una tela gegant”, comentava la Sara, i la Judith afegia que “ara no t’ho pots creure tot, perquè et poden enganyar amb qualsevol cosa. Pots estar a casa i fer veure que estàs a París”. Alhora, admiraven la professionalitat dels treballadors perquè els resultats finals fossin tan bons.

“Tu penses que només hi ha 2 o 3 persones que expliquen coses per televisió, i després, si les càmeres es gressin, veuries un tècnic de llum, una altra persona amb una càmera, i molt més...” (Sara)

S’apreciava, doncs, cert desconeixement del funcionament intern dels mitjans de comunicació, concretament de la ràdio i de la televisió, abans de la visita a TV3. Quant al mitjà en premsa, ells i elles han esdevingut a l’aula part d’un “Consell de Redacció” fictici, en què fan pluges d’idees per determinar de quins continguts haurien de parlar a les seves futures peces periodístiques. Ambdues activitats diferenciades els han permès conèixer el funcionament de cada mitjà: la premsa des de les aules i la televisió des de les instal·lacions del mitjà de comunicació públic generalista.

Creuen que les visites són molt productives i, a més, “molen molt” i “hem de treballar més el periodisme”. A part de les activitats citades, també van fer referència a altres realitzades des de diferents assignatures que complementarien l’educomunicació en llenguatge audiovisual. Així com des de la matèria de Visual i Plàstica, en què van fer una sortida al Museu del Cinema.

La valoració general de la iniciativa amb els diaris locals, la visita a la Televisió de Catalunya i els tallers efectuats en termes d’educació en comunicació ha estat avaluada molt positivament. Altrament, la vinculació personal que han establert amb la professora en apreciar la seva implicació en la formació de l’alumnat amb una metodologia diferent els ha engrescat a “fer la feina” amb una altra mirada. En paraules de la Sara: “premiar les persones amb la publicació és molt bona idea, perquè després s’esforcen encara més. Molts fan una redacció sense sentit, amb faltes... però si la Laura et diu que poden publicar-t’ho als diaris, treballes a consciència” i, a més, “motiva els que no estarien tan disposats a esforçar-s’hi”. Així, comparteixen interès perquè se segueixi la iniciativa i puguin gaudir un any més de la professora.

4.3. Tipus d'activitats

Es detecten tres tipus d'activitats entre centres d'ensenyament i mitjans de comunicació locals. Seguint la classificació que ens proporciona el director d'AulaMèdia, s'observen: activitats de referència, de suport didàctic i d'integració de l'alumnat en la producció i realització des de dins del mitjà.⁸⁷ Totes elles importants tant des de la perspectiva dels professionals de l'educació com els de la comunicació. Fins i tot, dels mateixos estudiants.

Trobareu un recull de les iniciatives audiovisuals i en premsa que han fet ús d'algunes de les metodologies anteriors. També, de la perspectiva de les persones entrevistades i enquestades que mostren la seva opinió respecte a les iniciatives.

4.3.1. Activitats de referència

Les sortides, les visites guiades, els tallers o el treball per projecte defineixen, en termes generals, a què al·ludeixen les activitats de referència. És a dir, activitats amb un temps limitat i dirigides a un grup concret, que instrueixen l'alumnat una sèrie de coneixements mediàtics, sobretot pel que fa al funcionament intern del mitjà de comunicació i la producció de contingut. Al ser puntual o esporàdica, l'estudiant aprèn d'una manera superficial allò que pot associar-se amb el domini dels *mèdia* i, potencialment, els aporta coneixements necessaris en comunicació perquè presentin una mirada crítica i analítica respecte als mitjans de comunicació.

Laura Ballesteró creu que les visites, per exemple, a mitjans són importantíssimes, i ho remet a la seva **experiència vital**. Recorda els seus anys a l'institut com alumna i s'adona que, el que més rememora són les sortides, algun professor que la va fer realitzar alguna cosa diferent i alguna cosa de la qual n'estava orgullosa. A l'Institut Giola, els i les estudiants de 1r de l'ESO han visitat els estudis de la Televisió de Catalunya aquest any i s'ha proposat fer una visita al mitjà de comunicació local veí,

⁸⁷ Francesc-Josep Deó. [Educació i TV locals](#). Última visita: 01/05/2019.

Ràdio Televisió Cardedeu, per l'any següent. Considera que, en un poble petit, hi ha molts alumnes que gairebé no surten de la localitat, i són "imprescindibles perquè estiguin en contacte amb la realitat". "Només els havies de veure la cara de sorpresa i d'il·lusió quan estàvem a l'autobús de camí a TV3, i anàvem cap a Barcelona!", ressaltava Ballesteró emocionada. A part, considera, com també ho fan les periodistes de Mataró Audiovisual, que és una manera d'educar en comunicació.

Amb les activitats de referència que proposen des de l'empresa pública mataronina, els i les escolars poden apreciar que els mitjans de comunicació són més "normals" del que anteriorment podien pensar. **Desmitificar** els mitjans és una tasca que també pren potencial en aquest tipus d'activitats, comentava Cristina Salad, periodista a Mataró Audiovisual. "Els expliquem què fem, encara que no podem aprofundir en excés perquè les visites tenen temps limitat" i "aprofundir en el llenguatge dels mitjans de comunicació en una hora és molt difícil", però sempre és bo oferir-los una primera idea sobre què és el llenguatge audiovisual i la informació, i com s'aconsegueix. La responsable del mitjà mataroní agrega que, d'aquesta manera, valoren el treball en equip dels professionals que s'han de coordinar perquè els productes surtin per antena, i no pensin que la ràdio és "només una persona que es posa davant del micròfon".

Sovint, les activitats sorgeixen bé per una celebració o finalitat concretes, així com cantades de nades, un programa en commemoració al Dia Mundial de la Ràdio, gravacions de rondalles, de contes o de falques publicitàries sobre aspectes escolars, o l'emissió d'un programa com a treball final de l'assignatura que té el vincle amb el mitjà de comunicació local.

Una proposta educativa que propicia aquest tipus d'iniciatives és la que ofereix Sants 3 Ràdio: visites o activitats eventuais amb el programa "Radioescola",⁸⁸ que dona veu als i les estudiants dels centres educatius del seu districte (Sants-Montjuïc, Barcelona). A grans trets, els continguts apleguen actes escolars com a

⁸⁸ Sants 3 Ràdio. (2019). [Radioescola](#). Última visita: 11/05/2019.

notícies, reportatges on han participat alumnes i entrevistes amb la comunitat educativa. Per exemple, l'Escola Joan Pelegrí, que efectua una optativa de periodisme amb escolars de 3r d'ESO i de **reforç**, duu els joves a les instal·lacions de Sants 3 Ràdio perquè puguin conèixer el mitjà i, en el cas que l'estudiant guanyi algun premi o realitzi un projecte singular, "Radioescola" el convida per fer-li una entrevista.

Un altre model és el que utilitza l'Escola Miquel Martí i Pol (Barberà del Vallès), que anualment celebra diferents festes pròpies relacionades amb temes d'actualitat o d'interès, com el medi ambient o jornades poètiques, en què l'alumnat fa un treball que publicita normalment a la ràdio.⁸⁹ També, quan els i les alumnes fan algun projecte, que pot ser útil o interessant per la resta de poble, el difonen, igual que fa FEDAC Canet (Canet de Mar) amb l'emissora Ràdio Canet: informa el poble sobre algun esdeveniment o activitat que organitza l'escola.

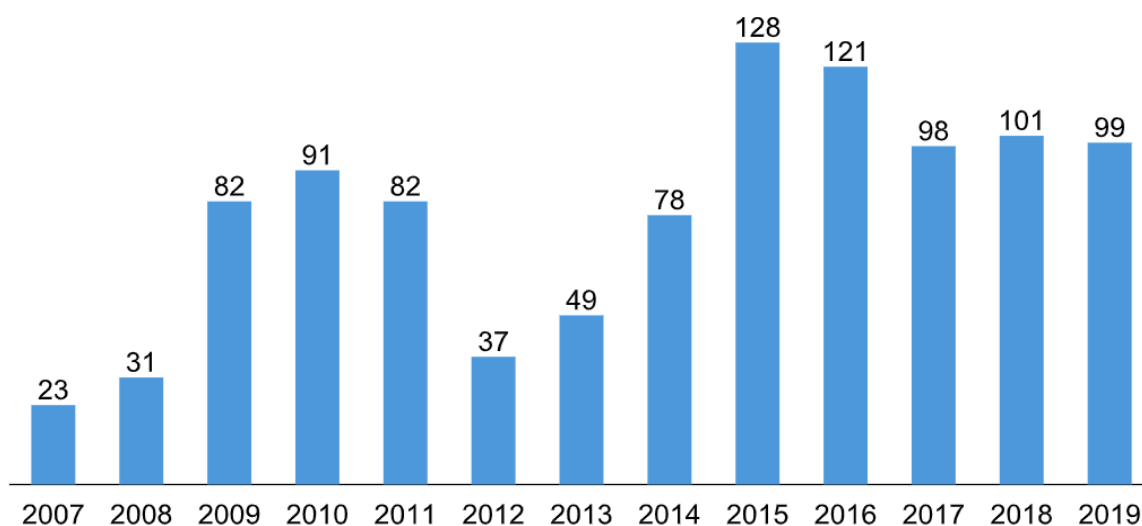
Com hem vist amb COMSOC, són freqüents els tallers de ràdio proposats per entitats, però també per mitjans de comunicació. És el cas de Ràdio Televisió Cardedeu (RTVC), la primera televisió local de l'estat espanyol, que brinda als centres formatius tres tipus d'activitats diferents per apropar l'estudiant al mitjà. El retrat més ínfim és el de visitar les instal·lacions per conèixer la història, els programes i la importància de l'entitat mediàtica, que dura aproximadament 60-90 minuts, però hi ha dos altres tallers en què també se'ls fa un passeig pels espais i tenen més profunditat pedagògica. Aquests últims es configuren en 3 sessions de dues hores cadascuna i és adreçat a adolescents. Un és el "Fem un informatiu", perquè nois i noies d'entre 10 i 18 anys puguin gravar notícies i presentar-les en el format des del mitjà -per la qual cosa se'ls ensenya a editar, fer la veu en off, gravar donapassos i muntar la peça final. L'altre és "L'entrevista", perquè aprenguin els diferents rols que ha de tenir cada membre per, finalment, enregistrar l'activitat en directe.⁹⁰

⁸⁹ Ràdio Barberà. (2018). [L'alumnat del Miquel Martí i Pol presenta la 12ena jornada poètica](#). Última visita: 11/05/2019.

⁹⁰ Ràdio Televisió Cardedeu. (2019). [Vine a veure'ns](#). Última visita: 11/05/2019.

Des de RTVC també s'aproximen als mitjans amb la voluntat de conèixer què opina l'infant sobre qüestions genèriques amb el programa "Món petit". Una manera de què prenguin contacte amb el mitjà local, però sense formar-los estrictament. El vincle permet crear un contingut pel mitjà local en què se'ls dona veu i ells senten un reconeixement.⁹¹

Destaquen també els projectes audiovisuals escolars, que de vegades arriben a mitjans de comunicació o participen en concursos des d'on pot fer-se més difusió de les peces elaborades. Per exposar-ne un exemple, el CAC organitza des del 2004 els "Premis el CAC a l'escola" amb l'objectiu de fomentar l'educomunicació als centres formatius públics i privats de Catalunya. Aquesta convocatòria pot servir com a incentiu a col·legis i instituts per endinsar-se en l'àmbit de l'educació en comunicació. Un document cedit per l'autoritat reguladora evidencia en el gràfic següent que, tot i amb desnivells, hi ha hagut un increment de produccions audiovisuals. També és interessant observar que la majoria de peces presentades provenen de centres de la província de Barcelona, tal com es mostra a la *Taula 2*.

Gràfic 2. Evolució dels Premis el CAC a l'escola (2007-2019). Nombre de treballs presentats.

Font: Consell de l'Audiovisual de Catalunya.

⁹¹ Ràdio Televisió Cardedeu. (2019). [Programes](#). Última visita: 11/05/2019.

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Barcelona	21	53	58	57	23	31	52	80	85	59	67
Girona	9	19	16	7	11	10	13	16	19	18	15
Tarragona	1	7	9	12	3	6	9	8	5	15	6
Lleida	0	3	8	6	0	2	4	24	12	6	13
Total	31	82	91	82	37	49	78	128	121	98	101

Taula 2. *Distribució geogràfica dels treballs presentats*. Font: Consell de l'Audiovisual de Catalunya.

4.3.2. Activitats de suport didàctic

Les activitats de suport didàctic són les que complementen i desenvolupen la feina de l'estudiant fora o dins de les aules. El professorat avalua les competències curriculars que ha de seguir amb una proposta metodològica diferent: realitzar un producte audiovisual o en premsa. Les temàtiques que poden abastar són diverses. Depèn del gènere informatiu que seleccioni cada grup-classe, es treballen continguts amb més o menys profunditat o diversitat. No és el mateix elaborar un informatiu, que una notícia, un reportatge o un documental, per exemple.

Pel que fa a iniciatives en l'àmbit televisiu, s'agrega un component de complexitat que l'alumnat ha de saber resoldre: la distribució i compenetració en les tasques i rols que ha de desenvolupar cada membre per a obtenir un producte final. Aquesta dificultat també s'origina en les activitats d'integració. Tanmateix, és habitual que els professionals de la comunicació i els o les mestres que els fan el seguiment acompanyin infants i joves en tot moment. En ràdio i en premsa no acostuma a haver-hi tantes complicacions.

Un dels centres que utilitza els mitjans de comunicació per establir una metodologia pedagògica és l'Institut Giola (Llinars del Vallès). Com s'ha comentat, la redacció de peces periodístiques que posteriorment poden publicar-se en els diaris locals *EI 9*

Nou o el *PuntValles* permet a la professora a càrrec seguir el contingut curricular i treballar-lo en un context real, el qual els “motiva i engresca”.

Pel que fa a iniciatives en ràdio, l'Escola La Lió (Premià de Mar) ho avalua amb la mateixa intenció. Posa a prova “l'expressió oral, organització d'idees, escolta activa, participació en grup” setmanalment des de fa més de vuit anys amb el programa “Les Escoles a la ràdio”.⁹² En total, fan 3 o 4 sessions al trimestre en què l'estudiant maneja temes diversos on, a vegades, també intervenen docents o familiars. Altres centres que promouen el mateix són l'Institut Ernest Lluch i Martín (Cunit) o l'Escola Ignasi Iglesias (Tordera).

En el cas de l'institut cunitenc, la iniciativa, tot i pausada actualment, mostra un altre tipus d'interacció en què el mitjà escolar pren significació. Els i les joves enregistren breus programes amb l'equipament de ràdio del centre perquè, posteriorment, Ràdio Cunit les emetés. Pel que fa a l'escola de Tordera, els alumnes de 4t de Primària i Cicle Superior s'apropen al món radiofònic per aprendre a elaborar i preparar diferents formats (falques, programes, improvisació, entrevistes, reportatges...) des de Ràdio Tordera, per on emeten el programa⁹³ en directe, que cada grup-classe produeix durant el curs, i fan sis programes en total. És una activitat de caràcter bimensual que porten fent des del curs 2010-2011.

Si ens n'anem fins a Sant Cugat, els mitjans de comunicació locals són molt oberts en proposar i rebre activitats educatives. Per citar-ne algunes, la televisió de Sant Cugat elabora el programa “Pica Lletres”,⁹⁴ en què alumnes de secundària posen a prova els seus coneixements sobre llengua catalana. També organitzen especials amb la mateixa finalitat. Amb l'Institut Leonardo da Vinci van preparar un programa amb dos convidats del grup de música català Arnau Griso, el traper LilDamni i Arnau

⁹² Ràdio Premià de Mar. (2019). [Escoles](#). Última visita: 11/05/2019.

⁹³ Ràdio Tordera. (2019). [Les escoles a Ràdio Tordera](#). Última visita: 11/05/2019.

⁹⁴ Cugat.cat. (2019). [Programa Pica Lletres](#). Última visita: 11/05/2019.

Blanch, proposats per l'alumnat. Els adolescents van entrevistar-los per poder aplicar què han après en els dos anys de col·laboració amb el magazín matinal radiofònic.⁹⁵

L'Escola Gerbert d'Orlhac també reuneix tots els mitjans de la ciutat. Participa a Cugat Ràdio, Cugat TV i al TOT Sant Cugat (premsa), on esporàdicament preparen entrevistes, debats o escrits. La directora del cugat.cat, Mònica Lablanca, manifesta que la cooperació amb els centres d'ensenyament els mostra una manera de treballar informació i periodisme "des del rigor i la professionalitat".

A Mataró, l'Escola Josep Montserrat treballava la ràdio local per competències curriculars en diversos nivells. En els anys més difícils de la crisi, explica Mei Ros, en un grup-classe "tenien una assignatura de "llegir en veu alta" per a nens amb risc d'exclusió, que no coneixien el català ni el castellà". El fet d'aprendre's guions i què havien de dir oralment, els servia per treballar la matèria del col·legi, afegeix.

4.3.3. Activitats d'integració

La participació directa de l'alumnat en la creació d'un producte periodístic és l'ingredient que defineix les activitats d'integració. Els i les estudiants acostumen a realitzar-lo periòdicament o de manera puntual. La periodicitat sol ser trimestral, bimensual, mensual, fins i tot en alguns casos, setmanal. La producció del contingut audiovisual o en premsa té un objectiu d'apropament al món periodístic.

Normalment, els mitjans locals obren un espai dedicat a l'emissió o publicació dels productes treballats per escolars, que coordinen amb els o les respectives mestres. La complexitat d'elaboració també es palesa amb aquest tipus d'activitat, que poden ser lúdiques o didàctiques, depèn de l'estil que vulgui donar el grup-classe al producte final.

⁹⁵ Cugat.cat. (2019). [*El 'Sant Cugat a fons' fa aquest dijous un programa especial des del Leonardo da Vinci.*](#) Última visita: 11/05/2019. Disponible a:

Les propostes es materialitzen en diferents centres formatius. Alguns són l'escola Sant Martí (Cerdanyola del Vallès), en què els alumnes de 3r fan un programa setmanal a Cerdanyola Ràdio dins del projecte Cerdanyola Educa;⁹⁶ la Salvador Espriu (Granollers) esporàdicament projecta els seus treballs escolars a VOTV o al diari *El 9 + petit*; l'Escola Sant Jordi (L'Ametlla de Mar) setmanalment realitza el "Sortim a l'escola",⁹⁷ un programa de participació en què l'alumnat explica projectes, sortides i altres iniciatives que puguin ser d'interès, i anualment l'emissora de La Cala RTV els cedeix un dia en què fan totes les seccions de la programació de la ràdio: "Avui la ràdio la fem naltros".⁹⁸ A Figueres, l'Escola Ecolàpies Figueres també cada setmana prepara dues seccions que s'emeten en el programa "Fem campana" de ràdio Vilafant.⁹⁹

L'escola Angeleta Ferrer (Mataró) des del curs 1999-2000 va iniciar els i les alumnes en el món de l'audiovisual amb el "projecte d'audiovisuals" i, en vista dels bons resultats i acceptació, van eixamplar els seus propòsits fins als estudis radiofònics de Mataró Audiovisuals el curs 2006-2007. Des d'aleshores, és l'únic centre que cada trimestre realitza un programa, explica Cristina Salad, periodista del mitjà. "L'Angeleta Ferrer és molt activa i implicada, des de P3 fins a 6è de primària, ho han incorporat com a línia pedagògica" amb el programa "Molinet de Colors" dins el marc "Les escoles a la ràdio". El 2007, el Consell de l'Audiovisual de Catalunya va lliurar-los el premi "El CAC a l'escola" de la categoria d'Educació primària, per les seves capacitats d'integració, treball i esforç, i per tractar expressament la ràdio.¹⁰⁰ El mateix any, es publicava un document en què es feia referència a l'activitat que realitzen. En aquest, una professora destacava que, un dia, durant el directe amb els i les estudiants de 6è, va ser meravellós, perquè a l'hora que enregistraven el programa "l'escola estava tota en silenci, a cada aula els nens i nenes [estaven] expectants escoltant la sintonia que donava peu al començament de *Molinet de*

⁹⁶ Cerdanyola.Info. (2018). [S'inicien les gravacions de programes escolars a Cerdanyola Ràdio](#). Última visita: 11/05/2019.

⁹⁷ La Cala RTV. (2019). [Sortim a l'Escola](#). Última visita: 12/05/2019.

⁹⁸ La Cala RTV. (2019). [Arxius de Avui la ràdio la gem naltros](#). Última visita: 12/05/2019.

⁹⁹ Ràdio Vilafant. (2019). [Fem Campana](#). Última visita: 12/05/2019.

¹⁰⁰ Calderón, V. (2007). [El CEIP Angeleta Ferrer rep un premi del CAC pel seu programa de radio](#). Última visita: 12/05/2019.

colors, era per filmar-ho. Aquesta expectació va durar ½ hora, la durada del nostre programa”.¹⁰¹ Recentment, els xiquets i xiquetes de P4 del centre també van rebre el primer premi amb el projecte “Què hi veus? Fixa-t’hi bé”.¹⁰²

En l'àmbit televisiu, trobaríem el programa “Joves...i què?!” que s’ha citat anteriorment, o el “Cargol Noticiari”, realitzat pels i les alumnes de 6è del CEIP Ronçana (Santa Eulàlia de Ronçana) que organitzen amb el Canal SET. En aquest últim cas, fa més de 25 anys que es produeix la interacció amb la TV local per fomentar l’ús de la llengua catalana arran de l’elaboració de notícies escolars. Finalment, la TV s’encarrega de la gravació, edició i muntatge.¹⁰³

Així doncs, els i les escolars produeixen continguts en alguna de les seves fases o sencers, és a dir, de manera parcial o total. Alhora, hi ha centres que ho tenen com a línia pedagògica o com a centre d’interès amb l’ús transversal de mitjans per impartir diferents assignatures.

4.3.4. Activitats en mitjans de comunicació escolars

Encara que la recerca no es dediqui a fer una anàlisi de com són les iniciatives que es produeixen únicament dins les escoles, és rellevant tenir en compte que un 29,9% dels centres docents enquestats en fan ús.

Algunes de les experiències més destacables són les que ens expliquen des de L’Escola Gerbert d’Orlhac (Sant Cugat) i des de la Santa Maria d’Avià (Avià). La primera, a part de col·laborar amb tots els mitjans locals de la ciutat, des del 2012 realitza un taller de diari setmanalment en diferents modalitats, que és on fan “més feina específica a nivell comunicació”, comenta la directora Sara Laguna. Es confecciona amb vuit sessions en un grup d’uns 17 nens i nenes de Cicle Superior que tenen com a repte elaborar un diari. Observen premsa en paper i digital i posen

¹⁰¹ CEIP Angeleta Ferrer. (2007). [Resum de Treball Molinet de Colors](#). pàg. 5. Última visita: 12/05/2019.

¹⁰² eduCAC. (2017). [XIV Premis el CAC a l’escola](#). Última visita: 12/05/2019.

¹⁰³ Canal SET. (2019). [Cargol Noticiari](#). Última visita: 11/05/2019.

en comú aspectes rellevants (com l'autoria o les imatges). En poques paraules, dissenyen un diari propi i per això han de cercar notícies, fer enquestes, entrevistes... El conjunt, afirma, “és una excel·lent manera de posar en pràctica totes les competències de primària de manera global”, a part d'ajudar-los a créixer observant les diferents mirades sobre la realitat i les maneres de comunicar.

D'altra banda, tenim la ràdio escolar de l'Escola Santa Maria d'Avià. El curs 2006-2007, el Departament d'Ensenyament va dotar el Centres de Recursos de Berguedà amb un kit de ràdio i els i les adolescents de 4t, en grups de quatre o cinc persones, van començar a fer les primeres gravacions i posterior publicació de les peces radiofòniques al bloc web del centre. El funcionament intern és el següent.

Cada dilluns el grup que fa el programa passa per totes les classes per demanar col·laboració en l'elaboració de notícies, per si companys o companyes d'altres cursos volen participar-hi. El dimecres obtenen el recull de suggeriments i inicien, aleshores, el treball d'elaboració del guió. Abans, llegeixen i agrupen informació per seleccionar la més adient per poder-la redactar correctament, de manera clara i sintetitzada, i comencen a fer la gravació de les col·laboracions. El dijous s'inicia l'enregistrament, que inclou notícies de l'escola, d'arreu, esports escolars, aniversaris i entrevistes. “És un treball lent i el ritme no sempre és el mateix”, diuen des del CEIP. En acabar, editen i fan el muntatge final en format mp3, llest per publicar-lo.

4.5. Inclusió de l'educomunicació a les aules

4.5.1. Reptes

La Directiva 2018/1808 menciona que és important impulsar la *media literacy* en tots els estats. El fet que hi hagi iniciatives europees propenses a l'educació en comunicació fa pensar que cal seguir reclamant polítiques concretes per capacitar la ciutadania de coneixement mediàtic i informacional. I és que, segons el director d'AulaMèdia, el que impossibilita l'educació mediàtica el dia d'avui és una **manca de**

visió i de política. Salvador Alsius, vicepresident del CAC, una de les qüestions a què fa referència és que cal implementar la nova normativa a les lleis regionals. Considera que la introducció de l'AMI a la darrera Directiva és una gran novetat, però que caldrà veure com s'aplica el mandat als diversos estats i, concretament, a Espanya i Catalunya, ja que no hi ha una definició prevista de com s'ha de fer, ni de qui ho ha de fer.

En el cas de Catalunya, Francesc-Josep Deó assenyala el Departament d'Ensenyament com a ens principal que hauria de plantejar quelcom per desenvolupar la normativa europea en els centres. Posa de manifest que, de la mateixa manera que la LOMCE el 1990 va integrar la matèria de música i tecnologia, “no entenc com no hi ha una específica de ciències de la comunicació”, ja que, atenint-nos al tipus de narratives existents, haurien de considerar-se totes, l'expressió escrita, l'oral, l'audiovisual i la mediàtica.

S'observa que hi ha un buit en educar en comunicació, i quan es produeix es fa manera de desnormativitzada i normalment voluntària per part d'equips docents, però hi ha entitats que volen omplir aquests forats de forma reglada -organitzacions, autoritats, col·legis professionals i universitats. Alsius creu que, ara com ara, la possibilitat d'introduir la matèria a les escoles planteja els següents dubtes raonables.

A Catalunya, el Departament d'Ensenyament està instaurant una metodologia perquè els centres formatius comencin a treballar per projectes. Pel que fa a la integració d'una nova matèria sobre educació en comunicació, la resposta que reben des de la institució és que proposar-la seria un contrasentit, “aniria contra la lògica pedagògica del moment en què es tendeix a descompartimentar el saber que, per definició, ha de ser transversal”. S'insta més aviat a treballar-ho a partir de les competències, que sí que estan definides al currículum escolar. D'altra banda, el professorat es troba amb dificultats per portar-ho a terme. Alsius també explicava que en un grup focal que el CAC va realitzar amb mestres, els deien que **el temps i l'espai** són els factors que els limiten. “On voleu que introdueixi l'educació

mediàtica?”, es preguntaven. I és en aquest sentit, “i només en aquest sentit”, aclaria, “si hi hagués una assignatura d’educació mediàtica incorporada, això ja estaria resolt”.

Per un altre costat, la **formació de professorat** capacitat per educar en comunicació hauria de ser constant. Podria produir-se amb la incorporació d’una assignatura a les facultats d’Educació (Pedagogia, Magisteri) i de Comunicació (Periodisme, Comunicació Audiovisual, Publicitat...) sobre alfabetització mediàtica i informacional de manera estructural, per donar nocions a les noves generacions de docents i periodistes. Hi ha iniciatives en algunes universitats, com s’ha comentat anteriorment, però no se’n localitzen de manera sistemàtica.

Caldria, doncs, reflexionar sobre la posició del professorat i periodistes respecte als mitjans i sobre la necessitat d’una configuració global (tècnica, expressiva, didàctica i crítica) en el camp de la comunicació audiovisual. La introducció d’una assignatura d’educació mediàtica a les facultats esmentades seria una via per normalitzar l’educomunicació a les aules.

Parafraçant a Deó, un dels temes que el preocupen és la **fascinació tecnològica**. Hi ha una visió tecnofílica que, de vegades, condueix a pensar que la tecnologia porta un major coneixement, però cal saber “llegir els missatges que ens arriben” a través d’aquesta. Comenta que hi ha docents que opinen que donar a conèixer la tecnologia que manipulen o el llenguatge audiovisual “no és necessari”, perquè “l’alumne ja sap mirar la televisió”. Ell especifica que “**saben consumir, però no analitzar**”.

Per l’interès de l’educació mediàtica, comenta que, curiosament, “no hi ha **tecnologia per la producció**, però sí per la reproducció”. Mentre un sector veu atractiu pedagògic amb l’ús de mitjans, no tenen la capacitat material per utilitzar-los. Però hi ha iniciatives que recullen les eines més properes i portables de l’alumnat perquè puguin realitzar aquests tipus d’activitats audiovisuals, així com el telèfon mòbil. Deó, tanmateix, posa en dubte que els centres estiguin preparats perquè

entrin a l'hora 100 i 300 mòbils en funcionament, quan no hi ha una bona connexió amb cable o Wi-Fi a tot arreu. La **falta de tecnologia educativa** o de **connexió a la xarxa** són altres reptes pendants.

Salvador Alsius al·lega que seria fantàstic que a cada centre formatiu hi hagués un estudi de ràdio o material per fer televisió, però, en última instància, creu que esdevé secundari, perquè la recepció de l'alumnat recau en **l'actitud del o la docent**. L'és indiferent el format amb què instrueixi en educomunicació, si és "pissarra electrònica, de guix o un llibre". Distingeix el professorat amb ganes de treballar, perquè "qui presideix l'ensenyament és la persona que ha d'executar-lo". Si és capaç de generar bones vibracions, s'ha guanyat els i les estudiants. A més, si falta material pot plantejar-se una metodologia en què intervingui la interacció amb un mitjà local.

Pel que fa a la tasca dels *mèdia*, hauria d'haver-hi més **pedagogia educomunicativa des dels mitjans**. Algunes de les problemàtiques que es presenten a l'hora de produir peces periodístiques amb un centre d'ensenyament és que no sempre es fan públiques perquè el rigor o la qualitat no són les desitjables. Lligat a això, hi ha mitjans que mostren poc interès per acollir a les seves graelles un espai dedicat a informació sobre els centres escolars, "menystenint així els centres com una entitat sociocultural més del municipi o la comarca".¹⁰⁴ L'enfocament innovador canviaria la mirada mediàtica de "rebuig" per una altra d'"acollida".

En tot plegat, ha d'haver-hi una **responsabilitat administrativa, política, educativa i mediàtica** per sensibilitzar sobre AMI, ja que són les peces que poden vertebrar el seu esquelet. La idea final és que cal una **conscienciació social** per un benefici comú, en què tots els actors són imprescindibles. La implicació dels mitjans de comunicació generalistes i locals, les famílies, els polítics, les institucions, les autoritats, el sistema educatiu, les organitzacions i associacions empeny a l'adquisició de coneixement d'interès per la vida quotidiana de les persones, que cal donar a conèixer i regular.

¹⁰⁴ Deó, FJ. [Educació i TV locals](#). Última visita: 01/05/2019.

Algunes de les quimeres que se'n deriven per a dur-ho a terme són la d'**invertir més en investigació i promoció** de la *media literacy*, amb la realització de campanyes per impulsar-ho; o que hi hagi un **ventall d'ofertes formatives més elevat** de cara al públic general i als actors que fomenten l'educació en mitjans. Altrament, si es presta atenció a la demanda, les **editorials** apostarien per difondre'n els continguts. Tot esdevé una massa circular de subjectes complementaris per l'adquisició d'habilitats i capacitats relacionades amb l'AMI.

Reptes
<ul style="list-style-type: none"> ● Visió política (normativització) ● Conscienciació sobre l'AMI a tots els agents implicats ● Integració reglada de l'educació mediàtica a les aules ● Introduir una assignatura d'educomunicació, de manera estructural, a les facultats d'Educació i de Comunicació ● Formació del professorat (permanent) ● Responsabilitat mediàtica, administrativa i estatal reglada per sensibilitzar sobre l'AMI ● Invertir més en investigació sobre educació en comunicació ● Més ofertes formatives a tots els subjectes implicats ● Esdevenir un interès per les editorials

Taula 3. *Reptes per l'alfabetització mediàtica i informacional*. Font: Elaboració pròpia.

4.5.2. Recomanacions

S'observa que les activitats en què l'alumnat interactua amb un mitjà de comunicació acostumen a engrescar-lo i motivar-lo a l'hora de fer feina. Per ens, que pugui integrar-se una metodologia adaptada a l'assignatura i al mitjà pot ser molt fructífer i agraït, tant per la recepció de l'estudiant com de l'equip docent. De fet, totes les iniciatives de les quals s'ha tingut coneixement en el present treball ho avalen molt

positivament i la diversitat d'activitats que poden generar-se faciliten el mètode pedagògic que es vulgui triar.

Francesc Josep Deó ens dona un consell per la tasca: “no hi ha materials més o menys impactants, l'educació en mitjans ha de ser motivadora i la millor manera de **treballar-la és amb l'exemple**”. Considera que les activitats que funcionen millor són les que impliquen una producció audiovisual amb un mitjà. Permeten treballar el funcionament dels *mèdia*, les seves vinculacions econòmiques, polítiques, i més.

Sense dir-ho amb les mateixes paraules, Damià Caro estaria d'acord amb què les propostes els engresquen. Des de COMSOC, creuen que les **activitats lúdiques** són molt estimulants i per això no es contenen de proposar-ne. “En les primeres dinàmiques vivencials que fem el joc té un component d'aprenentatge i d'experiència viscuda molt interessant”, “és una eina que funciona i ells s'esforcen per fer-ho bé”. En el procediment, parla de què, potser, la part més “avorrida” pels nens i nenes és la de construir el guió, però la més agraïda és en la que el posen en pràctica.

Acompanyar i escoltar l'estudiant també són factors indispensables. Que siguin ells i elles les que suggereixin els temes a tractar. El fet que la tendència per infants i joves siguin els *influencers* o plataformes com Netflix, per exemple, possibilitaria que, arran de la seva atenció, puguin desmitificar-se els personatges o buscar-los un punt d'atractiu que els captivi i siguin un motiu per debatre sobre una qüestió d'interès públic, escolar o juvenil. Seria una altra manera d'apropar l'alumnat un **aprenentatge sobre comunicació digital i mitjans de comunicació socials**, dels quals també són grans consumidors i consumidoras. El professorat, finalment, és qui hauria de fer de guia juntament amb el o la periodista per conduir correctament l'exercici.

També la **formació en educomunicació** de la comunitat educativa i mediàtica hauria de ser permanent. Podria impulsar-se des d'institucions públiques municipals. A Mataró Audiovisual va néixer una proposta enfocada en aquest sentit per als i les docents, però que finalment va deixar de fer-se perquè sempre acudien les mateixes escoles. Seria interessant, per una banda, que aquest tipus de projectes tinguessin

continuïtat en el temps per poder consolidar-se i, per l'altra, que més mitjans seguissin el model perquè els i les mestres que ho desitgessin, rebessin una formació actualitzada. Potencialment, podrien possibilitar-ho els mitjans locals o institucions públiques.

Una de les proposicions de Deó, que s'ha comentat abans, és que, observant que gran part de mestres que donen classes amb una visió educocomunicativa són del departament de llengües, podria plantejar-se que el col·lectiu fos el que es formés en mitjans, encara que recomana que tots hi siguin participants, indiferentment de l'especialització. Una altra opció que presenta és que els i les periodistes o comunicadores també podrien incorporar-se al món de l'ensenyament amb una formació adequada per instruir als centres en *media literacy*.

Emfatitza que cal donar a **conèixer** el treball que fa el professorat en educació en mitjans i **reconèixer-lo**. Creu que han de tenir un lloc on trobar-se i intercanviar i experiències amb altres professionals. Una de les maneres és assistint a conferències i jornades d'AMI pensades amb aquesta finalitat.

Per fer front al pensament que “els alumnes memoritzen com ningú però no aprenen res, ergo no saben res”, com escrivia el professor Joan Fontdeglòria, de l'Institut Príncep de Girona (Barcelona),¹⁰⁵ l'ús de mitjans de comunicació escolars -si es tenen- és una oportunitat molt vàlida per engrescar els nens i nenes a participar en un mitjà i conèixer-lo, tot i que l'experiència qualitativa del producte final i de la instrucció que els pot aportar fer-ho des de les instal·lacions radiofòniques o televisives és major. Recollint la idea d'Alsius, és preferible l'última opció, però tot el **material tecnològic** que es tingui i que sigui útil per fer produccions o tasques concretes per educar en comunicació és benvingut. Ara bé, s'hauria de millorar també la connexió amb cable o Wi-Fi perquè l'ús compartit sigui possible.

¹⁰⁵ Fontdeglòria, J. [Príncep TV](#). Última visita: 13/05/2019. Disponible a:

L'ús de **plataformes web per difondre a posteriori** el contingut enregistrat o redactat, pel que s'observa, l'estudiant l'acostuma a veure'l i compartir-lo com un reconeixement. Per tant, en el cas d'ometre una possible relació amb un mitjà de comunicació, si poden realitzar-se les activitats dins l'escola, és gratificant per l'infant o jove la difusió. Algunes, com iVoox o YouTube són les més comunes per publicar el contingut.

Finalment, s'aconsella **tenir present tots els actors educatius** que puguin complementar o formar part de la instrucció de l'alumnat en matèria d'AMI. La seva participació pot resultar beneficiosa, sobretot quan s'estima una falta de destreses en l'equip docent per ensenyar en *media literacy*. Quan no hi ha mitjans amb les portes obertes o en manquen al poble, les entitats que s'hi dediquen són una bona opció.

Damià Caro creu que “és molt important articular-nos, crear experiències on l'infant o jove sigui el protagonista, i augmentar l'articulació local entre ajuntaments, col·legis i instituts, AMPES, mitjans i moviments associatius del tercer sector”. El conjunt afavoreix “una societat més cohesionada, unida, solidària, més humana”, manifesta. Aquests objectius, COMSOC els està concretant en el projecte Ràdio Escolar en Xarxa (REX) de cara als pròxims cursos, que està impulsant-se també en altres territoris com les Illes Balears, País Basc, Extremadura o Galícia.

Recomanacions

- Reconèixer la motivació i satisfacció que pot generar a l'alumnat la interacció amb un mitjà de comunicació
- Activitats lúdiques per fomentar l'aprenentatge
- Escoltar l'estudiant i el/la docent
- Formació en comunicació de tot el professorat (permanent)
- Possibilitar la inclusió d'una assignatura d'educació als plans d'estudis dels centres docents
- Incorporació de periodistes i comunicadors al món educatiu

- Emprar la tecnologia interna dels centres educatius per ensenyar en mitjans en la mesura que es pugui
- Aprofitar les plataformes web (iVoox, Youtube...) per publicar el contingut mediàtic
- Teixir l'educació en mitjans amb agents coneixedors de l'àmbit des dels centres docents
- Tenir en compte la comunicació digital en el seu aprenentatge
- Millora de la connexió amb cable o Wi-Fi per l'ús compartit

Taula 4. *Recomanacions i propostes per una integració apropiada de l'educació mediàtica als centres escolars.* Font: Elaboració pròpia.

5. Conclusions

El penúltim bloc del treball de final de grau el dediquem a les conclusions que s'han pogut extreure a partir de la recerca sobre les iniciatives d'educació en comunicació entre centres d'ensenyament i mitjans de comunicació audiovisuals locals a Catalunya. Després d'un estudi teòric i del treball de camp, s'han complert els objectius marcats i s'han respost les preguntes d'investigació formulades a l'inici del projecte. En les properes línies, es presentaran els resultats més significatius que s'han desenvolupat i analitzat en el treball.

1) La **interacció entre centres docents i mitjans de comunicació locals** normalment es produeix amb una finalitat didàctica d'educació mediàtica o bé per complementar el currículum que l'escolar ha de seguir. Perquè s'efectuï, ambdues institucions han de compartir les voluntats educatives, el qual es tradueix que, o bé el mitjà local s'adreça amb propostes educomunicatives a col·legis i instituts o els últims els les demanen. Pel que fa als *mèdia*, s'aprecia un funcionament de servei públic en oferir programes o projectes oberts per estudiants i mestres.

2) S'estima **atenció en educar en comunicació** quan es percep que centres docents acudeixen a entitats o a associacions perquè els donin suport en la tasca. Aquestes, bé poden desenvolupar un paper d'intermediàries amb el mitjà local i potenciar-ne el vincle amb l'escola de primària o de secundària, o bé esdevenir agents formatius en matèria d'AMI sense que es produeixi la interacció. D'altra banda, també des de les inquietuds d'institucions públiques com els ajuntaments s'observa l'impuls d'iniciatives que tenen en compte tant els mitjans com les escoles i incentiven la relació per instruir en mitjans.

3) Hi ha una **tendència per educar en *media literacy* amb la unió** entre mitjans de comunicació locals i escoles de primària i secundària. Pren força en l'última dècada, però sobretot el curs 2018-2019, en què sorgeixen el 51,6% de les interaccions en actiu de les quals es té referència des de l'any 2000. És a dir, apareixen 32 iniciatives més de les 62 conegudes. El fet coincideix amb el tret de sortida del programa eduCAC, la qual cosa podria ser un indicador.

4) La comunió d'entitats mediàtiques i escolars es produeix, sobretot, en les **zones en què s'ofereixen activitats educomunicatives** adreçades a centres docents que promouen els lligams. S'ha percebut que és a les ciutats on més propostes del tipus concorren -encara que també se'n detecten a municipis-, i és en aquestes on coexisteix més quantitat de col·legis i instituts. És interessant posar de manifest que, on més iniciatives s'han descobert, amb diferència, és a la província de Barcelona (70,5%), que compta amb el 33,98% de l'oferta educativa a Catalunya. A Girona (amb 24,11% dels centres formatius) es revelen 8,63%, a Tarragona (23,84%) un 13,66% d'interaccions, i a Lleida (18,06%) un 7,19%.

5) Per alfabetitzar en mitjans és habitual fer ús d'**activitats de suport didàctic, de referència o d'integració**. La majoria de centres utilitzen les primeres, ja que poden fer-se de manera puntual o esporàdica, el qual és una comoditat per gestionar els horaris d'instrucció de l'alumnat. Les dues últimes, tot i ser més eficaces en matèria d'educació mediàtica -perquè la dedicació sol ser més prolongada i més en profunditat-, són menys comunes perquè requereixen una elaboració constant i

temps material. Encara i això, hi ha centres que les integren en optatives, de manera transversal a tots els nivells o en cursos en concrets. Per facilitar el procés, en molts casos es creen mitjans escolars amb les mateixes finalitats, el qual no remet el vessant qualitatiu i tècnic que podrien assolir els i les estudiantes dins un mitjà de comunicació, però esdevé una proposta d'interès.

6) Els **mitjans municipals fortifiquen la possibilitat d'educar en *media literacy*** oferint formacions específiques educomunicatives a alumnes i professorat o obrint espais de participació esporàdics o periòdics per donar veu a infants i joves. El fet que s'adrecin als centres, a més, els mostra com un mitjà de proximitat. En el cas que el mitjà escolar sigui l'eina principal que s'utilitzi el centre, s'observen mitjans que emeten els continguts produïts i enregistrats a l'aula amb la mateixa intenció.

7) Les **activitats amb mitjans de comunicació són eficaces** en l'alumnat, en la mesura que els permet aprendre en un context real que, a més a més, els motiva. Els i les estudiants mostren una atenció extra per realitzar les activitats, ja que l'excepcionalitat de la iniciativa i el seu protagonisme com a productors de contingut els dona responsabilitat i satisfacció. La difusió dels treballs és un ingredient que també pren rellevància, perquè senten que se'ls valora la feina, que se'ls dona veu i que el treball va més enllà de les aules i del currículum escolar.

Quant a alfabetització mediàtica, l'exercici els transmet coneixement sobre el funcionament i estructura dels mitjans de comunicació i, per un altre costat, els presenta narratives digitals i audiovisuals, de les quals ja tenen referències però que necessiten orientació. Així, també se'ls aporta una instrucció profitosa i els possibilita apropar-se a temes d'interès, que contribueixen al fet que l'estudiant obtingui una cultura general més eixamplada.

8) Un **aprenentatge merament instrumental de les TIC deixa indefensos infants i joves**, ja que es desconeix com mirar i llegir les narratives audiovisuals. El maneig de les tecnologies permet conèixer la tècnica, però no assolir destreses ni competències mediàtiques. Els missatges se saben consumir, però no analitzar, el

qual comporta conseqüències negatives en la persona usuària que navega entre un fluid de continguts que l'influeixen sense informar-la explícitament i que tenen un grau d'atracció important. Parlem de programes, sèries, pel·lícules, informació, videojocs o plataformes digitals, entre d'altres.

9) A mode general, s'aprecia un **reclam de pedagogia i formació en alfabetització mediàtica** i per això es demana implementar l'article 14 de la Llei 22/2005 de la Comunicació Audiovisual de Catalunya i seguir el que dictamina la LOMCE amb una mirada educ comunicativa, és a dir, fomentar el pensament crític, la creativitat i la capacitat de comunicar. Els centres d'ensenyament i mitjans locals plantegen propostes per educar en comunicació mentre la situació, per ara desnormalitzada, no canviï.

10) En haver-hi dificultats per introduir d'una assignatura d'alfabetització mediàtica als plans d'estudis dels centres escolars, hi ha altres vies per projectar una mirada educ comunicativa a les aules. Es coneixen **facultats que formen en *media literacy*** l'alumnat universitari de Ciències de l'Educació i de la Comunicació -és a dir, futurs professionals dels àmbits- amb la incorporació d'una matèria dedicada a l'educació en mitjans. Tanmateix, no es produeix de manera sistemàtica. És interessant plantejar-se la integració d'una assignatura a les esmentades facultats per normalitzar l'educ comunicació.

11) El **punt fort de l'educació mediàtica a Catalunya** és, principalment, el teixit educ comunicatiu que s'està confeccionant arran de les propostes que sorgeixen tant pel que fa a l'oferta de recursos com per la investigació en el camp. S'estima una preocupació i se li vol donar resposta. Ho exemplifiquen organitzacions pioneres com AulaMèdia, que segueix al peu de canó amb la creació i posterior difusió de continguts relacionats amb l'AMI des del 2001; el CAC, que està integrant-ho, cada cop més, en el seu ADN i eduCAC és una mostra d'això; o el Gabinet de Comunicació y Educación de la UAB. Tots esdevenen eines per sensibilitzar a les generacions en *media literacy*. A això, s'afegeixen les iniciatives nascudes dels centres escolars i dels mitjans de comunicació locals i generalistes.

12) El **desavantatge de l'educomunicació** al territori és, en essència, una falta de visió i de política en termes d'AMI, de pedagogia administrativa, educativa i mediàtica, de formació del professorat per donar una mirada educomunicativa als i les alumnes i de recursos materials per realitzar produccions audiovisuals escolars. Però, per sobre d'aquests factors, s'apunta la dificultat de mobilitzar els plans d'estudis del sistema educatiu en aquesta direcció.

13) De les anàlisis anteriors, en un context general es contempla que **l'entorn més favorable** per l'alfabetització mediàtica és que hi hagi propostes que la fomentin. Si hi ha organismes, associacions, entitats, grups de recerca o un consell audiovisual - en aquest cas, el CAC- que promouen l'educació en comunicació, i el sistema educatiu i de mitjans lideren amb l'exemple, la possibilitat d'instruir per a l'AMI incrementa.

6. Discussió

Arribats al final de la investigació, presentarem una valoració crítica de l'estudi i exposarem els seus punts forts i dèbils. Alhora, es detallaran futures línies de recerca que no s'han pogut abastir en el present treball, però que són d'interès en el camp de l'alfabetització mediàtica i informacional en l'àmbit escolar.

En primer lloc, pel que fa als ítems més considerables de la recerca, destaquem les aportacions dels agents que intervenen en l'educació en mitjans a les aules: centres d'ensenyament, mitjans de comunicació locals, autoritats reguladores, entitats, associacions i famílies. A grans trets, han proporcionat un marc general sobre el reconeixement que creuen que mereix la *media literacy* i han permès revelar com es relacionen entitats mediàtiques i escolars des d'un punt de vista d'interès educatiu, en quines zones es concentra més interacció i els motius que la faciliten.

D'altra banda, la recerca ha aportat coneixement sobre com funcionen diversos centres d'ensenyament i mitjans de comunicació locals per alfabetitzar en mitjans

conjuntament. Per tant, ofereix referents per introduir una assignatura d'educomunicació o incloure-la de manera transversal dins d'una matèria. Els resultats poden ser de gran ajuda pels docents, ja que suggereixen diferents models per dur-la a terme. D'altra banda, fa un toc d'atenció a què no tota la responsabilitat recau en els col·legis i instituts, sinó que també en els agents esmentats anteriorment, a més de famílies i institucions polítiques i administratives.

Com a punts dèbils, considero que l'enquesta dirigida als centres hauria d'haver tingut altres factors en compte per aconseguir més profunditat i dades concretes. Per exemple, el nombre d'estudiants que realitzen activitats d'alfabetització mediàtica, les dificultats que s'han trobat l'equip docent en el procés d'integració, o sobre l'actitud i recepció de l'escolar, que no en tots els casos es comentava. Quant a l'enquesta adreçada als professionals de la comunicació, la mostra qualitativa ha quedat més reduïda de l'esperat. A més a més, la localització dels participants es concentra, sobretot, a la província de Barcelona, la qual cosa és un indicador, però desconeixem si investigant més a fons podríem trobar, en altres indrets, un fort teixit educomunicatiu entre centres formatius i mitjans.

Una altra llacuna que s'observa és que, encara que les entrevistes s'han realitzat amb especialistes en l'àmbit de l'educació i de la comunicació, no se n'ha efectuat cap a algun càrrec d'institucions públiques municipals, com d'ajuntaments, que també propicien la interacció entre mitjans locals i centres escolars.

Per un altre costat, es coneix que l'alumnat amb què s'ha desenvolupat el *focus group* és el més implicat en l'assignatura de llengua catalana que inclou una proposta d'interacció amb un mitjà de comunicació local dins el seguiment curricular. El fet que els participants tinguessin predilecció per esforçar-se a fer bona feina perquè els diaris els poguessin publicar les peces que redactaven pot fer pensar que projecta una imatge bondadosa de la iniciativa, que caldria contrastar amb altres membres del grup-classe.

Per tant, com a futures línies d'investigació, seria interessant seguir la recerca però amb pautes més marcades, per donar més perspectiva i rigor al projecte. En aquest treball de final de grau s'exposa, a *grosso modo*, quines iniciatives d'educomunicació s'han detectat entre mitjans locals i centres d'ensenyament a Catalunya, arran de les respostes rebudes de l'enquesta i bases de dades. Atendre un marc geogràfic més delimitat, ajudaria a observar amb precisió quins subjectes actuen i com ho fan, i a localitzar interaccions en altres zones en què, segurament, no s'ha obtingut resposta.

D'altra banda, animaria a completar la mirada de l'alumnat respecte a la inserció d'una assignatura o iniciativa d'educació mediàtica amb un mitjà de comunicació local. Durant el treball, s'ha emfatitzat en la necessitat d'escoltar l'estudiant i donar-li veu. Penso que fer-ho posa de manifest la importància de la seva opinió i que, per això, seria interessant realitzar més grups de discussió amb escolars de primària i de secundària. A més a més, podria plantejar-se avaluar les competències mediàtiques de l'alumnat per contrastar l'eficàcia d'una visió educomunicativa a les aules en què en forma part i en altres en què no.

Finalment, proposaria investigar sobre el paper de la comunicació digital en l'educació d'infants i joves. És un terreny explorat però cal conèixer més el seu impacte a llarg termini i la influència (activa o passiva) en el dia a dia. Per això, suggeriria apropar-se a la mirada del col·lectiu per observar-lo, escoltar-lo i prendre consciència de com es pot obrar o com s'hauria d'actuar des d'institucions educatives perquè el consum de les persones usuàries sigui responsable.

7. Bibliografia

Morsy, Z. (1984). *La educación en materia de comunicación*. UNESCO, París.

Capdevila, C. *Educar millor. Onze converses per acompanyar famílies i mestres*. Arcàdia, Barcelona, 2015.

Vigotsky, L.S. *Historia del desarrollo de las funciones psíquicas superiores*. Ed Científico-Técnica, La Habana, 1987.

Sartori, G. *Homo videns. La sociedad teledirigida*. Taurus, Madrid, 1998.

Aguaded, I. (2012): *La educomunicación: una apuesta de mañana, necesaria para hoy*, Aularia, 1 (2).

Masterman, L. (1983). *La educación en materia de comunicación: problemas teóricos y posibilidades concretas*. Perspectivas, Vol. XIII, Nº 2. UNESCO, París.

García Matilla, A. (2001). *Educación y comunicación*. Ponencia Inaugural de las Jornadas de Formación del Profesorado. Gobierno de Cantabria, Consejería de Educación y Juventud. Dirección General de Juventud.

Ferrés, J.; Figueras-Maz, M.; Masanet, M. J.; Hafner, A. (2015). *Revisió dels paràmetres que regeixen l'educació mediàtica*.

Gutiérrez, A.; Tyner, K. (2012). *Alfabetización mediática en contextos múltiples*. Comunicar, 38, XIX.

Liceras, A. *Los medios de comunicación de masas, educación informal y aprendizajes sociales*. IBER. Didáctica de las Ciencias Sociales, Geografía e Historia, n. 46, 2005, pp. 109-124.

González-Fernández, N.; Ramírez-García, A. y Salcines-Talledo, I. (2018). *Competencia mediática y necesidades de alfabetización audiovisual de docentes y familias españolas*. Educación XX1.

8. Bibliografía web

Ministerio de Educación y Formación Profesional. (2018). *Panorama de la educación Indicadores de la OCDE 2018*. [consulta: 18 de febrer del 2018]. Disponible a: <http://www.educacionyfp.gob.es/>

Ministeri de Cultura i Esports. (2019). *Projectes d'alfabetització audiovisual*. [consulta: 7 de gener del 2019]. Disponible a: <http://www.culturaydeporte.gob.es/>

INE. (2018). *Notas de prensa. Encuesta sobre Equipamiento y Uso de Tecnologías de Información y Comunicación en los Hogares*. [consulta: 18 de febrer del 2018]. Disponible a: <https://www.ine.es/>

Ignacio Aguaded. (2014). *Desde la infoxicación al derecho a la comunicación*. En Revista Comunicar. [consulta: 22 de febrer del 2018]. Disponible a: <https://www.revistacomunicar.com/>

DIEC. *Informar*. [consulta: 25 de maig del 2018]. Disponible a: <https://dlc.iec.cat/>

DIEC. *Comunicar*. [consulta: 25 de maig del 2018]. Disponible a: <https://dlc.iec.cat/>

DIEC. *Educar*. [consulta: 25 de maig del 2018]. Disponible a: <https://dlc.iec.cat/>

Gran enciclopèdia catalana. *Alfabetització*. [consulta: 22 de febrer del 2018]. Disponible a: <https://www.enciclopedia.cat/>

Ferrés, J., et al. (2011). *Competencia mediática. Investigación sobre el grado de competencia de la ciudadanía en España*. Madrid, Ministerio de Educación, ITE. [consulta: 5 de gener del 2018]. Disponible a: <https://sede.educacion.gob.es/>

UNESCO. (1982). *Declaración de Grünwald sobre la educación relativa a los medios de comunicación*. [consulta: 28 de febrer del 2018]. Disponible a:

<http://www.unesco.org/>

UNESCO. *Alfabetización*. [consulta: 10 de març del 2018]. Disponible a:

<https://es.unesco.org/>

UNESCO. (2011). *Currículum de Alfabetitzación Mediática y Informativa para Profesores*. [consulta: 21 de març del 2019]. Disponible a:

<https://unesdoc.unesco.org/>

UNESCO. *La UNESCO publica la Orientación Normativa y Estratégica de la Alfabetización Mediática e Informativa (MIL)*. [consulta: 20 de març del 2019].

Disponible a: <https://es.unesco.org/>

Consejo Ejecutivo UNESCO, 205ª reunión. (2018). *205 EX/34 Rev. Punto 34 del orden del día provisional. Alfabetización Mediática e Informativa*. [consulta: 29 de diciembre del 2018]. Disponible a: <https://unesdoc.unesco.org/>

Comisión Europea. (2018). *Digital Single Market*. [consulta: 11 de gener del 2019].

Disponible a: <https://ec.europa.eu/>

EUR-Lex. (2008). *Alfabetización mediática en el entorno digital*. [consulta: 23 de març del 2019]. Disponible a: <https://eur-lex.europa.eu/>

Declaración de Praga. (2003). *Hacia una sociedad alfabetizada informativamente*. [consulta: 21 de març del 2019]. Disponible a: www.peri.net.ni/pdf/01/Declaraci1.pdf

Diario Oficial de la Unión Europea. (2018). *Directiva (UE) 2018/1808 del Parlamento Europeo y del Consejo, de 14 de noviembre de 2018, por la que se modifica la Directiva 2010/13/UE sobre la coordinación de determinadas disposiciones legales, reglamentarias y administrativas de los Estados miembros relativas a la prestación*

de servicios de comunicación audiovisual (Directiva de servicios de comunicación audiovisual), habida cuenta de la evolución de las realidades del mercado. [consulta: 5 de gener del 2019]. Disponible a: <https://www.boe.es/>

Parlament Europeu. (2008). *INFORME sobre la alfabetización de los medios de comunicación en un mundo digital.* [consulta: 5 de gener del 2019]. Disponible a: <http://www.europarl.europa.eu>

Celot, P., Pérez-Tornero, J.M. (2009). *Study on Assessment Criteria for Media Literacy Levels.* [consulta: 5 de gener del 2019]. Disponible a: <http://ec.europa.eu/>

TEDx Talks. *Media Literacy: Mind Versus Mindful: Peter Komendowski at TEDxDesMoines.* [vídeo]. [consulta: 12 de març del 2019]. Disponible a: <https://www.youtube.com/>

UAB. (2008-2009). *Comunicació Audiovisual i Educació.* [consulta: 25 de maig del 2019]. Disponible a: <https://ddd.uab.cat/>

UAB. (2018-2019). *Comunicació, Educació i Alfabetització Mediàtica.* [consulta: 25 de maig del 2019]. Disponible a: <https://ddd.uab.cat/>

UAB. (2018-2019). *Tecnologies per a l'aprenentatge i el coneixement (TAC).* [consulta: 25 de maig del 2019]. Disponible a: <https://ddd.uab.cat/>

López Rupérez, F. (2013). *Interculturalidad e inmigración en el ámbito educativo.* [consulta: 28 de febrer del 2019]. Disponible a: <http://www.stes.es/melilla/>

Universidad Internacional Valenciana. (2014). *Desarrollo cognitivo, emocional y social en la etapa infantil. La necesidad de psicoterapia.* [consulta: 28 de febrer del 2019]. Disponible a: <https://www.universidadviu.es/>

Sapiains Arrué, R., Zuleta Pastor, P. (2001). *Representaciones sociales de la Escuela en jóvenes urbano populares desescolarizados*. [consulta: 28 de febrer del 2019]. Disponible a: <https://scielo.conicyt.cl/scielo>

Guadalupe. M. (2018). *¿Qué sucede en un minuto en Internet?* [consulta: 22 de febrer del 2019]. Disponible a: <https://es.statista.com/>

Infoxicació. (f). *A la Gran Enciclopèdia Catalana*. [consulta: 22 de febrer del 2019]. Disponible a: www.enciclopedia.cat/

Gómez Mompert, J.L., Gutiérrez Lozano, J.F., Palau Sampio, D. (2015). *La calidad periodística en España según la percepción de los periodistas*. [consulta: 1 de març del 2019]. Disponible a: <https://core.ac.uk/download/pdf/38815064.pdf>

Col·legi de Periodistes de Catalunya. *Codi deontològic*. [consulta: 8 de març del 2019]. Disponible a: www.periodistes.cat

Constitució Espanyola. Butlletí Oficial de l'Estat, 29 de desembre de 1978, núm 31. Cita en text, article concret: (art. 20 CE). [consulta: 8 de març del 2019]. Disponible a: www.boe.es/

Espanya. Llei orgànica 8/2013, de 9 de desembre, per a la millora de la qualitat educativa. Boletín Oficial del Estado. Suplement en llengua catalana, núm. 295, del 10 de desembre de 2013, núm 295.

Catalunya. Llei 22/2005, de 29 de desembre, de la comunicació audiovisual de Catalunya. Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya, núm. 4543, del 3 de gener de 2006, núm. 4543.

INTEF. *Portafolio de la Competencia Digital Docente*. [consulta: 12 d'abril del 2019]. Disponible a: <https://portfolio.intef.es/>

Estatut d'autonomia de Catalunya. Llei orgànica 6/2006, de 19 de juliol, de reforma de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya. Boletín Oficial del Estado, núm. 172.

Acord 45/2017, de 24 de maig, pel qual s'aprova el conveni marc de col·laboració entre l'Administració de la Generalitat de Catalunya, mitjançant el Departament d'Ensenyament, i el Consell de l'Audiovisual de Catalunya. Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya, núm. 7411.

Fuente-Cobo, C; García-Galera, C; Camili-Trujillo, C. (2018). *La educación mediática en España: artículos seleccionados*. Espanya: Editorial Universitat, S.A.

Grupo Comunicar. (2019). *Colectivo Andaluz de Educación y Comunicación*. [consulta: 9 de gener del 2019]. Disponible a: <https://www.grupocomunicar.com/>

RadioEdu. (2019). *Programa de radio educativa de Extremadura*. [consulta: 10 de gener del 2019]. Disponible a: <https://radioedu.educarex.es/>

Drac Màgic. (2019). *Construir Mirades*. [consulta: 10 de gener del 2019]. Disponible a: <https://construirmirades.dracmagic.cat>

eduCAC. (2019). *eduCAC: els mitjans posen un marc a la realitat: desconstruïm-lo i creem-ne un de propi*. [consulta: 10 de gener del 2019]. Disponible a: <http://educac.cat/>

Generalitat de Catalunya. (2019). *XTEC - Xarxa Telemàtica Educativa de Catalunya*. [consulta: 10 de gener del 2019]. Disponible a: <http://xtec.gencat.cat/>

Edu3.cat. (2019). *Edu3.cat*. [consulta: 10 de gener del 2019]. Disponible a: <http://www.edu3.cat/>

Cinescola. (2019). *Cinescola: Cinema i educació*. [consulta: 17 d'abril del 2019]. Disponible a: cinescola.info/

AulaMèdia. (2019). *AulaMèdia Educació en Comunicació*. [consulta: 17 d'abril del 2019]. Disponible a: <http://www.aulamedia.org/wordpress/>

EduCaixa. (2019). *EduCaixa*. [consulta: 17 d'abril del 2019]. Disponible a: <https://www.educaixa.com/es/>

Col·legi de Periodistes. (2019). *10a edició del programa "La premsa a les escoles"*. [consulta: 30 de maig del 2019]. Disponible a: <https://www.periodistes.cat/>

Redacció. (2019). *'Junior Report' lanza una red de diarios escolares*. [consulta: 17 d'abril del 2019]. Disponible a: <https://www.lavanguardia.com/>

Redacció La Marina. (2019). *Alumnes de dues escoles del barri es converteixen en petits reporters*. [consulta: 17 d'abril del 2019]. Disponible a: <http://lamarina.cat/>

Televisió de Badalona. (2019). *La nostra escola*. [consulta: 19 d'abril del 2019]. Disponible a: <https://www.bdncom.cat/>

Torres, J. (2017). *Una veintena de colegios de Badalona graba reportajes para la televisión local*. [consulta: 19 d'abril del 2019]. Disponible a: <https://www.lavanguardia.com/>

Ajuntament de Sant Celoni. (2019). *Guia d'activitats educatives 2018-19*. [consulta: 17 d'abril del 2019]. Disponible a: <http://www.santceloni.cat/>

Institut Municipal d'Educació i Joventut. (2018). *Dossier de recursos educatius 18/19*. [consulta: 27 d'abril del 2019]. Disponible a: <ime.olot.cat/>

Institut Municipal d'Educació Olot. (2014). *Carta de Ciutats Educadores*. [consulta: 9 maig del 2019]. Disponible a: <http://ime.olot.cat/>

Associació Internacional de Ciutats Educadores. (2004). *Carta de Ciutats Educadores*. [consulta: 9 de maig del 2019]. Disponible a: edcities.org/

Associació Internacional de Ciutats Educadores. (2019). *Llista de ciutats associades*. [consulta: 9 de maig del 2019]. Disponible a: <http://www.edcities.org/>

Ràdio Barberà. (2018). *L'alumnat del Miquel Martí i Pol presenta la 12ena jornada poètica*. [consulta: 11 de maig del 2019]. Disponible a: www.radiobarbera.cat/

Cugat.cat. (2019). *El 'Sant Cugat a fons' fa aquest dijous un programa especial des del Leonardo da Vinci*. [consulta: 11 de maig del 2019]. Disponible a: <https://www.cugat.cat/>

Cerdanyola.Info. (2018). *S'inicien les gravacions de programes escolars a Cerdanyola Ràdio*. [consulta: 11 de maig del 2019]. Disponible a: <http://cerdanyola.info/>

Calderón, V. (2007). *El CEIP Angeleta Ferrer rep un premi del CAC pel seu programa de ràdio*. [consulta: 12 de maig del 2019]. Disponible a: <https://www.capgros.com/>

CEIP Angeleta Ferrer. (2007). *Resum de Treball Molinet de Colors*. [consulta: 12 de maig del 2019]. Disponible a: www.educac.cat/

eduCAC. (2017). *XIV Premis el CAC a l'escola*. [consulta: 12 de maig del 2019]. Disponible a: www.educac.cat/

Deó, FJ. *Educació i TV locals*. [consulta: 1 de maig del 2019]. Disponible a: <http://educom.info/>

Fontdeglòria, J. *Príncep TV*. [consulta: 13 de maig del 2019]. Disponible a: <http://educom.info/>

9. Annexos

Annex 1: Model enquesta d'educació en comunicació (centres escolars)

Treball de Final de Grau - Periodisme UAB

El formulari va dirigit a centres d'ensenyament que realitzin alguna iniciativa d'educació en comunicació amb un mitjà de comunicació local. L'objectiu és conèixer les activitats que hi fan, l'estabilitat d'aquestes i la intenció amb què es proposen.

L'enquesta s'emmarca dins del treball de final de grau de la carrera de periodisme de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB). En aquest cas, la investigació es realitza conjuntament amb Consell de l'Audiovisual de Catalunya (CAC). Es tracta de descriure les "Iniciatives d'educació en comunicació entre els mitjans de comunicació locals i els centres educatius de Catalunya", el qual donaria nom al títol del treball.

El formulari preveu una durada d'entre 5-10 minuts.

Moltes gràcies per la vostra atenció.

<p>Nom de l'Escola o Institut:</p> <p>Municipi:</p> <p>Tipus de centre:</p> <ul style="list-style-type: none">- Escola d'Infantil, Escola Primària, Institut Centre d'Educació Ordinària, Centre d'Educació Especial, Centre de Màxima Complexitat, Centre d'Acció Educativa Singular, Centre d'Ensenyances Especialitzades, Altres.	<p>Període en actiu:</p> <p>Programació amb el mitjà (opcions):</p> <ul style="list-style-type: none">- Diària, Setmanal, Mensual, Bimensual, Semestral, Anual, Cap <p>Descriu les iniciatives d'educació en comunicació que feu amb el mitjà de comunicació amb què treballeu.</p> <p>Considera convenient educar en comunicació? (opcions):</p> <ul style="list-style-type: none">- Sí, No
---	--

<p>Propietat de servei... (opcions):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Públic, Privat, Concertat, Altres. <p>Cursos en què s'hi realitza:</p> <p>Mitjà de comunicació amb què treballa:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ràdio, Televisió, Premsa, Internet, Cap. <p>Nom del Mitjà de comunicació</p> <p>Estat de la iniciativa (opcions):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Actiu, Inactiu, Pausat, Esporàdic, En procés 	<p>Per què?</p> <p>Si no treballeu amb mitjans de comunicació, ho estimeu en un futur?</p> <p>Quin paper tenen els mitjans de comunicació locals en educar en comunicació?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sí, No, Estem en procés <p>Nom de la iniciativa:</p>
---	---

Annex 2: Model enquesta d'educació en comunicació (a mitjans)

Treball de Final de Grau - Periodisme UAB

El formulari va dirigit a mitjans de comunicació locals que realitzin alguna iniciativa d'educació en comunicació amb escoles o instituts (programes de ràdio, informatius televisats per xarxa...). L'objectiu és conèixer les activitats que hi fan, l'estabilitat d'aquestes i la intenció amb què es proposen.

L'enquesta s'emmarca dins del treball de final de grau de la carrera de periodisme de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB). En aquest cas, la investigació es realitza conjuntament amb Consell de l'Audiovisual de Catalunya (CAC). Es tracta de descriure les "Iniciatives d'educació en comunicació entre els mitjans de comunicació locals i els centres educatius de Catalunya", el qual donaria nom al títol del treball.

El formulari preveu una durada d'entre 5-10 minuts.

Moltes gràcies per la vostra atenció.

Nom i Cognoms:	Qui proposa i fa el contingut? <ul style="list-style-type: none">- Alumnat, Professorat, Professionals del mitjà, Altres
Nom del mitjà:	Amb quina finalitat?
Nom del centre amb què treballeu:	Creieu eficient educar en alfabetització mediàtica? (selecció): <ul style="list-style-type: none">- De l'1 al 10.
Des de quin any ho feu?	
Quants nens i nenes hi participen?	Heu observat una manca de coneixement mediàtic i audiovisual en l'alumnat? (opcions): <ul style="list-style-type: none">- Sí, No, Ns/Nc.
Cursos en què s'hi realitza:	En quin/s aspectes?
Quina relació teniu amb els centres (tallers, programes, col·laboracions, visites guiades...)?	Quin paper tenen els mitjans de comunicació locals en educar en comunicació?
Continguts que tracten els i les alumnes:	I les escoles?
Programació amb el centre: <ul style="list-style-type: none">- Diària, Setmanal, Mensual, Bimensual, Trimestral, Anual, Puntual	Recepció i actitud dels alumnes davant de la proposta educativa en mitjans.
Grau de protagonisme i implicació de l'alumnat (selecció): <ul style="list-style-type: none">- De l'1 al 10.	Observacions o comentaris.

Annex 3: Model de preguntes del *focus group*

Objectius:

- Descriure les activitats que realitzen
- Conèixer l'opinió i percepció dels nens respecte a l'activitat
- Observar els seus interessos mediàtics i informacionals

Plantejament activitat:

- Introducció: plantejament del tema i objectius de la investigació
- Metodologia: preguntes obertes.

Models de preguntes:

Sobre els mitjans de comunicació i les plataformes digitals:

- Què són els mitjans de comunicació i quins hi ha?
- Què veieu a la televisió o escolteu a la ràdio?
- Apreneu mirant la televisió o escoltant la ràdio?
- Us informeu? Si és que sí, com ho feu?
- Sou consumidors de plataformes digitals com YouTube o Instagram? Què us aporten?
- Què ens hem de creure i què no? Com diferenciar què és fiable de què no ho és? Ho sabíeu abans de començar l'assignatura?

Sobre les iniciatives amb el mitjà local:

- Qui proposa els continguts que realitzeu amb el mitjà de comunicació?
- Quins continguts tracteu?
- Cada quant temps realitzeu una activitat del tipus?
- És suficient el temps per aprendre sobre mitjans?
- Què us motiva per fer l'activitat?
- Què apreneu fent visites a una ràdio o televisió?
- Les iniciatives que feu, serveixen per entendre el que veieu o escolteu per la ràdio, la televisió o internet? I per comprendre millor la informació?

- Què és el millor i el pitjor de l'activitat? Repetiries?
- Què proposaríeu al centre, havent experimentat aquesta iniciativa?

Annex 4: Interacció entre centres d'ensenyament i mitjans de comunicació locals

Nom	Municipi	Comarca	Nom del Mitjà	Mitjà
Escola Eladi Homs	Valls	Alt Camp	Ràdio Ciutat de Valls,, Setmanari local «El Vallenc»	Ràdio, Premsa, Internet
Escolàpies Figueres	Figueres	Alt Empordà	Ràdio Vilafant	Ràdio
Escola Sol i Vent	Vilafant	Alt Empordà	Ràdio Vilafant	Ràdio, Internet
Escola Subirats	Subirats	Alt Penedès	Tot Subirats	Premsa
Institut Gelida	Gelida	Alt Penedès	Ràdio Gelida	Ràdio
Escola Intermunicipal del Penedès	Sant Sadurní d'Anoia	Alt Penedès	Ràdio Sant Sadurní	Ràdio
Institut Alt Penedès	Vilafranca del Penedès	Alt Penedès	L'ALternativa	Premsa
INS Guillem Catà	Manresa	Bages	Regió 7	Premsa, Internet
Escola Sant Vicenç	Sant Vicenç de Castellet	Bages	Regió7	Premsa, Internet
INS Guillem Catà	Manresa	Bages	La revista del Catà	Premsa, Internet
Escola Pla del Puig	Sant Fruitós de Bages	Bages	Radio Sant Fruitós	Ràdio

Escola La Serreta	Santpedor	Bages	Ràdio Santpedor	Ràdio
Escola Riu d'Or	Santpedor	Bages	Ràdio Santpedor	Ràdio, Internet
Ins Guillem Catà	Manresa	Bages	Canal Taronja	Televisió
Els Ganxets	Reus	Baix Camp	Diari de Tarragona, Ràdio Reus, Reus TV	Premsa, Ràdio, TV, Internet
Mestral	Vandellòs i Hospitalet de l'Infant	Baix Camp	TV, Ràdio L'Hospitalet, Bloc propi de l'escola	Ràdio, Televisió, Premsa, Internet
Escola SAnt Jordi	L'Ametlla de Mar	Baix Ebre	La Cala RTV	Ràdio
Guillem de Montgrí	Torroella de Montgrí	Baix Empordà	Radio Montgrí	Ràdio
ESCOLA FANALS D'ARO	Castell - Platja d'Aro	Baix Empordà	Mitjans de comunicació a Fanals	Escolars Ràdio, Televisió, Premsa, Internet
Colegio Sagrada Familia	Gavà	Baix Llobregat	Brugués - Baix Llobregat - Tv Gavà	Premsa
FRANGOAL	Castelldefels	Baix Llobregat	Ràdio Frangoal	Ràdio
Col·legi Sant Josep	Sant Boi de Llobregat	Baix Llobregat	Ràdio Sant Boi, Vídeos, Ajuntament	Ràdio, Televisió, Internet
Institut Sant Just Desvern	Sant Just Desvern	Baix Llobregat	Ràdio Desvern	Ràdio

Escola La Vinyala	Sant Vicenç dels Horts	Baix Llobregat	Ràdio Sant Vicenç dels Horts	Ràdio
Escola Sant Jordi	Sant Vicenç dels Horts	Baix Llobregat	Ràdio Sant Vicenç dels Horts	Ràdio
Escola la Immaculada	Sant Vicenç dels Horts	Baix Llobregat	Ràdio Sant Vicenç dels Horts	Ràdio
Escola Mare de Déu del Rocío	Sant Vicenç dels Horts	Baix Llobregat	Ràdio Sant Vicenç dels Horts	Ràdio
Escola Joan Juncadella	Sant Vicenç dels Horts	Baix Llobregat	Ràdio Sant Vicenç dels Horts	Ràdio
Escola Iris	Sant Vicenç dels Horts	Baix Llobregat	Ràdio Sant Vicenç dels Horts	Ràdio
Escola Sant Antoni	Sant Vicenç dels Horts	Baix Llobregat	Ràdio Sant Vicenç dels Horts	Ràdio
Escola Sant Josep	Sant Vicenç dels Horts	Baix Llobregat	Ràdio Sant Vicenç dels Horts	Ràdio
Escola La Guàrdia	Sant Vicenç dels Horts	Baix Llobregat	Ràdio Sant Vicenç dels Horts	Ràdio
Institut Ernest Lluch i Martín	Cunit	Baix Penedès	Ràdio Cunit	Ràdio
Escola Angels Garriga	El Vendrell	Baix Penedès	Radio. Sant Domènec	Ràdio
INS Barres i Ones	Badalona	Barcelonès	Radio Ciutat de Badalona	Ràdio
Escola Jaume I	Barcelona	Barcelonès	Ràdio escolar Jaume I i Sants 3 ràdio	Ràdio
Escola Seat	Barcelona	Barcelonès	Radio la Marina	Ràdio

Institut Icària	Barcelona	Barcelonès	Ràdio Icària	Ràdio
Escola Joan Pelegrí	Barcelona	Barcelonès	Sants 3 Ràdio	Ràdio
Institut El Cairat	Badalona	Barcelonès	Badalona Comunicació	Ràdio, Televisió
Escola Sagrada Família	Barcelona	Barcelonès	BETEVÉ CATAKCRAC	Televisió
Escola Llibertat	Badalona	Barcelonès	Televisió de Badalona	Televisió
Escola Joan Miró	Barcelona	Barcelonès	Ràdio Miró	Ràdio
Institut de Puig-Reig	Puig-Reig	Berguedà	Ràdio Puig-Reig; La Veu de Navàs	Ràdio
Escola Santa Maria d'Avià	Avià	Berguedà	Ràdio Avià	Ràdio
Escola Valldemur	Barberà de la conca	Conca de Barberà	Ràdio Montblanc i Espluga FM ràdio	Ràdio
ESCOLA SANT ISIDRE	Capçanes	El Priorat	Ràdio Falset	Ràdio, Revista Escolar
Escola Anicet Villar	Marçà	El Priorat	Ràdio Falset	Ràdio
Escola Antoni Vilanova	Falset	El Priorat	Ràdio Falset	Ràdio
Escola Sant Feliu	Els Guiamets	El Priorat	Ràdio Falset	Ràdio

Escola Montsant	Ulldemolins	El Priorat	Ràdio Falset	Ràdio
Escola Garbí	Poboleda	El Priorat	Ràdio Falset	Ràdio
Escola Dr. Piñol i Agudé	Cornudella de Montsant	El Priorat	Ràdio Falset	Ràdio
Institut de Celrà	Celrà	Gironès	Ràdio celrà	Ràdio
Escola Puig de les Cadiretes	Llagostera	Gironès	TV Girona, elpollTV, espai web centre	Televisió, Internet
Escola de Ciutadilla	Ciutadilla	L'Urgell	Propis programes de ràdio i de ràdio Tàrrrega	Ràdio, Internet
Institut La Garrotxa	Olot	La Garrotxa	Olot TV i InSide TV (TV institut)	Ràdio, Televisió, Premsa
Escola Joaquim Ruyra	Blanes	La Selva	Ràdio Blanes	Ràdio
Institut Escola Lloret de Mar	Lloret de Mar	La Selva	Nova Ràdio Lloret	Ràdio, Televisió, Premsa, Internet
FEDAC Canet	Canet de Mar	Maresme	Ràdio Canet	Ràdio
Escola Sant Martí	Arenys de Munt	Maresme	Ràdio Arenys de Munt	Ràdio
Escola Antoni Doltra	Pineda de Mar	Maresme	Ràdio Pineda	Ràdio
El Dofí	Premià de Mar	Maresme	Ràdio Premià	Ràdio

Escola Turó del Drac	Canet de Mar	Maresme	Ràdio Canet	Ràdio
Escola Valldemia	Mataró	Maresme	Mataró Audiovisual	Ràdio
Escola Ignasi Iglesias	Tordera	Maresme	Ràdio Tordera	Ràdio
Escola Dones d'aigua	Sant Iscle de Vallalta	Maresme	Ràdio Vallalta / Revista Municipal	Ràdio, Premsa
Escola Angeleta Ferrer	Mataró	Maresme	Mataró Audiovisual	Ràdio
Escola Josep Montserrat	Mataró	Maresme	Mataró Audiovisual	Ràdio
Institut Puig i Cadafalch	Mataró	Maresme	Mataró Audiovisual	Ràdio
Escola Àngela Bransuela	Mataró	Maresme	Mataró Audiovisual	Ràdio
IES Damià Campeny	Mataró	Maresme	Mataró Audiovisual	Ràdio
Escola Les Aigües	Mataró	Maresme	Mataró Audiovisual	Ràdio
Escola Peramàs	Mataró	Maresme	Mataró Audiovisual	Ràdio
Escola Cirera	Mataró	Maresme	Mataró Audiovisual	Ràdio
Centre Obert Rocafonda	Mataró	Maresme	Mataró Audiovisual	Ràdio
Escola Santa Anna	Premià de Dalt	Maresme	Mataró Audiovisual	Ràdio

Escola Josep Montserrat	Mataró	Maresme	Mataró Audiovisual	Ràdio
Escola Camí del Mig	Mataró	Maresme	Mataró Audiovisual	Ràdio
Escola Joan Coromines	Mataró	Maresme	Mataró Audiovisual	Ràdio
Institut Moianès	Moià	Moianès	Ràdio Moià	Ràdio, Premsa
Salvador Espriu	Vallfogona de Balaguer	Noguera	Revista local "El Xop", revista pròpia escolar "Ei"	Premsa, Internet
Escola Muntanyola	Muntanyola	Osona	Revista tricicle, revista Escolar, Premsa Muntanyola (local)	Premsa, Internet
Escola Puig-Agut	Manlleu	Osona	Radio Manlleu / Premsa : El 9 nou	Ràdio, Premsa
Escola Mare de Déu del Sòl del Pont	Roda de Ter	Osona	Radio Roda de Ter i la revista el Roda de Ter	Ràdio, Premsa
Institut Taradell	Taradell	Osona	Ràdio Taradell	Ràdio
Escola Quatre-Vents	Manlleu	Osona	Ràdio Manlleu	Ràdio
Els Picarols de Manlleu	Manlleu	Osona	Ràdio Manlleu	Ràdio
Escola Casals Gràcia	Manlleu	Osona	Ràdio Manlleu	Ràdio
institut Antoni Pous i Argila	Manlleu	Osona	Ràdio Manlleu	Ràdio

escola del Pompeu Fabra	Manlleu	Osona	Ràdio Manlleu	Ràdio
escola El Carme Vedruna	Manlleu	Osona	Ràdio Manlleu	Ràdio
Centre Obert Tripjoc	Manlleu	Osona	Ràdio Manlleu	Ràdio
Escola Baldiri Reixac	Banyoles	Pla de l'Estany	Ràdio Banyoles	Ràdio
Escola Camins	Banyoles	Pla de l'Estany	Ràdio Banyoles/ televisió de Banyoles	Ràdio, Televisió
Escola Sant Miquel	Ascó	Ribera d'Ebre	Video Ascó Televisió (VAT)	Televisió
Institut Escola 3 d'Abril	Móra la Nova	Ribera d'Ebre	Canal Terres de l'Ebre	Televisió
Escola Josep Riba	La Serra d'Almos	Ribera d'Ebre	Ràdio Falset	Ràdio
Antoni Bergós	Lleida	Segrià	La ràdio a l'escola	Escolar Ràdio, Internet
Escola Europa	Salou	Tarragonès	La Vila	Prensa, Cap
Escola Saavedra	Tarragona	Tarragonès	Taller de ràdio a l'escola i Visita a Tarragona ràdio	Ràdio
Escola Maria-Mercè Marçal	Tàrrrega	Urgell	Ràdio Tàrrrega	Ràdio, Prensa, Internet
Escola Jacint Verdaguer	Tàrrrega	Urgell	Ràdio Tàrrrega	Ràdio

Escola Àngel Guimerà	Tàrrega	Urgell	Ràdio Tàrrega	Ràdio
Escola Vedruna Tàrrega	Tàrrega	Urgell	Ràdio Tàrrega	Ràdio
INS Vedruna Tàrrega	Tàrrega	Urgell	Ràdio Tàrrega	Ràdio
Escola Manuel de Pedrolo	Tàrrega	Urgell	Ràdio Tàrrega	Ràdio
Escola Alfons Costafreda	Tàrrega	Urgell	Ràdio Tàrrega	Ràdio
Escola Mitja Costa	Montcada i Reixac	Vallès Occidental	La ràdio de Montcada	Ràdio
Sant Martí	Cerdanyola del Vallès	Vallès Occidental	Radio de Cerdanyola	Ràdio
Institut Leonardo da Vinci	Sant Cugat del Vallès	Vallès Occidental	Ràdio Sant Cugat Cugat.cat	Ràdio
Escola La Jota	Badia del Vallès	Vallès Occidental	Ràdio La Jota / vídeos a You tube	Ràdio, Internet
Escola Font Freda	Montcada i Reixac	Vallès Occidental	Montcada Comunicació	Ràdio, Premsa
Escola Emili Carles Tolrà	Castellar del Vallès	Vallès Occidental	La Veu (revista digital), B-124 (revista que s'edita amb el diari del poble), Ràdio Castellar i taller ràdio	Ràdio, Premsa, Internet
Escola Miquel Martí i Pol	Barberà del Vallès	Vallès Occidental	Radio i premsa Barberà	Ràdio, Premsa, Internet
Escola Gerbert d'Orlhac	Sant Cugat del Vallès	Vallès Occidental	A Sant Cugat participem a	Ràdio, Televisió,

			Cugat.cat :ràdio i Tv a Tv Sant Cugat i amb el Tot Sant Cugat	Premsa
Les Fontetes	Cerdanyola del Vallès	Vallès Occidental	Ràdio Cerdanyola	Ràdio
Escola Saltells	Cerdanyola del Vallès	Vallès Occidental	Ràdio Cerdanyola	Ràdio
Escola La Sínia	Cerdanyola del Vallès	Vallès Occidental	Ràdio Cerdanyola	Ràdio
Els Pinetons	La Garriga	Vallès Oriental	Ràdio Silenci	Ràdio
Institut Giola	Llinars del Vallès	Vallès Oriental	El 9 Nou i Punt Vallès	Premsa, Internet
Escola Matagalls	Santa Maria de Palautordera	Vallès Oriental	Ràdio Matagalls	Ràdio, Internet
Institut Vilamajor	Sant Antoni de Vilamajor	Vallès Oriental	Ràdio Vilamajor	Ràdio
Institut Eugeni Xammar	L'Ametlla del Vallès	Vallès Oriental	Ràdio l'Ametlla	Ràdio
Salvador Espriu	Granollers	Vallès Oriental	VOTV, el9més petit	Televisió, Premsa
Lestonnac	Mollet del Vallès	Vallès Oriental	Vallès Visió, Ràdio Mollet, revista interna de l'escola	Ràdio, Televisió, Premsa
Institut Vall del Tenes	Santa Eulàlia de Ronçana	Vallès Oriental	Canal Set	Televisió
CEIP Ronçana	Santa Eulàlia de Ronçana	Vallès Oriental	Canal Set	Televisió

Escola Dolors Granés	Cardedeu	Vallès Oriental	RTV Cardedeu	Televisió
Colegio Internacional SEK - Catalunya	La Garriga	Vallès Oriental	Ràdio Silenci	Ràdio
Escola Vila Romana	La Garriga	Vallès Oriental	Ràdio Silenci	Ràdio
Escola Avet Roig	Sant Celoni	Vallès Oriental	Punt 7 Ràdio Sant Celoni	Ràdio
Escola la Salle	Sant Celoni	Vallès Oriental	Punt 7 Ràdio Sant Celoni	Ràdio
Escola Cor de Maria	Sant Celoni	Vallès Oriental	Punt 7 Ràdio Sant Celoni	Ràdio
Escola Soler de Vilardell,	Sant Celoni	Vallès Oriental	Punt 7 Ràdio Sant Celoni	Ràdio
Escola La Tordera	Sant Celoni	Vallès Oriental	Punt 7 Ràdio Sant Celoni	Ràdio
Institut Baix Montseny	Sant Celoni	Vallès Oriental	Punt 7 Ràdio Sant Celoni	Ràdio
Escola l'Alzinar	Sant Celoni	Vallès Oriental	Punt 7 Ràdio Sant Celoni	Ràdio

Annex 5: Llistat de les iniciatives segons comarques

Maresme	21	Ribera d'Ebre	3	Tarragonès	2
Vallès Oriental	19	Alt Empordà	2	Alt Camp	1
Baix Llobregat	13	Baix Camp	2	Baix Ebre	1
Osona	11	Baix Empordà	2	Conca de Berguedà	1
Vallès Occidental	11	Baix Penedès	2	L'Urgell	1
Barcelonès	9	Berguedà	2	La Garrotxa	1
Urgell	9	Gironès	2	Moianès	1
Bages	7	La Selva	2	Noguera	1
El Priorat	7	Pla de l'Estany	2	Segrià	1
Alt Penedès	4				

Annex 6: Entrevistes en profunditat

Salvador Alsius

Vicepresident del CAC i coordinador d'eduCAC

Què ha possibilitat l'atenció per l'alfabetització en mitjans a les escoles?

L'educació mediàtica ha tingut dues èpoques fortes al país en què s'ha donat molta importància. La primera, entre els anys 70 i els 80, quan es parlava de la televisió com la "caixa tonta" i es veia com un potencial enemic de l'educació convencional. La reacció va ser l'educació mediàtica com a solució perquè els nens i nenes s'acostumessin a veure la TV amb criteri. En el moment de què deixa d'aparèixer com un perill tan evident, decau l'interès. Ara, ha revifat per les segones pantalles, pels telèfons mòbils, pels youtubers... Jo sempre dic que l'interès de l'educació mediàtica no hauria de ser tant reactiu, sinó més proactiu. Però, benvingut l'interès, encara que sigui reactiu.

Avui dia, és possible incloure una assignatura d'educació mediàtica a les aules?

Tinc dubtes sobre això. Hi ha aquest buit a l'educació del qual ningú s'ocupa suficientment i una sèrie d'entitats volen omplir-lo dins les escoles de forma reglada. Sobretot són els col·legis professionals i les universitats els que han fet més bandera d'aquesta reivindicació.

A Catalunya, quan ho comentes al Departament d'Ensenyament, tots els consellers donen la mateixa resposta rotunda: "si estem intentant que es comenci a treballar per projectes, ara no posarem una matèria nova. Aniria contra la lògica pedagògica del moment en què es tendeix a descompartimentar el saber". Justament amb una cosa que per definició ha de ser transversal. Per tant, assignatura no. Estic pròxim a la idea del departament. Avui dia, reivindicar una assignatura d'educació mediàtica no té sentit. Però d'una altra part, el professorat sensibilitzat per la importància d'aquest àmbit educatiu es troba que a l'hora de la veritat el seu encaix és complicat. En un *focus group* amb professorat ens deien: "està molt bé, però tot això, on voleu que ho posi? No hi ha temps ni espai". I és cert que si hi hagués una assignatura, aquestes qüestions estarien resoltes.

Aleshores, què fer?

L'última Directiva europea parla de la importància de la *media literacy* i de què els estats membres l'haurien d'impulsar. Estic intentant convèncer els diputats a qui tinc accés per dir-los que en 23 mesos s'ha d'implementar a les lleis locals la nova normativa europea. Per tant, la llei audiovisual espanyola i catalana s'ha d'adaptar, i hem de fer veure els nostres interlocutors del Parlament que es preocupin d'això. El Departament d'Ensenyament sempre ha tingut una actitud erràtica en l'assumpte. Diuen que és important però mai ho han demostrat amb fets.

Com pot incidir el CAC?

El CAC és un organisme que emana del Parlament de Catalunya i per tant, se suposa que la seva veu hauria de tenir algun pes. Seria desitjable que del Parlament, a partir del mandat de la Directiva europea, emanés un imperatiu legal que impliqués les polítiques educatives i l'apoderament de la ciutadania en el nou entorn mediàtic. En tot cas, crec que és bastant irreversible que el CAC s'ha convertit en el pal de paller de l'educació mediàtica, i s'hi convertirà més en els dos mesos vinents perquè pretenem crear una nova entitat per l'educació comunicativa.

Avui sortirà una carta a una trentena d'institucions per proposar-los iniciar un procés constituent d'una Plataforma per a l'Educació Mediàtica, per presentar-ho pròximament a unes Jornades organitzades al juliol. Des d'aquesta Plataforma intentarem coordinar els diferents agents interessats en l'educació mediàtica i actuar com a petit *lobby* davant de les administracions.

No hi ha massa sensibilització sobre l'AM?

Els últims anys sí que s'ha fet força forat, i hi ha bastant gent mentalitzada. Penso que el cultiu ha de donar els seus fruits. Sempre hi ha hagut una preocupació però no de manera tan manifesta ni determinada. En aquest sentit, crec que una de les virtuts que ha tingut eduCAC és que estem aconseguint que l'educació mediàtica s'introdueixi a l'ADN del CAC, i l'estem portant amb molta empenta.

Maneres de dur una visió educomunicativa a les aules?

A la Universitat Ramon Llull fem uns tallers per estudiants de primer curs sobre alfabetització mediàtica, però penso que no hauria de ser tan ocasional, sinó estructural. S'ha de batallar perquè tinguin assignatures d'educació en mitjans a les universitats. No hi ha res que ho desaconselli.

La falta de material tecnològic és un límit per educar en comunicació?

El que vull són professors amb ganes. On hi ha un bon/a professor/a, per mi, si s'utilitza el llibre, o la pissarra electrònica o de guix, és secundari. El que presideix l'ensenyament és la persona que ha d'executar-ho. Seria fantàstic que a cada escola hi hagués un estudi de ràdio, però si es tanca amb clau i s'obre un dia l'any... Prefereixo el professor amb ganes que l'estudi de ràdio sense ganes.

Laura Ballesteró

Professora de l'Institut Giola

Com sorgeix la iniciativa?

Durant l'estiu, vaig contactar amb un munt de mitjans de premsa perquè els productes finals i gèneres que realitzessin els i les alumnes, aquells que realment estiguessin ben elaborats i que hi havia un esforç al darrere, tinguessin la possibilitat de publicar-se en premsa. De tots els que vaig contactar, que van ser pràcticament tots els del Vallès, van respondre *El 9 Nou* i el *PuntValles* - el primer en paper i el segon en digital. Entenc que els suposa una feina, però penso que sortim beneficiat tots dosen treballar junts. El *feedback* per part dels diaris molt positiu.

Quin és el procediment amb els mitjans?

Jo faig una preselecció de les peces que estan millor, que acostumen a ser 4 per diari. A vegades estiro una mica més amb *Punt Vallès*. Aleshores, els envio corregides les peces, ells passen el vistiplau i les publiquen. Amb *El 9 Nou* ha funcionat molt bé, perquè, primer, publicar en paper enorgulleix l'alumnat. Des del centre els comprem un exemplar a cadascun dels publicats i se'ls enduen.

Quina relació teniu amb els mitjans locals?

Els també coneixen com treballem, els expliquem els passos que hem donat amb els i les estudiants per elaborar el producte final, i molt bé. Amb *El 9 Nou*, si es pot, seguríssim que l'any que ve ho mantindrem, perquè ha funcionat molt bé. Amb el *PuntValles* no ho sabem, perquè és un mitjà nou, digital, molt petit i amb poc personal.

Parlem sobre la periodicitat.

Almenys, hem publicat un cop al mes. A *El 9 Nou*, de mitjana, enviem 4 peces periodístiques per publicar, excepte l'última publicació, que va ser de tires satíriques. Va venir en Toni Batllori, ens va fer una xerrada per aprendre a elaborar-ne. Del *PuntValles* puc estirar tant com vulgui mensualment, com més els enviï millor.

Qui proposa les temàtiques?

Els i elles tenen llibertat. Treballem com si estiguéssim en una redacció. Primer fem una pluja d'idees sobre què saben sobre un gènere. Per exemple, quan treballem la notícia, primer m'expliquen què coneixen sobre la notícia. Ho apuntem a la pissarra, i quan ja està tot col·locat diem què estava bé i què no, i els passo un o més models reals del gènere que analitzem. És més que jo els ajudi al fet que acabin de treure la teoria o els coneixements que necessiten, que jo que s'ho expliqui.

Quan hem analitzat i hem vist totes les característiques, veiem una pauta sobre el producte final que han d'elaborar. Han de redactar la peça a partir d'unes indicacions (ha de tenir entre 25 i 40 línies, el títol ha d'estar en present, ha d'ocupar tant...). Poden fer un treball de dues setmanes de dedicació o de dues hores, depèn del que s'autoexigeixi l'alumne.

És eficaç la metodologia? Participen?

És la primera vegada que estic a una aula ordinària i no ho puc comparar amb una metodologia més tradicional, però estic bastant convençuda amb el que estic fent. Hi ha alumnes que no els enganxes de cap manera, però n'hi ha que crec que no els enganxaria i, d'aquesta manera, a poc a poc, es van "sumant al carro". Només cal

veure'ls la cara de felicitat quan els entrego les notes i saben que si no els ho entrego és perquè els haig de donar el permís pels pares per publicar. Els brillen els ulls. No poden publicar-se tots, i potser a alguns els és indiferent, però penso que entre treballar com s'ha fet sempre i fer-ho així, ens va molt bé.

Com introdueixes el model?

Jo treballo les competències en diferents àmbits: l'escrita i la lectora les uneixo a través dels gèneres periodístics, i la literària, la gramàtica i l'expressió oral, d'una altra manera. Treballo per unitats didàctiques, per projectes, no en grup, perquè tinc les meves discrepàncies. I quan treballem els gèneres discursius ho fem amb els diaris durant cada trimestre.

Què saben ells sobre mitjans de comunicació?

Els no miren la televisió, miren Netflix. No escolten la ràdio, sinó música. No s'informen de notícies. Tenen Instagram i videojocs. Tot els *inputs* informatius que podrien tenir a través de mitjans tradicionals, no els tenen. Sí que, amb els més grans com els de batxillerat, amb el treball de recerca tiren molt de Twitter i s'informen. Amb els petits no hi ha aquest interès més enllà.

Com els ajudem a ser crítics?

Jo els prohibeixo Vikipèdia. Quan fan treballs els dic que han d'haver-hi 4-5 fonts i que aquestes dues han de ser digitals, dues en paper... de diferents llocs, perquè vegin que la informació que redactem no és la primera que trobem. Han d'anar més enllà i buscar la credibilitat.

Reben una educació mediàtica per evitar manipulació?

Formació, en si, no l'he previst des de l'institut, però sí que s'han generat debats a l'aula no previstos. Moltes converses interessants que tenim es donen a partir de les lectures que fem. Per exemple, vam llegir un article d'opinió del *diari ARA* sobre el masclisme i el reggaeton i recordo que, d'entrada, deien que no hi havia relació. Després van dir: "ah, *bueno*. Potser en aquests aspectes sí...", però és que el youtuber "x" va dir que..." -youtubers, que són la seva altra font d'informació. A partir

d'aquí, es genera debat i ells mateixos veuen que d'informacions hi ha moltes. I que, al final, s'han de construir la seva opinió. Ara bé, ells tampoc parlaran de manipulació.

Quines altres activitats educomunicatives realitzeu?

El primer trimestre vam anar a TV3, el segon ha vingut en Toni Batllori i la Gemma Pasqual, i el tercer estava previst visitar la casa Pasqual Maragall. Amb companyes de RTV Cardedeu, si l'any següent puc seguir amb el projecte, farem visita a la ràdio com a mínim. Però aquest any fan moltes sortides i no tenim més classes.

Què els aporten aquestes activitats didàcticament?

Aprenen molt de les sortides, però ens falta temps. A TV3 els fan una ruta pels estudis, redaccions, els expliquen com funcionen els periodistes. Com des de l'institut els diem que treballem en una redacció, els mostrem com ho fan els periodistes. Per tant, sortir és imprescindible. I que estiguin en contacte amb la realitat. Que el que fem no es quedi a l'aula, que tot el que puguem mostrar, ho fem. Que vegin que té un sentit. També he de dir que això ha donat peu a què hi hagi alguns futurs periodistes.

I personalment?

Les sortides són importantíssimes. Ara parlo com a Laura, a nivell individual i personal, no com a professora. Quan recordo el meu pas per l'institut, recordo les sortides que em van marcar, algun professor que em va fer alguna cosa diferent i alguna cosa de la qual n'estava orgullosa. Després, fem milers de coses de les quals no recordem res. D'altra banda, el poble és molt petit, hi ha molts alumnes que no surten d'aquí. Està bé que coneguim món. Anàvem a l'autobús cap a TV3, i no s'entenien les seves cares de sorpresa: anàvem a Barcelona!

Per què creus a educar en comunicació des de l'escola?

Hi ha dos vessants. Una és que he de treballar amb el contingut que em demana el currículum i, l'altre, treballar-ho en un context real. Això motiva, engresca, dona coherència i sentit al treball que estan fent. Crec que ajuda molt.

També necessitem crear o generar una societat crítica, i els alumnes seran el nostre futur. És evident que a 1r d'ESO no poden tenir una opinió crítica de la major part dels temes que els envolten, perquè no tenen prou coneixement ni bagatge, però sí que els pots inculcar una visió crítica del món i que es replantegin les coses, que no les donin per fetes. La frase “ho han dit per la tele o per la ràdio” és tan habitual...

[...]

Jo sé que la realitat no és tan maca, i a vegades ens la venen... És molt important que entenguin això i que tinguin interès a interessar-se, per saber què està passant al món. Si no, no poden prendre decisions amb llibertat i per això han d'estar informats i ser crítics. Perquè hi ha múltiples opinions sobre tots els temes, però, com a mínim, així podran decidir. I això està a les nostres mans, penso.

Plans de futur?

Si això tingués continuïtat i pogués abraçar tots els cursos, aniria *in creixendo*. I penso que, al final, seria més important la reflexió crítica que l'explicació del gènere en si.

Damià Caro

Director de COMSOC i educucomunicador

Com va sorgir la visió educucomunicativa dins la cooperativa?

Coneixíem l'experiència que hi havia a Catalunya quant a les propostes del Departament d'Ensenyament, de la formació que havia fet al professorat o de la dotació d'equips de ràdio a centres educatius. I sabíem que a les escoles es fan coses potents, però igual no tenien les plataformes de difusió per compartir-les, i vam dir que nosaltres podíem impulsar-ho. A partir d'això, ens vam llençar a la piscina amb projectes adreçats a escoles de primària i secundària de les comarques de Barcelona.

I heu anat creant lligams.

Al llarg dels cursos, les participants han estat diverses i hem facilitat que es teixeixin vincles entre centres educatius, AMPA i ràdios locals, cosa que abans no existia. Nosaltres vam impulsar un concurs de *podcasts* sobre contes del món, els quals podien gravar-se des de casa o a l'escola si es tenien els equipaments per participar-hi. Però creiem que el més interessant és que es vagi a picar la porta de la ràdio local.

Què ofereix la comunitat entre ràdio i escola?

Primer, que el programa sortirà millor pel que fa a qualitat i, segon, perquè a la ràdio local li interessa que els seus habitants la vegin com un espai on poden dir alguna cosa i, de fet, el servei de ràdio local és tenir les portes obertes.

I les ràdios escolars?

Són un primer contacte amb un mitjà de comunicació, que moltes vegades es desconeix. Si no és a través de nosaltres, pot ser que molts joves no s'apropin mai a una ràdio o davant d'un micròfon. Creiem que els pot servir per potenciar les seves capacitats expressives, tant l'escrita com l'oral, i el treball en equip. També potenciar la seva veu tant a l'escola com a la comunitat educativa i connectar amb el seu entorn. Nosaltres som dels col·lectius que potenciem més la paraula parlada i la ràdio, que és l'eina que abanderem més.

De vegades, es creen lligams amb mitjans locals des de ràdios escolars.

Pot passar, i és el que a nosaltres ens agradaria que passés! Per exemple, a l'Institut Vilamajor, abans que nosaltres arribéssim, van voler que els nens i nenes de 3r de l'ESO aprenguessin a fer ràdio, però la proposta era molt teòrica i van plegar-ho. A partir d'això, un grup de noies que ara fan 1r de Batxillerat, s'han animat i s'han posat davant de l'escena radiofònica. Ara estan fent un programa de ràdio que es diu "Nosaltres també", un cop al mes. Ara l'escola no hi té res a veure. Aquí es dona la comunitat entre ràdio escolar i ràdio local. S'acaben d'abraçar.

I ara treballeu amb l'Institut Vilamajor.

Sí. Aquest curs estem impulsant el projecte educatiu a dos grups-classe de 3r d'ESO del centre. La idea és fer un programa de ràdio final, el 29 de maig, al patronat de Sant Antoni de Vilamajor. Emetem en directe durant dues hores a través de Ràdio Vilamajor, i torna a sorgir el vincle.

L'Ajuntament de Sant Antoni de Vilamajor ha finançat l'activitat. També ha estat possible amb suport de la Diputació de Barcelona. És a dir, hem trobat una articulació interessant entre ràdio local, Ajuntament i institut.

Algún altre exemple?

Ara, els tallers de més durada els realitzem en forma d'optativa amb nanos de 3r d'ESO, a l'Institut Vilamajor i l'Eugeni Xamar de l'Ametlla del Vallès. En el cas de l'Eugeni Xamar, la iniciativa neix de la voluntat de l'Ajuntament, no del centre. L'Ajuntament tenia interès que la ràdio local tornés a tenir vida i no s'omplís de pols, i van picar-nos a la porta per recuperar el mitjà que va dissoldre's els anys 90. Ara fa 4-5 que anys estem intentant recuperar Ràdio l'Ametlla.

[...]

Actualment, durant dues o tres hores a la setmana fem la iniciativa d'aprenentatge i serveis, on els nanos aprenen a fer ràdio i també veuen persones vinculades a l'actualitat del centre educatiu o del municipi. Sempre fem espais i programes vinculats a aspectes que els interessin. Amb aquesta formació, a l'Ametlla del Vallès i a Vilamajor, també fomentem l'esperit crític a l'hora de consumir mitjans.

Què permeten aquestes iniciatives?

Creiem que l'escola és un dels indrets amb més capacitat de transformació i veiem que aquest tipus d'articulacions, on es prima la veu de l'infant i no es fa repetir el text que ha escrit un adult, són molt importants. Hi ha un interès perquè els nanos puguin transmetre la seva veu més enllà de les aules.

Quina és la recepció de l'alumnat?

Satisfacció. Veuen que tenen algú que els escolta. Una reflexió que va fer-se algú és: "per què els humans tenim una boca i dues orelles? Perquè escoltar és més important que parlar". L'acudit em serveix com anècdota per dir-te que pensem que ens hem d'escoltar més.

I l'actitud?

Estar davant d'un micròfon és súper estimulant. És una eina que funciona, amb la qual es motiven i s'esforcen per treballar bé. Els agrada, també, poder escoltar-se. Moltes vegades, el fet de crear el guió "és la part més avorrida", diuen, perquè el que els agrada és posar-se davant un micròfon i xerrar, utilitzar efectes de so i de música. Aquesta última és la part més vivencial, més estimulant.

L'activitat té un vessant més lúdic?

Les primeres dinàmiques vivencials que fem són jocs, encara que no ho anomenem així (sinó que en diem dinàmiques). El joc té un component d'aprenentatge i experiència viscuda molt interessant. La gran majoria estan molt motivats per gaudir d'aquesta estona.

Quina percepció tens sobre què coneix l'estudiant sobre els mitjans de comunicació?

Molt ingènua, en general. Coneixen el terme *fake news*, de mitjans públics o privats que n'informen. Nosaltres intentem que rebin coneixements perquè sàpiguen, d'entrada, en quin entorn mediàtic es troben. Per això, de vegades, els presentem com a partir d'un mateix fet podem distorsionar o posar més èmfasi en un element d'una notícia, o els ensenyem quina vinculació tenen "x" grup de comunicació amb empreses o amb l'Església, per exemple, perquè extreguin les seves conclusions sobre el tractament dels continguts que emeten.

Quina és la utopia de COMSOC avui dia?

De cara als cursos vinents, tenim ganes d'impulsar la Ràdio Escolar en Xarxa (REX). És una utopia compartida amb altres persones que estan impulsant-ho a territoris

com a les Illes Balears, País Valencià, Extremadura, Galícia. A l'Argentina també existeix Ràdios Escolares de Córdoba (REC) que aglutina, amb una gran trajectòria, gairebé 200 experiències de ràdios escolars. Creiem que és molt significatiu articular-nos i crear experiències educatives on l'infant o jove siguin els protagonistes, on parlin de coses que a ells o elles els amoïnen o il·lusionen, i augmentar l'articulació local entre ajuntaments, escoles, AMPA... És important perquè tinguem una societat més cohesionada, unida, solidària, més humana.

Francesc-Josep Deó

Director d'AulaMèdia

Com neix AulaMèdia?

Va ser el març del 2001, quan vam penjar l'estudi que es diu "educom", fet en diferents territoris dels països catalans. Aleshores, van començar a arribar articles d'altra gent que volia publicar sobre educació mediàtica. Al principi era un repositori digital. Més tard, vam veure la necessitat d'oferir materials complementaris -millor que didàctics-, també realitzar congressos i jornades.

En general, podem dir que treballem en la difusió d'educació en comunicació, compartim experiències a través d'una revista, realitzem productes audiovisuals a vegades adreçats per la formació de l'alumnat o del professorat en l'àmbit de l'educació mediàtica, i també formem professorat.

Com pren volada?

Vam començar a fer petites produccions que, a poc a poc, van fer-se més grans, i de les jornades vam fer-ne una Escola d'Estiu. Quan vam sol·licitar subvencions al Departament d'Educació d'ençà que estava el tripartit, en un moment bullent econòmic i administratiu. Vam fer 7 edicions d'Escola d'Estiu, on es movien més o menys unes 300 persones. Hi havia 7-10 cursos, alguns a distància, d'altres presencials adreçat al professorat. Sobre cinema, anàlisi crítica del discurs,

realització de vídeo, llenguatge visual, publicitat... Però amb les retallades, l'Escola d'estiu va acabar i només vam mantenir les Jornades d'Educació en Comunicació.

Què aporten les jornades?

Hem seguit les jornades perquè considerem que és necessari organitzar-les, essencialment perquè creiem que cal donar veu a la gent, al professorat que fa cosetes, que sovint ho fa voluntàriament. Per tant, cal donar a conèixer el treball que fan professors i professores i també reconèixer-lo, que tinguin un lloc on trobar-se i intercanviar experiències, per compartir-les amb altres professors/es.

Potser això és el que falta des de l'àmbit del Departament d'Ensenyament, que ha creat projectes d'innovació educativa sobre educació en comunicació, però a mesura que han passat els anys han tancat segons el partit. No s'ha donat continuïtat.

Què impossibilita l'educació mediàtica?

Manca de visió i de política. La gent que ens movem som una "microminoria". Algunes institucions ens escolten, però després no es concreta res. No es veu necessària. No estic parlant d'anàlisi crítica del contingut dels mitjans, no es veu necessari ni donar a conèixer el llenguatge audiovisual. Hi ha plantejaments de molts professors que diuen: "això no cal, els alumnes ja saben mirar la TV". No. Saben consumir, però no analitzar.

Sobre el context educomunicatiu a Catalunya.

La Llei de l'audiovisual de Catalunya diu en què la Generalitat ha de ser qui ha de vetllar per la competència comunicativa i audiovisual. Des d'AulaMèdia, vam traspasar a la Generalitat la voluntat d'aplicar la legislació de manera reglada, però no hem rebut resposta directa. Ho van derivar a Cultura i, després, al CAC. La pregunta és: és el CAC qui ho ha de desenvolupar, o ha de ser el Departament d'Ensenyament?

Propostes per la integració d'una visió educomunicativa a les aules.

De professorat, són pocs qui tenen coneixements d'educació mediàtica. A les llengües, d'alguna forma, la majoria són filòlegs. Les competències lingüístiques, tal com estan plantejades, estan bé, però ens podem posar d'acord amb què la gent de llengües es formi en competència audiovisual. També estaria bé que s'obris la porta a periodistes per donar una assignatura sobre alfabetització mediàtica, perquè podríem exigir als professionals que ensenyessin, a més del llenguatge de l'escriptura, el de l'audiovisual. Les narratives són totes. El llenguatge audiovisual ens ensenya a ser crítics, indiferentment del format. Quan parlem de videojocs o de publicitat, haig de saber quin contingut estic consumint i com el puc utilitzar.

El professorat no està suficient format?

Els últims tres anys, al seminari i les jornades, vam discutir com un sector veu interès en l'educació mediàtica i el professorat no està preparat. I no hi ha tecnologia per la producció, sí per la reproducció, curiosament. El sistema educatiu té molts monitors per la reproducció, però no hi ha massa càmeres per la producció.

El mòbil no seria una opció per la producció?

El mòbil de qui és? Tu portes la cadira i la taula de casa? El mòbil ha de ser una cadira o un bolígraf? A més, els centres estan preparats perquè hi hagi 200-300 mòbils en funcionament? La xarxa de Wi-Fi aguantarà o es col·lapsarà? Estem anant més enllà de la realitat. Construïm primer les possibilitats tecnològiques per accedir després a la utilització didàctica del mòbil i a l'anàlisi dels continguts del que arriba pel mòbil.

Una altra cosa que em preocupa és el tema de la fascinació tecnològica. Moltes vegades penses que la tecnologia et porta a un major coneixement. Hi ha una visió molt tecnofílica.

Mei Ros

Directora de Mataró Audiovisual

D'on van sorgir les propostes formatives en educació mediàtica pels i les alumnes?

Nosaltres som una empresa municipal. La Direcció d'Ensenyament cada any crea un catàleg de totes les propostes de la ciutat que poden complementar l'educació a les escoles. Hi ha unes fitxes i, en una d'elles, és la de visitar les instal·lacions i l'altra és fer el programa de "Les escoles a la ràdio". Aleshores, l'escola que li interessa es posa en contacte amb nosaltres.

També es coneixia una proposta dirigida al professorat.

Sí. Anys enrere, una periodista s'encarregava de fer la formació al professorat, amb qui mantenia contacte directe i feia el seguiment amb l'escola. El programa, però, va deixar de fer-se perquè no hi havia més demanda, sempre eren les mateixes escoles que ho demanaven.

Tornant als estudiants, quina classe de continguts tracten als programes?

Hi havia que ho relacionaven, no només amb llengua, sinó també ciències o anglès. El contingut, finalment, depèn del professorat i de l'alumne. L'Angeleta Ferrer, per exemple, feia un resum del trimestre implicant totes les aules. El Josep Montserrat tenia una assignatura de "llegir en veu alta" per a nens amb risc d'exclusió, que no coneixien el català ni el castellà, en els anys més difícils de la crisi. El fet d'aprendre's guions i practicar-los en veu alta els servia per a les competències lingüístiques, el treball en equip, saber expressar-se oralment...

Heu fet mai una iniciativa semblant però per televisió?

S'efoquen només a ràdio. En televisió fem el programa "Pica Lletres" amb La Xarxa, i venen per Nadal a cantar nadales a la TV. Però fer un programa televisiu no, perquè és molt més complicat. Es necessita més personal i recursos.

Quina és l'actitud de l'alumnat quan ve a les instal·lacions?

En general, els agrada moltíssim. Quan vénen de visita, abans que vinguin a fer el programa, alguna vegada se'ls deixa entrar al magazín matinal que s'està emetent i se'ls fan preguntes perquè vegin com és estar davant d'un *micro* en un programa en directe. Així fan un primer tast. També els interessa molt saber com traiem la informació, i els sorprèn que, el que puguis dir a partir d'un petit aparell que tens al davant, faci que la teva mare des de casa pugui escoltar-te.

Creus aquest tipus d'activitats alfabetitzen en mitjans els i les escolars?

Jo crec que sí, perquè els estàs ensenyant que no és el mateix que ara estiguem tu i jo parlant aquí, que quan ho fem davant d'un micròfon. Les maneres d'expressar-se són diferents depenent de l'entorn en què estàs, i has de tenir en compte més elements. Per exemple, si fas un silenci, has de saber per què l'estàs fent. Potser no estan acostumats perquè el seu món és l'escola, el carrer.

Són més profitosos, educativament, els programes que les visites?

Les visites són pinzellades perquè vegin que la ràdio no és només la persona que es posa davant del micròfon, sinó que hi ha feina i gent darrere que s'han de coordinar perquè el contingut surti per antena.

Què té de rellevant la vostra tasca conjunta amb els centres docents?

Penso que és un servei que hem de donar a les escoles i, les que s'han afegit amb els anys, han seguit. L'emissora, des que va néixer, l'element de cohesió social ha estat palès. Cada any que presentem la programació, un dels ingredients que hi ha és aquest. Igual que oferir espaiat d'antena a les entitats de la ciutat, en la línia de servei públic.

Cristina Salad

Periodista de Mataró Audiovisual

Quina és la teva experiència amb les escoles i instituts?

Jo havia conduït les visites dels grups-classe i anava a les escoles perquè, per la producció del programa, l'alumnat i professorat m'ensenyessin el contingut que elaboraven i els feia un seguiment de suport. Assajaven el guió davant meu perquè els donés el vistiplau, i després feien moltes preguntes. Els agrada molt. El senyal és que fa 13 anys que estem a la ràdio, i el programa existeix des del primer dia, i les escoles repeteixen, i cada vegada hi ha més.

Com gestionaves les iniciatives amb els centres docents?

Tenia molta relació amb el professorat. El projecte de "Les escoles a la ràdio" tenia dos vessants: una, fer el programa de ràdio de nens i nenes d'escoles i instituts, tot i que també es proposa formació per a escoles d'adults i, l'altra, donar una formació bàsica al professorat i eines per fer un programa de ràdio. Els diferents papers de l'oca els podien jugar tots. Així, els nens i nenes podien canviar de rol en els diferents programes per provar-los tots i veure les diferents funcions i professions del món de la ràdio.

Des de quines matèries s'educa en comunicació?

Depèn de l'escola. Hi ha que tenen la ràdio com a línia pedagògica o com a centre d'interès de forma transversal per impartir diferents assignatures. Per exemple, l'Angeleta Ferrer implica tot el centre, des de P3 fins a 6è. És molt activa i implicada, l'única escola que, des de fa anys, cada trimestre fa un programa.

Quin professorat s'hi sol implicar?

La majoria del professorat de primària eren tutors.

Quins continguts temàtics s'elaboren?

Fer un resum de totes les activitats que hi ha hagut al col·legi al trimestre, fer un magazín amb diversos continguts que havien treballat en grup, fer una entrevista, un

reportatge, explicar coses... Els més grans de l'institut feien un magazín sobre música que els agradava. Depenia del projecte que volgués fer el professorat.

Què ensenyeu amb el programa "Les escoles a la ràdio"?

Donem a conèixer els mitjans, expliquem què fem, i els acostem a la gent, que és més que interessant. Els mitjans de vegades estan molt mitificats, i els mostrem que són molt més normals. A més, el programa els serveix lingüísticament, però també pel treball en equip i la transversalitat, de què totes les feines són importants.

Crec que les visites i la realització del programa són activitats complementàries, que els ajuden a entendre com funcionen els mitjans de comunicació.

Pel que fa a visites, són suficientment productives per aprendre sobre mitjans?

No pots aprofundir en excés perquè les visites tenen el temps limitat. Però se'ls explica bastant sobre el llenguatge radiofònic o com s'aconsegueix la informació i se'ls posen molts exemples. Aprofundir en el llenguatge dels mitjans de comunicació en una hora és molt difícil. Amb la formació que donàvem al professorat podíem incidir més conjuntament.

Què és el que més interessa l'estudiant en les visites?

Pregunten molt d'on treus la informació o com ens arriben les notícies. Els sorprèn, per exemple, que puguem treure informació de les xarxes socials. Aleshores, els explicaves que, moltes vegades, Facebook, Twitter o Instagram també són eines de treball perquè pots rebre informació.

Annex 7: Pla Educatiu d'Entorn de Mataró (2018-2019)

Generalitat de Catalunya
Departament
d'Ensenyament

PLA D'ACTUACIÓ 2018 – 2019. LÍNIES D'INTERVENCIÓ / PROJECTES I ACTIVITATS

1. CONTRIBUÏR A LA MILLORA DE LES CONDICIONS D'ESCOLARITZACIÓ I A L'ÈXIT EDUCATIU	
<i>1.1. INCENTIVACIÓ I SUPORT: PROMOCIÓ DE L'ÈXIT ESCOLAR DE TOT L'ALUMNAT</i>	<i>Actuacions orientades a proporcionar recursos per a l'acceleració dels aprenentatges i altres accions positives adreçades a l'alumnat amb risc d'exclusió i a les seves famílies</i>
Reforç educatiu a primària i secundària	Reforç educatiu a tots els centres educatius públics de la ciutat, fora de l'horari escolar. Es complementa amb xerrades a les famílies sobre l'acompanyament a les tasques escolars i a l'aprenentatge, amb el MEM i jornades de portes obertes al recurs.
Biblioteques escolars	Projecte de suport a les biblioteques escolars a través d'un grup de treball de coordinació i del seu impuls com a espais per fer els deures i com a espais per al projecte LEXIT.
LEXIT	Programa d'impuls a la lectura a través de parelles, es porta a terme a les biblioteques públiques i a algunes biblioteques escolars.
Setmana d'Informació i Orientació Professional	Setmana d'informació sobre l'oferta formativa reglada i no reglada de la ciutat per iniciar un itinerari professional http://mataro.cat/web/portal/ca/sites/SIOP/index.html
Projectes Singlars	Recurs que combina el treball escolar amb estades a les empreses.
Dispositiu Laboral d'Inserció	Estructura de treball en xarxa de diversos serveis municipals adreçat a joves de 16 a 18 anys amb l'ESO no acreditada i que volen definir el seu itinerari formatiu i/o professional.
<i>1.2. AFAVORIMENT D'ACTUACIONS COMUNITÀRIES PER PREVENIR L'ABSENTISME</i>	<i>Actuacions per contribuir a l'escolarització òptima de tot l'alumnat, per actuar davant l'absentisme escolar i per coordinar tots els serveis i totes les entitats que hi tinguin responsabilitats.</i>
Comissió d'absentisme	Comissió formada per representants de diversos serveis municipals i el Departament d'Educació, per fer seguiment dels casos d'absentisme detectats.
<i>1.3. PROJECCIÓ DE LA XARXA EDUCATIVA EN L'ENTORN SOCIAL</i>	<i>Actuacions que fomentin el coneixement qualitatiu i l'accés a tota l'oferta educativa, que redueixin desigualtats entre centres educatius i promoguin una visió comunitària.</i>
Edició de materials sobre l'oferta educativa de ciutat	Des de l'Oficina Municipal d'Escolarització s'edita cada curs diversos materials d'informació sobre l'oferta educativa de la ciutat: Fulletó del <i>Pas a Pas</i> (instruccions per a la inscripció) https://www.mataro.cat/ca/temes/educacio/portada/slides/pas-a-pas-2019.pdf
Guia d'activitats i serveis per a centres educatius, docents, AMPA/AFA i famílies	Guia digital que recull més de 200 activitats i serveis oferts des de l'Ajuntament i entitats als centres educatius, docents, AMPA/AFA i famílies, per organitzar activitats grupals http://www.mataro.cat/web/portal/ca/sites/activitaseducacio/activitats.html
Difusió dels projectes del Pla Educatiu d'Entorn	La difusió dels projectes del Pla Educatiu d'Entorn a través de Mataroaudiovisual i les xarxes socials.

Annex 8: Enquesta a responsables de mitjans de comunicació locals

Pilar Abián Jacobo

Responsable Montcada Comunicació

Nom del centre amb què treballeu	Centres de primària i secundària
Des de quin any ho feu?	2010
Quants nens i nenes hi participen?	300
Cursos en què s'hi realitza	Alumnes des de 3r de primària a 4t d'ESO
Quina relació teniu amb els centres?	Tallers, xerrades i visites guiades
Continguts que tracten els i les alumnes.	Guions de ràdio i locucions
Programació amb el centre	Anual
Grau de protagonisme i implicació de l'alumnat	8
Qui proposa i fa el contingut?	Nosaltres els fem una proposta de guió i cada grup l'adapta al seu gust.
Amb quina finalitat?	Que coneguin com es fa un programa de ràdio

Creieu eficient educar en alfabetització mediàtica?	9
Heu observat una manca de coneixement mediàtic i audiovisual en l'alumnat? En quin/s aspectes?	Més dels mitjans tradicionals que no pas de plataformes com YouTube. Molts comenten que no escolten mai la ràdio però sí que segueixen influencers per les xarxes socials.
Quin paper tenen els mitjans de comunicació locals en educar en comunicació?	Crec que en ser mitjans propers que informen sobre temàtiques locals poden ser un bon referent perquè els alumnes s'interessin per saber què passa al seu municipi.
I les escoles?	Em sembla positiu que les escoles facin activitats amb els mitjans. Poden ajudar a promoure l'esperit crític dels alumnes, mostrar-los una futura via professional i incentivar el seu interès pel municipi.
Recepció i actitud dels alumnes davant de la proposta educativa.	És molt positiva. Intentem que l'activitat sigui formativa però també lúdica perquè passin una bona estona.
Observacions o comentaris	A banda dels tallers de ràdio, que fem a petició dels centres (aquest curs n'hem realitzat una vintena), també oferim visites guiades a les nostres instal·lacions i una xerrada amb passí de documental sobre un treball d'investigació que vam fer el 2012 amb motiu del 50è aniversari de la riuada del 1962.

Anònim

Punt 7 Ràdio Sant Celoni

Nom del centre amb què treballem	Escoles de Sant Celoni i La Batllòria. Activitat oberta a tots els centres.
Cursos en què s'hi realitza	A partir de P-5 i fins a 4t ESO
Quina relació teniu amb els centres?	Activitat educativa escolar. A classe creen un programa de ràdio i el materialitzen als nostres estudis per, posteriorment, ser emès a través del programa "Les escoles a la ràdio"
Continguts que tracten els i les alumnes.	Tot el tractat a classe: Excursions, redaccions, activitats de l'escola, funcionament de l'ESO, etc.
Programació amb el centre	Puntual.
Grau de protagonisme i implicació de l'alumnat	9
Qui proposa i fa el contingut?	El professorat proposa i nosaltres ho adequem al mitjà radiofònic
Amb quina finalitat?	Proposta educativa. Acostar el mitjà a les noves generacions, fent-los partícips de tot el que s'hi pot crear.
Creieu eficient educar en alfabetització mediàtica?	9

Heu observat una manca de coneixement mediàtic i audiovisual en l'alumnat? En quin/s aspectes?	Desconeixement en la realització, no desconeixement del mitjà.
Recepció i actitud dels alumnes davant de la proposta educativa en mitjans.	Molt bona!
Observacions o comentaris	La ràdio és oberta a tots els centres de Sant Celoni i la Batllòria i a tots els cursos, per a realitzar un programa de ràdio als nostres estudis, materialitzant així, la feina que han realitzat a l'escola. L'escola tria la periodicitat de les seves visites i els cursos que ens visitaran aquella temporada. Tot el que hem emès, ho trobareu penjat al web radiosantceloni.cat , programa "Les Escoles a la Ràdio".

Albert Brosa Brosa Sánchez-Maroto

Olot Televisió

Des de quin any ho feu?	2012
Quants nens i nenes hi participen?	15
Cursos en què s'hi realitza	4t ESO

Quina relació teniu amb els centres?	Tenim una relació directa amb l'Institut Municipal d'Educació d'Olot, amb qui compartim el projecte de 'Ciutat Educadora'. Al llarg dels darrers anys hem desenvolupat diferents programes amb nens i nenes i adolescents. És el cas, primer, de 'l...per què?' i, més tard, de 'Joves, i què?!'. El CAC ens va escollir recentment com a experiència per explicar a l'eduCAC.
Continguts que tracten els i les alumnes.	Al programa 'l...per què?' era la televisió qui anava a les escoles portant un convidat de proximitat i els alumnes l'entrevistaven. En la segona etapa, al programa 'Joves, i què?!' eren els adolescents qui feien un programa a la televisió. Els continguts els escollien i els preparaven els mateixos.
Programació amb el centre	Setmanal
Grau de protagonisme i implicació de l'alumnat	10
Qui proposa i fa el contingut?	Alumnat
Amb quina finalitat?	Obrir el mitjà televisió als joves i oferir una finestra on explicar les seves inquietuds, preocupacions, interessos...
Creieu eficient educar en alfabetització mediàtica?	8
Heu observat una manca de coneixement mediàtic i audiovisual en l'alumnat? En quin/s aspectes?	Sí. En general hi ha un desconeixement del coneixement audiovisual però, sobretot, hi ha falta d'informació sobre els pros i contres del fet mediàtic.

Quin paper tenen els mitjans de comunicació locals en educar en comunicació?	Un paper determinant. Ja siguin públics o privats tenim una responsabilitat a l'hora d'educar en valors. Els mitjans de proximitat procurem ser pulcres en aquest aspecte i oferir una programació adequada al sentit educatiu.
I les escoles?	Indispensable. És vital que des dels centres educatius s'eduqui en comunicació i malauradament no s'està fent. Ho afirmo, també, com a formador en comunicació.
Recepció i actitud dels alumnes davant de la proposta educativa en mitjans.	Excel·lent.

Eva García Martínez

Ràdio Sant Vicenç dels Horts

Nom del centre amb què treballeu	8 escoles de Sant Vicenç dels Horts (totes les del municipi menys una)
Des de quin any ho feu?	2009
Quants nens i nenes hi participen?	275
Cursos en què s'hi realitza	5è Primària
Quina relació teniu amb els centres?	Fem el programa Aula dial i tallers puntuals de diferents temàtiques i edats

Continguts que tracten els i les alumnes.	Els centres fan un informatiu a la ràdio. Prèviament, una periodista de l'emissora municipal visita totes les escoles i els assessora sobre la creació de notícies, les característiques dels diferents mitjans de comunicació i criteris que han de tenir en compte com a consumidors d'informació
Programació amb el centre	Anual
Grau de protagonisme i implicació de l'alumnat	10
Qui proposa i fa el contingut?	Les notícies les tria i les prepara l'alumnat, amb la coordinació del professorat i una periodista de la ràdio municipal.
Amb quina finalitat?	Aprofitar l'enorme potencial de la ràdio com a eina pedagògica per treballar diferents competències i introduir l'alumnat en un consum informatiu crític i conscient
Creieu eficient educar en alfabetització mediàtica?	10
Heu observat una manca de coneixement mediàtic i audiovisual en l'alumnat? En quin/s aspectes?	Segurament el propi de l'edat (10-11 anys). D'entrada no es plantegen criteris de credibilitat, però veuen clara la importància de tenir-ho en compte de seguida que es plantegen alguns exemples
Quin paper tenen els mitjans de comunicació locals en educar en comunicació?	Són els mitjans més pròxims a la ciutadania, un potencial que considero que cal aprofitar, sobretot per la facilitat per establir col·laboracions amb entitats i centres educatius.
I les escoles?	Un paper indispensable. Les escoles han de formar ciutadans capaços de desenvolupar i garantir societats democràtiques. En aquest sentit, en un context d'infoxicació

	generalitzat, és fonamental ser capaç de diferenciar informació i mentides.
Recepció i actitud dels alumnes davant de la proposta educativa	Excel·lent. A cada programa és habitual que ens facin comentaris del tipus "no ho oblidaré mai".
Observacions o comentaris	Ràdio Sant Vicenç dels Horts ha trobat en la col·laboració amb els centres educatius el servei públic més directe, i probablement el més important, que pot prestar a la ciutadania del municipi.

Roser Jordà Rius

Vídeo Ascó Televisió

Nom del centre amb què trebal·leu	Escola Sant Miquel D'Ascó
Des de quin any ho feu?	2011
Quants nens i nenes hi participen?	100
Cursos en què s'hi realitza	Alumnes des de 1r de primària fins sisè de primària
Quina relació teniu amb els centres?	Visites guiades sobretot, però amb l'escola fem un programa educatiu de notícies
Continguts que tracten els i les alumnes.	Actualitat de l'escola, es fa per trimestres
Programació amb el centre	Mensual

Grau de protagonisme i implicació de l'alumnat	10
Qui proposa i fa el contingut?	Professorat
Amb quina finalitat?	Aprendre la redacció periodística, parlar davant de càmera, conèixer funcionament d'un mitjà
Creieu eficient educar en alfabetització mediàtica?	9
Heu observat una manca de coneixement mediàtic i audiovisual en l'alumnat? En quin/s aspectes?	No. Els nens i nenes han crescut al municipi amb la presència sempre del mitjà local
Quin paper tenen els mitjans de comunicació locals en educar en comunicació?	Poder apropar-los el mitjà, deixar que experimentin...
I les escoles?	Apropar-los el món del periodisme i l'audiovisual segons el mitjà que tinguin més a la vora.
Recepció i actitud dels alumnes davant de la proposta educativa en mitjans.	Molt bé sempre, hi ha a qui li enganxa el món i després ve com a col·laborador del mitjà.
Observacions o comentaris	Nosaltres fem un programa que es diu la "Motxilla d'en Miquelet", en què els petits fan un informatiu trimestral que redacten i presenten. Abans ja en fèiem un altre que es deia "Fem cuina, fem escola, fem tele i fem salut". També tenim col·laboracions i beques per

	l'estiu perquè els asconencs i asconenques puguin experimentar amb el món audiovisual (fer programes, gravar, entrevistar) a més d'obrir les portes a tot el sector educatiu comarcal.
--	--

Eduard Mas Ràdio Silenci

Responsable emissora municipal de la Garriga

Nom del centre amb què treballem	Escola Els Pinetons. Escola internacional SEK. Institut Vila Romana.
Des de quin any ho feu?	Pinetons: 2008. SEK: 2014. Vila Romana: 2010.
Quants nens i nenes hi participen?	200
Cursos en què s'hi realitza	5è i 6è de Primària, 3r i 4t d'ESO. Molt variats.
Quina relació teniu amb els centres?	Programes propis, col·laboracions amb càpsules temàtiques i espais puntuals, i visites guiades.
Continguts que tracten els i les alumnes.	Activitats que fan ells als centres, idiomes (anglès), actualitat...
Programació amb el centre	Setmanal.
Grau de protagonisme i implicació de l'alumnat	9

Qui proposa i fa el contingut?	Alumnat
Amb quina finalitat?	Millorar el treball en grup, la lectura, les exposicions oral, coneixement dels mitjans...
Creieu eficient educar en alfabetització mediàtica?	9
Heu observat una manca de coneixement mediàtic i audiovisual en l'alumnat? En quin/s aspectes?	Sí. Segueixen poc certs mitjans (res de ràdio i premsa escrita) i no tenen un coneixement mínim del mapa comunicatiu català.
Quin paper tenen els mitjans de comunicació locals en educar en comunicació?	Cabdal. Són el primer contacte dels alumnes amb un mitjà de comunicació. I, per a molts, escola de periodisme.
Recepció i actitud dels alumnes davant de la proposta educativa en mitjans.	Molt alta i molt positiva en els alumnes més joves (primària). Poca implicació en alumnes d'ESO.

Ramon Martínez Vila

Ràdio Mojà

Nom del centre amb què treballeu	Institut del Moianès
Des de quin any ho feu?	2017
Quants nens i nenes hi participen?	12

Cursos en què s'hi realitza	2n ESO
Quina relació teniu amb els centres?	Realització d'un programa de ràdio
Continguts que tracten els i les alumnes.	Actualitat juvenil i entrevista
Programació amb el centre	Trimestral
Grau de protagonisme i implicació de l'alumnat	10
Qui proposa i fa el contingut?	Alumnat
Amb quina finalitat?	Assignatura de lliure elecció
Creieu eficient educar en alfabetització mediàtica?	10
Heu observat una manca de coneixement mediàtic i audiovisual en l'alumnat? En quin/s aspectes?	Sí. Síntesi i expressió.
Quin paper tenen els mitjans de comunicació locals en educar en comunicació?	Ajudar a tenir opinió
I les escoles?	A tenir criteri i les bases per entendre i expressar-se
Recepció i actitud dels alumnes davant de la proposta educativa en mitjans.	Molt bona i positiva

Gemma Peris Duran

Directora Ràdio Tàrraga

Nom del centre amb què treballem	CEIP Maria Mercè Marçal, Jacint Verdaguer, Àngel Guimerà, Vedruna Tàrraga. INS Vedruna Tàrraga, Manuel de Pedrolo, Alfons Costafreda, ESAD Ondara
Des de quin any ho feu?	2013
Quants nens i nenes hi participen?	5
Cursos en què s'hi realitza	Tots
Quina relació teniu amb els centres?	Cada dimecres i dijous ve una delegació d'un centre diferent amb 5 alumnes i fan una secció en directe del magazine. També fem visites a la ràdio i un programa de contes infantils dramatitzats que s'emeten en horari lectiu i les escoles escolten el directe.
Continguts que tracten els i les alumnes.	Actualitat dels seus centres.
Programació amb el centre	Setmanal.
Grau de protagonisme i implicació de l'alumnat	9
Qui proposa i fa el contingut?	Professorat.
Amb quina finalitat?	Conèixer el mitjà, saber fer guions o parlar en públic.
Creieu eficient educar en alfabetització mediàtica?	8

Heu observat una manca de coneixement mediàtic i audiovisual en l'alumnat? En quin/s aspectes?	No
Quin paper tenen els mitjans de comunicació locals en educar en comunicació?	Són el mitjà més proper.
Recepció i actitud dels alumnes davant de la proposta educativa en mitjans.	Molt bona.

Raimon Roma Frigola

Responsable de Manlleu Mitjans de Comunicació

Nom del centre amb què treballem	Tots els centres educatius de Manlleu
Des de quin any ho feu?	2018
Quants nens i nenes hi participen?	300
Cursos en què s'hi realitza	Tots els cursos
Quina relació teniu amb els centres	Programes; estudiants en pràctiques; visites guiades.
Continguts que tracten els i les alumnes.	Continguts que afecten la seva escola (activitats, portes obertes, diverses temàtiques); els que estan en pràctiques ens ajuden amb els nostres continguts periodístics del dia a dia i a

	locutar per la ràdio.
Programació amb el centre	Setmanal
Grau de protagonisme i implicació de l'alumnat	9
Qui proposa i fa el contingut?	Els tres. Alumnat, professors i professionals del mitjà.
Amb quina finalitat?	Parlant del programa de ràdio que fan les escoles setmanalment a Ràdio Manlleu (cada setmana un centre diferent), l'objectiu és que els alumnes visquin i treballin la ràdio i tot el que implica explicant el que fan a l'escola. Per això necessiten el suport dels professors i, òbviament, el dels professionals del mitjà.
Creieu eficient educar en alfabetització mediàtica?	8
Heu observat una manca de coneixement mediàtic i audiovisual en l'alumnat? En quin/s aspectes?	Ns/ Nc
Quin paper tenen els mitjans de comunicació locals en educar en comunicació?	Inculcar valors del món professional; del bon tracte amb les relacions amb tercers, altres persones i personalitats; ètica periodística (?) com podria ser contrastar informacions, fake news...
Recepció i actitud dels alumnes davant de la proposta educativa en mitjans.	Excel·lent.

Mei Ros Gener

Directora de Mataró Audiovisual

Nom del centre amb què treballem	Diferents centres educatius de Mataró i del Maresme
Quants nens i nenes hi participen?	2006
Cursos en què s'hi realitza	Tots els nivells
Quina relació teniu amb els centres	Espai d'emissió de programes fets per les escoles, enregistrament i emissió de falques fetes per alumnes d'organització de donacions de sang... visites guiades, programes concurs entre escoles –Pica Lletres-, cantades de nades...
Continguts que tracten els i les alumnes.	Molt diversos.
Programació amb el centre	Puntual.
Grau de protagonisme i implicació de l'alumnat	10
Qui proposa i fa el contingut?	Des de les escoles porten els programes preparats.
Amb quina finalitat?	Ensenyar als alumnes el llenguatge dels mitjans.
Creieu eficient educar en alfabetització mediàtica?	10

Heu observat una manca de coneixement mediàtic i audiovisual en l'alumnat? En quin/s aspectes?	Sí. En saber els diferents aspectes que cal tenir present a l'hora de fer un programa i elements que hi intervenen.
Quin paper tenen els mitjans de comunicació locals en educar en comunicació?	Important doncs és el mitjà més proper i fàcil d'accedir.
I les escoles?	Important.
Recepció i actitud dels alumnes davant de la proposta educativa en mitjans.	Molt positiva.